UCHWAŁA NR XVIII/305/25
RADY MIEJSKIEJ W ZAWIERCIU

z dnia 24 września 2025 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035

Na podstawie art. 10f ust. 4 i art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2025 r. poz. 1153), w związku z art. 3 pkt 3 i art. 4 ust. 1, art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198), na wniosek Prezydenta Miasta

- **Rada Miejska w Zawierciu**
- **uchwala**

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035, w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Zawiercie.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej

Ewa Mićka

Załącznik do uchwały Nr XVIII/305/25
Rady Miejskiej w Zawierciu
z dnia 24 września 2025 r.

zawiercie

Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035

Opracowanie wykonane na zlecenie Gminy Zawiercie
(*umowa z dnia 15 stycznia 2025 r.*)

przez Konsorcjum firm:

PHENO HORIZON Sp. z o. o.

ul. Piotrkowska 90, III piętro
90-103 Łódź

Przedsiębiorstwo Projektowania, Studiów, Usług i Realizacji ,,Terplan" sp. z o.o.

ul. Rzepakowa 2A
40-547 Katowice

Współpraca merytoryczna:
Aneta Reszka - Urząd Miejski w Zawierciu,
Naczelnik Wydziału Zagospodarowania Przestrzennego

- wrzesień 2025 r. -

Spis treści

1. WPROWADZENIE 4
1.1. Podstawowe założenia strategii 4
1.2. Istota i rola opracowania strategii w zarządzaniu gminą 4
1.3. Metodologia prac nad strategią 5
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY 9
2.1. Wnioski dotyczące sfery społecznej 9
2.2. Wnioski dotyczące sfery gospodarczej 11
2.3. Wnioski dotyczące sfery funkcjonalno-przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej 11
2.4. SYNTEZA DIAGNOZY – ANALIZA SWOT 13
3. CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM 24
3.1. Wizja rozwoju gminy, cele strategiczne i operacyjne 24
3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych 27
3.3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia 50
4. OKREŚLENIE SPÓJNOŚCI STRATEGII ROZWOJU ZE STRATEGIAMI NA SZCZEBLU KRAJOWYM, REGIONALNYM I PONADLOKALNYM 54
5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ 67
5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych 70
5.2. System powiązań przyrodniczych 77
5.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych 84
5.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej 88
6. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE 90
7. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ 113
8. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ 127
9. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII 130
9.1. System wdrażania strategii 130
9.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych 133
9.3. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii 136
10. RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA 138
11. SPISY TABEL I RYSUNKÓW 143

1. WPROWADZENIE

1.1. Podstawowe założenia strategii

Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 jest dokumentem wyznaczającym długofalowe cele i kierunki rozwojowe miasta. W sposób kompleksowy weryfikuje aktualny stan i wskazuje działania rozwojowe, na które jest zapotrzebowanie. W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby dokument kierunkuje politykę rozwojową jednostki, wyznaczając cele, do których gmina powinna dążyć w dłuższej perspektywie.

Niniejszy dokument został wykonany przez konsorcjum firm: Pheno Horizon sp. z o.o. (z siedzibą w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej 90) i Przedsiębiorstwa Projektowania, Studiów, Usług i Realizacji „Terplan" sp. z o. o. (z siedzibą w Katowicach przy ul. Rzepakowej 2A) na zlecenie Gminy Zawiercie na podstawie *Umowy z Gminą Zawiercie z dnia 15 stycznia 2025 r.*

Prace zostały zrealizowane zgodnie z treścią *Uchwały Nr VII/114/24 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 30 października 2024 roku w sprawie określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025- 2035*.

1.2. Istota i rola opracowania strategii w zarządzaniu gminą

Strategia rozwoju jednostki samorządu terytorialnego jest kluczowym dokumentem, który wskazuje wytyczne i kierunki działań ulokowane w określonym horyzoncie czasowym. Władze samorządowe powinny dołożyć wszelkich starań, aby osiągnąć realizację założeń dokumentu. Właściwie przygotowane opracowanie i wdrażanie założeń Strategii, a dalej realizacja jej celów i kierunków rozwojowych, będą odpowiadały na zastane w gminie czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) oraz zewnętrzne (szanse i zagrożenia). Ponadto będą wpływać na monitorowanie realizacji założeń rozwojowych, pozwolą na skuteczne niwelowanie deficytów i problemów rozwojowych. W szerszej perspektywie czasowej realizacja założeń Strategii przyczynić powinna się do poprawy jakości życia w Gminie Zawiercie, poprzez zaspokajanie wskazanych przez lokalną społeczność potrzeb, eliminowanie barier i ciągły rozwój gospodarczy gminy.

Obowiązkowym elementem Strategii jest model funkcjonalno-przestrzenny, który wiąże zagadnienia społeczno-gospodarcze z przestrzennymi. Podstawą prawną modelu jest *ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* po nowelizacji. Model oznacza, że w sposób świadomy i w jednym procesie programowane i kształtowane są relacje między celami długookresowymi (interes publiczny wobec przestrzeni i środowiska) i celami średniookresowymi (korzyści gospodarcze i społeczne). Wypełnienie wyznaczonych w dokumencie celów przyczynia się do realizacji założonej misji i pozwala osiągnąć stan wskazany w przyszłej wizji gminy.

Strategia jest kompleksowym narzędziem wsparcia rozwoju samorządu terytorialnego i przyczynia się do świadomej, efektywnej i praktycznej realizacji działań, których wdrażanie pozwala kreować odpowiednią przyszłość jednostki i daje szansę na uzyskanie pożądanego wizerunku i stanu.

1.3. Metodologia prac nad strategią

Opracowanie Strategii Rozwoju ma na celu wykreowanie celów strategicznych i kierunków rozwojowych dla gminy pozwalających na ich realizację. Określona w ramach prac nad Strategią polityka rozwojowa jednostki musi zachowywać spójność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu. Jednocześnie powinna w pełni odpowiadać na zastane zapotrzebowanie – deficyty i potencjały wymagające działań rozwojowych. W tym celu dokument Strategii oparty jest o szeroko zakrojoną Diagnozę, opracowaną przed przystąpieniem do opracowania części strategicznej dokumentu. Obejmuje ona wszystkie obszary funkcjonowania gminy – społeczną, gospodarczą oraz funkcjonalno-przestrzenną (w tym klimatyczno-środowiskową).

W ramach prac nad sporządzeniem niniejszego dokumentu strategicznego wykorzystano model ekspercko-partycypacyjny. Oznacza to, że w opracowaniu dokumentu udział brał zespół ekspertów, przedstawiciele władz lokalnych oraz przedstawiciele lokalnej społeczności. W trakcie pracy wykorzystano następujące metody i narzędzia analityczne:

- **Praca analityczna**: Obejmuje szeroko zakrojone badania wykorzystujące bazy danych, zarówno ogólnokrajowe, jak i dane gromadzone przez Urząd Miejski w Zawierciu. Do zdiagnozowania sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej gminy wykorzystano takie narzędzia jak:
  - Bank Danych Lokalnych (BDL) Głównego Urzędu Statystycznego (GUS);
  - Monitor Rozwoju Lokalnego;
  - Raporty o stanie gminy Zawiercie;
  - Strategie, programy, plany i dokumenty wykonawcze gminy;
  - Dokumenty planistyczne i strategiczne poziomu regionalnego.

- **Warsztaty diagnostyczno-projektowe**: Obejmują bezpośrednią pracę lokalnych władz, ekspertów oraz interesariuszy zaangażowanych w rozwój gminy. Celem warsztatów diagnostyczno-projektowych było pogłębienie diagnozy poprzez identyfikację problemów, potencjałów oraz wstępne formułowanie celów i propozycji działań rozwojowych. Spotkania umożliwiły konfrontację danych analitycznych z lokalną wiedzą praktyczną oraz wspólne wypracowanie kierunków strategicznych z wykorzystaniem metod projektowych (np. SWOT, drzewo celów). W trakcie procesu opracowania dokumentu strategicznego odbyły się następujące warsztaty diagnostyczno-projektowe:

  (1) Spotkanie w dniu 12 marca 2025 roku z przedstawicielami jednostek i wydziałów Urzędu Miejskiego w Zawierciu oraz członkami Rady Miejskiej w Zawierciu, którego celem była analiza zdiagnozowanych potencjałów i deficytów rozwojowych gminy z wykorzystaniem metodologii SWOT. Praca warsztatowa z udziałem lokalnych ekspertów oraz osób podejmujących kluczowe decyzje w kwestii rozwoju miasta umożliwiła określenie najważniejszych potrzeb rozwojowych Gminy Zawiercie. Efektem pracy było także wypracowanie wstępnych wytycznych do opracowania założeń strategicznego rozwoju gminy.

(2) Spotkanie w dniu 15 kwietnia 2025 r. z przedstawicielami wydziałów Urzędu Miejskiego w Zawierciu. Spotkanie warsztatowe koncentrowało się na identyfikacji kluczowych problemów rozwojowych w obszarach społecznych, gospodarczych, przestrzennych oraz klimatyczno-środowiskowych. W trakcie pracy warsztatowej uczestnicy wskazali najważniejsze wyzwania, definiowali potrzeby oraz proponowali możliwe kierunki działań. Rezultatem spotkania było opracowanie wstępnego drzewa celów, stanowiącego usystematyzowaną strukturę celów strategicznych gminy w wymienionych obszarach. Wyniki warsztatu posłużyły jako podstawa do dalszych prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035.

- **Działania partycypacyjne**: Obejmują szereg spotkań z interesariuszami procesu opracowania Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035, dotyczących zarówno przygotowania części diagnostycznej jak i strategicznej opracowania. W trakcie procesu opracowania dokumentu strategicznego odbyły się następujące spotkania:

  (1) Spotkanie w dniu 12 marca 2025 roku, którego celem było: zaangażowanie młodych mieszkańców w proces tworzenia Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań dotyczących rozwoju i funkcjonowania miasta.

  (2) Spotkanie w dniu 12 marca 2025 roku, którego celem było: poznanie głównych problemów oraz potrzeb organizacji pozarządowych działających w Zawierciu.

  (3) Spotkanie w dniu 12 marca 2025 roku, którego celem było: przedstawienie głównych potencjałów i deficytów Gminy Zawiercie, a następnie zaangażowanie uczestników (lokalnych ekspertów), aby mogli aktywnie angażować się w diagnozowanie kluczowych problemów miasta oraz zidentyfikować kluczowe potencjały rozwojowe.

  Ponadto przeprowadzone zostało również badanie ankietowe mające na celu poznanie oczekiwań mieszkańców co do kierunków rozwoju gminy w najbliższych latach. W trakcie procesu opracowania dokumentu strategicznego przeprowadzono następujące badania o charakterze ilościowym:

  (1) Badanie ankietowe przeprowadzone w formule online na grupie wszystkich mieszkańców (n= 229) w dniach 18.02.2025 r. - 4.03.2025 r.

  (2) Badanie ankietowe przeprowadzone w formule online na grupie przedsiębiorców (n= 25) w dniach 18.02.2025 r. - 4.03.2025 r.

  (3) Badanie ankietowe przeprowadzone w formule online na grupie młodzieży (n=146) w dniach 18.02.2025 r. - 7.03.2025 r.

(4) Badanie ankietowe przeprowadzone w formule online na grupie seniorów (n=97) w dniach 18.02.2025 r. - 7.03.2025 r.

Zgodnie z *art. 6 ust. 3 Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 198)*, projekt strategu rozwoju gminy podlega konsultacjom – w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. Konsultacje społeczne projektu Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 odbyły się w terminie od 4 sierpnia do 8 września 2025 r., umożliwiając mieszkańcom i innym zainteresowanym rozwojem gminy wnoszenie uwag, opinii i propozycji dotyczących zapisów dokumentów.

Na podstawie informacji pozyskanych na powyższych etapach prac sformułowano główne czynniki rozwojowe, a następnie określono cele i kierunki rozwoju Gminy Zawiercie odzwierciedlając zarówno plany władz lokalnych jak i potrzeby i oczekiwania lokalnej społeczności.

Poniższy schemat przedstawia strukturę dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 r.

Tabela 1. Struktura Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 (opracowanie własne).

1. WPROWADZENIE
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY
Wnioski dotyczące sfery społecznej
Wnioski dotyczące sfery gospodarczej
Wnioski dotyczące sfery funkcjonalno-przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej
Synteza diagnozy - analiza SWOT
3. CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM
4. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ
Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych
System powiązań przyrodniczej
Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych
Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej
5. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE
6. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ
7. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ
8. OKREŚLENIE SPÓJNOŚCI STRATEGII ROZWOJU ZE STRATEGIAMI NA SZCZEBLU KRAJOWYM, REGIONALNYM I PONADLOKALNYM
9. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII
System wdrażania strategii
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych
System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii
10. RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Dokument Strategii powinien spełniać następujące funkcje:

- Informacyjną – dostarczającą w przystępny i ogólnodostępny sposób wiedzę o stanie gminy i o wyznaczonych celach i kierunkach rozwoju, dla mieszkańców, organizacji, inwestorów, samorządów gminnych i innych interesariuszy.
- Diagnostyczną – charakteryzującą i oceniającą zasoby gminy we wszystkich obszarach jego funkcjonowania – społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzennym.
- Kontrolną – która pozwala monitorować rozwój gminy i optymalizować wykorzystanie i rozwój aktualnych zasobów.

W ramach opracowania dokumentu strategicznego dąży się do zachowania zgodności z dokumentami na szczeblu krajowym, regionalnym, ponadlokalnym i lokalnym, które wymieniono poniżej.

Tabela 2. Zestawienie dokumentów, z którymi Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie 2025-2035 zachowuje spójność w zapisach (opracowanie własne).

Dokumenty, z którymi niniejsza Strategia zachowuje zgodność
Dokumenty krajowe
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) SOR
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.
Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.
Dokumenty regionalne – wojewódzkie i lokalne
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” - Zielone Śląskie
Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030
Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim na lata 2022-2025
Regionalny Plan Transportowy dla Województwa Śląskiego
Plan Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego na lata 2023 – 2028
Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030
Audyt krajobrazowy województwa śląskiego

Dokumenty które muszą zachować zgodność z niniejszą Strategią
Plan ogólny gminy
Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego
Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu
Zintegrowane plany inwestycyjne (ZPI)

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Niniejszy rozdział przedstawia kluczowe wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej Gminy Zawiercie, przygotowanej zgodnie z *art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2025 r. 198),* na potrzeby Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035.

Zawarte w tej części dokumentu informacje są rezultatem kompleksowego procesu diagnostycznego, realizowanego z zastosowaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, łączącego analizę danych ilościowych i jakościowych z wiedzą oraz doświadczeniem lokalnych interesariuszy. W ramach przeprowadzonej diagnozy poszczególnych sfer funkcjonowania Gminy Zawiercie zidentyfikowano kluczowe problemy oraz wyzwania, jak i niewykorzystane dotychczas szanse, które stanowią solidną podstawę do opracowania długofalowej strategii rozwoju gminy.

Końcowym etapem diagnozy jest jej synteza z wykorzystaniem metodologii SWOT, która podsumowała przeprowadzone analizy szczegółowe oraz umożliwiła integrację danych i obserwacji w spójną, strategiczną perspektywę. Dzięki analizie SWOT możliwe było wskazanie najważniejszych czynników wpływających na sytuację rozwojową Gminy Zawiercie, co stanowiło fundament dla dalszych etapów planowania strategicznego.

Wnioski z diagnozy stanowiły podstawę do określenia celów strategicznych oraz kierunków działań rozwojowych, odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby, wyzwania i potencjały gminy.

2.1. Wnioski dotyczące sfery społecznej

Z przeprowadzonej analizy sytuacji społecznej w Gminie Zawiercie wynika, że miasto boryka się z kilkoma kluczowymi wyzwaniami, które wpływają na jego dalszy rozwój miasta i jakość życia mieszkańców. Wśród nich zidentyfikowano następujące problemy:

- Gmina Zawiercie zmaga się z problemem depopulacji, który wynika z ujemnego przyrostu naturalnego oraz odpływu ludności, szczególnie młodych osób, do większych miast. Liczba mieszkańców Zawiercia systematycznie spada, a przyrost naturalny jest ujemny, co prowadzi do zmniejszenia liczby ludności oraz starzenia się społeczeństwa.
  Zjawisko depopulacji obniża potencjał rozwoju miasta, może prowadzić do problemów z utrzymaniem odpowiedniej liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, co z kolei wpływa na lokalny rynek pracy i gospodarkę.

- Starzejące się społeczeństwo - Gmina Zawiercie boryka się z rosnącym odsetkiem osób starszych w społeczeństwie. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65. roku życia) rośnie, co stanowi wyzwanie dla systemu opieki zdrowotnej i społecznej.
- Mieszkańcy Zawiercia wykazują stosunkowo niską aktywność społeczną, co przejawia się ograniczoną liczbą organizacji pozarządowych oraz słabym zaangażowaniem w inicjatywy obywatelskie.
- Mimo, iż Gmina Zawiercie inwestuje w rozwój infrastruktury sportowej, istnieje potrzeba dalszego rozwoju obiektów sportowych, w tym budowy nowoczesnych hal sportowych i boisk.
- Zawiercie posiada dużą ilość atrakcji turystycznych, takich jak zabytki, szlaki turystyczne, unikalne formacje skalne czy walory przyrodnicze. Jednak brakuje odpowiedniej infrastruktury turystycznej, zwłaszcza w zakresie bazy noclegowej, gastronomicznej oraz organizacji turystyki. Organizacja turystyki w Gminie Zawiercie opiera się na aktywności promocyjnej i wydarzeniowej miasta oraz działaniach lokalnych organizacji turystycznych, jednak dla pełnego wykorzystania potencjału ważne jest wzmocnienie współpracy z gminami sąsiednimi w ramach spójnej oferty turystycznej obszaru Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Integracja działań w wymiarze regionalnym umożliwi budowę rozpoznawalnej marki turystycznej, lepsze wykorzystanie szlaków, obiektów i walorów krajobrazowych oraz podniesienie konkurencyjności w regionie.

Wykonane analizy pozwoliły również na wytypowanie najważniejszych potencjałów dotyczących sfery społecznej, które mogą w przyszłości przyczynić się do rozwoju miasta. Odpowiednio wykorzystane atuty mogą stanowić fundament do dalszego wzrostu i podniesienia jakości życia mieszkańców. Wśród nich (w zakresie sfery społecznej) wyróżnia się:

- Podejmowanie działań zmierzających do powstania filii uczelni wyższych w Zawierciu stanowić będzie znaczący impuls dla rozwoju edukacyjnego i gospodarczego miasta. Obecność uczelni wyższych w gminie nie tylko zwiększa dostępność do kształcenia na poziomie wyższym, ale także przyczynia się do wzrostu atrakcyjności Zawiercia dla młodzieży oraz osób szukających dalszych możliwości edukacyjnych w regionie. Powstanie filii uczelni to również silny bodziec do rozwoju lokalnych przedsiębiorstw oraz zwiększenia liczby inwestycji w sektory innowacyjne, zwłaszcza w branżach związanych z nowoczesnymi technologiami, inżynierią i naukami ścisłymi.
- Sport zawodowy odgrywa kluczową rolę w budowaniu wizerunku miasta oraz może stanowić silny element wspierający rozwój turystyki i aktywności społecznej. Zawiercie, dzięki drużynie siatkarskiej ALURON CMC Warta Zawiercie, zyskało znaczącą reprezentację w sporcie na poziomie krajowym, a także międzynarodowym. Sukcesy drużyny przyciągają uwagę nie tylko kibiców, ale także mediów, co można wykorzystać do budowania tożsamości lokalnej i rozpoznawalności miasta.
- Zawiercie dysponuje rozwiniętą ofertą kulturalną, której ważnym elementem są lokalne ośrodki kultury, takie jak Miejski Ośrodek Kultury ,,Centrum", który organizuje liczne wydarzenia artystyczne, koncerty, seanse filmowe czy wystawy oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu upowszechniająca wśród mieszkańców miasta kulturę, wiedzę i czytelnictwo wraz z Miejską Izbą Muzealną, dokumentującą i promującą lokalną historię i dziedzictwo Zawiercia. Bogata oferta kulturalna wpływa na integrację społeczności lokalnej, budowanie międzypokoleniowego dialogu, a także na rozwój turystyki kulturowej i historycznej. Istnieje również potencjał do dalszego rozwoju wydarzeń artystycznych i festiwali, które mogą przyciągnąć uwagę szerszego kręgu odbiorców.

Rozwój i odpowiednia promocja zarówno Miejskiego Ośrodka Kultury ,,Centrum" jak i Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Zawierciu wraz z Miejską Izbą Muzealną, jako instytucji upowszechniających edukację, kulturę i lokalne dziedzictwo może w przyszłości może przyczynić się do dalszego wzrostu znaczenia Zawiercia jako ośrodka kulturalnego i edukacyjnego, zwiększając jego atrakcyjność turystyczną oraz poprawiając jakość życia mieszkańców.

2.2. Wnioski dotyczące sfery gospodarczej

Główne problemy, które stanowią wyzwania w zakresie stymulowania rozwoju gospodarczego, a także możliwe do wykorzystania potencjały gospodarcze Gminy Zawiercie:

- Zawiercie stoi w obliczu wyzwań związanych z utratą konkurencyjności oraz spadkiem aktywności gospodarczej, co stwarza konieczność podjęcia kompleksowych działań rozwojowych.
  Jako miasto ujęte na liście 139 miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze opracowanej przez prof. Andrzeja Śleszyńskiego, Zawiercie ma możliwość skorzystać z różnorodnych instrumentów wsparcia, mających na celu odbudowę i rozwój jego funkcji społeczno-gospodarczych. W kontekście tego, Zawiercie może skorzystać z dostępnych instrumentów finansowych, takich jak środki z funduszy norweskich, szwajcarskich oraz krajowych, w tym programów takich jak FENIKS, FENG czy inne podobne inicjatywy. Programy te mają na celu wsparcie transformacji miast średnich poprzez inwestycje w infrastrukturę, przedsiębiorczość, rozwój społeczny oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Przykładem może być wsparcie w zakresie rewitalizacji obszarów zdegradowanych, rozwój sektora nowych technologii, wsparcie sektora MŚP czy rozwój turystyki i rekreacji, które mogą być kluczowe dla przyszłości Zawiercia.
- Tereny przeznaczone pod przemysł w Strefie Aktywności Gospodarczej (SAG) są niemal w pełni wykorzystane, co jest kluczowym wyzwaniem dla dalszego rozwoju gospodarczego miasta.
- Obecność instytucji otoczenia biznesu wspiera rozwój gospodarczy, inwestycyjny oraz społeczny miasta. Agencja Rozwoju Zawiercia wspiera realizację projektów rozwojowych, pozyskiwanie inwestorów oraz uczestniczy w działaniach zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców miasta. Instytucja ta może pełnić funkcję katalizatora w procesie wdrażania strategii rozwoju, zarówno w obszarze przyciągania nowych inwestorów, jak i wspierania lokalnych przedsiębiorstw. Może także pełnić istotną rolę w promocji miasta, pomagając w budowaniu pozytywnego wizerunku Zawiercia jako miejsca przyjaznego inwestorom oraz innowacyjnym projektom.

2.3. Wnioski dotyczące sfery funkcjonalno-przestrzennej oraz klimatyczno-środowiskowej

Na podstawie przeprowadzonych analiz zdiagnozowano następujące wyzwania z zakresu sfery funkcjonalno-przestrzennej:

- Zawiercie stoi przed szeregiem wyzwań związanych z rozwojem przestrzennym i gospodarczym miasta. W obliczu dynamicznych zmian, takich jak rozwój gospodarczy i rosnąca presja mieszkaniowa, istotnym zadaniem pozostaje utrzymanie

dotychczasowego podziału funkcjonalnego miasta. Struktura ta obejmuje intensywnie zagospodarowaną część miejską, obszary podmiejskie o mieszanej funkcji mieszkaniowej, usługowej i produkcyjnej oraz strefę przyrodniczą, pełniącą rolę rekreacyjną i turystyczną. Gmina Zawiercie posiada potencjał dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej. Utrzymujący się wzrost liczby transakcji, szczególnie w segmencie gruntów niezabudowanych, wskazuje na presję inwestycyjną i potrzebę zwiększenia dostępności terenów pod budownictwo mieszkaniowe.

Rozwój przestrzenny gminy powinien odpowiadać także na wyzwania wynikające z przemian gospodarczych i społecznych. Dynamiczna transformacja lokalnego rynku pracy, ukierunkowana na specjalizacje związane z obsługą nowoczesnych technologii, automatyzacją i logistyką, zwiększa zapotrzebowanie na nowoczesną i zróżnicowaną ofertę mieszkaniową. Potrzeba ta jest dodatkowo wzmacniana przez planowany rozwój działalności przemysłowej (planowane utworzenie nowej strefy gospodarczej o powierzchni ok. 50 ha w północno-zachodniej części miasta) a także rozbudowę przedsiębiorstw działających w istniejących Strefach Aktywności Gospodarczej.

Rozwój infrastruktury mieszkaniowej zyskuje również na znaczeniu w kontekście planowanego rozwoju sektora naukowego, związanego z utworzeniem filii uczelni wyższej w Zawierciu. Powstanie nowego ośrodka akademickiego wpłynie na zwiększenie liczby studentów, kadry dydaktycznej i administracyjnej, generując dodatkowe potrzeby w zakresie mieszkań na wynajem i lokali mieszkalnych o wysokim standardzie. Uczelnia w Zawierciu stanie się impulsem dla zwiększenia migracji do miasta młodych, wykwalifikowanych osób, które będą potrzebować dogodnych warunków mieszkaniowych zarówno w trakcie nauki, jak i w pierwszych latach kariery zawodowej.

W świetle powyższych uwarunkowań niezbędne będzie planowe i zrównoważone kształtowanie przestrzeni mieszkaniowej, uwzględniające zarówno rozbudowę istniejących struktur miejskich, jak i zagospodarowanie nowych terenów pod zabudowę. Harmonijny rozwój przestrzenny Zawiercia, przy jednoczesnym uwzględnieniu rosnących potrzeb gospodarczych, mieszkaniowych i edukacyjnych, stanowi fundament dla trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy w perspektywie lat 2025–2035.

- Ważnym aspektem skutecznego zarządzania przestrzenią jest wdrożenie odpowiednich narzędzi planistycznych i programowych. Miasto dysponuje dokumentami strategicznymi, ale kluczowym wyzwaniem pozostaje ich konsekwentna realizacja w sposób zrównoważony i zgodny z długofalowymi celami rozwoju. W tym kontekście niezwykle istotne jest zwiększenie udziału mieszkańców w kształtowaniu polityki przestrzennej. Partycypacja społeczna w procesach planistycznych jest zapewniona. Warto jednak kontynuować działania na rzecz jej wzmacniania. Stałe budowanie świadomego i zaangażowanego udziału mieszkańców może pozytywnie wpływać na trafność decyzji przestrzennych oraz na rozwój transparentnych modeli zarządzania opartych na dialogu. Pomocne może być również wykorzystanie doświadczeń zdobytych przez Gminę Zawiercie w ramach udziału w programach wsparcia dla miast, które promują partycypacyjne podejście i dobre praktyki w zakresie planowania przestrzennego.
- Problemem pozostaje brak wyraźnego centrum miasta. Historyczna struktura urbanistyczna Zawiercia, kształtowana na przełomie XIX i XX wieku, nie tworzy spójnej całości. Konieczne jest nadanie priorytetu funkcjom centrotwórczym w strefie śródmiejskiej, przy jednoczesnym zachowaniu wysokiego udziału terenów zielonych. Ponadto, w wyniku przekształceń przestrzennych, postępuje zanikanie historycznych

układów ruralistycznych, co prowadzi do utraty dziedzictwa kulturowego. Miasto powinno podejmować działania na rzecz ochrony tych elementów, podkreślając ich znaczenie w procesie planowania przestrzennego.

- Jednym z kluczowych wyzwań jest także ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu. Urbanizacja stwarza zagrożenie dla dolin rzek Warty i Czarnej Przemszy oraz obszarów chronionych Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. W obliczu rosnącego wpływu zmian klimatycznych konieczne są działania mające na celu zabezpieczenie tych terenów oraz wdrażanie rozwiązań adaptacyjnych. Presja inwestycyjna wpływa również na dostępność terenów zielonych, dlatego ważne jest utrzymanie otwartych przestrzeni przyrodniczych, szczególnie w rejonach dolin rzecznych.
- Rozwój mieszkalnictwa powinien uwzględniać potrzeby nowej kadry pracowniczej, przyciąganej przez rozwijający się przemysł. Odpowiednia polityka przestrzenna może ułatwić proces dostosowania miasta do nowych potrzeb demograficznych. Jednocześnie istotnym problemem jest niedostateczna oferta dla środowiska akademickiego. Rozwój szkolnictwa wyższego oraz stworzenie warunków mieszkaniowych dla studentów i kadry naukowej mogą przyczynić się do zatrzymania młodych, wykształconych mieszkańców w regionie.
- Istnieje potrzeba weryfikacji polityki wspierania inwestycji, szczególnie w zakresie sektora produkcyjnego, usługowego, rekreacyjnego i turystycznego. Aby miasto mogło w pełni wykorzystać swój potencjał gospodarczy, konieczne jest skuteczne zarządzanie zasobami i dostosowanie strategii rozwoju do aktualnych trendów rynkowych. Kluczowym aspektem jest także poprawa infrastruktury komunikacyjnej. Realizacja obwodnic oraz rozwój inwestycji drogowych, w tym budowa i modernizacja podstawowego układu komunikacyjnego, wpłyną na lepszą dostępność miasta i zwiększenie jego atrakcyjności dla inwestorów oraz mieszkańców.
- Podsumowując, rozwój Zawiercia wymaga zrównoważonego podejścia, które uwzględni zarówno potrzeby przestrzenne, gospodarcze, jak i społeczne. Utrzymanie dziedzictwa historycznego, ochrona terenów przyrodniczych oraz dynamiczny rozwój infrastruktury i mieszkalnictwa, powinny być realizowane w sposób spójny i długofalowy, z uwzględnieniem głosu lokalnej społeczności oraz zmieniających się warunków zewnętrznych.

2.4. SYNTEZA DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Końcowym etapem diagnozy jest jej synteza, która podsumowuje przeprowadzone analizy szczegółowe. Do syntezy ustaleń diagnostycznych wykorzystano metodę SWOT.

Analiza SWOT to metoda, która pozwala wyłonić kluczowe informacje o potrzebach rozwojowych danej jednostki w oparciu o wiedzę z diagnozy. Wskazując szanse, zagrożenia, a także mocne i słabe strony pozwala przekształcić wiedzę diagnostyczną w precyzyjne wytyczne do dalszych działań rozwojowych jednostki. W tym przypadku analiza oparta została o istotne obszary funkcjonowania miasta, dla których konieczne są działania pozwalające na poprawę sytuacji (w oparciu o słabe strony i zagrożenia) oraz te, które wymagają kontynuacji rozwoju, a wynikają z mocnych stron i szans.

Analiza SWOT została przeprowadzona podczas warsztatu diagnostyczno-projektowego z przedstawicielami jednostek i wydziałów Urzędu Miejskiego w Zawierciu oraz członkami Rady Miejskiej w Zawierciu w dniu 12 marca 2025 r. Warsztat z wykorzystaniem metodologii SWOT przygotowany został w oparciu o przeprowadzoną szczegółową diagnozę, która wyłoniła słabe i mocne strony, zagrożenia i szanse dla rozwoju Gminy Zawiercie.
Analizy nie przeprowadzono jednak w typowy sposób wskazując ww. elementy bezpośrednio. W pierwszej kolejności wyłoniono kluczowe czynniki rozwoju miasta, które podzielono na potencjały oraz deficyty rozwojowe. Zespół składający się z przedstawicieli poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego w Zawierciu, Radnych Miejskich oraz przedstawicieli funkcjonujących na obszarze miasta jednostek organizacyjnych ocenił aktualny stopień oddziaływania poszczególnych czynników rozwojowych. Ocenie poddano również przewidywany poziom rozwoju poszczególnych czynników w perspektywie czasu obowiązywania opracowanej strategii, tj. do 2035 roku. Ocenione w ten sposób czynniki zostały rozmieszczone w czterech obszarach odpowiadających tradycyjnej metodzie SWOT – mocnych stron, słabych stron, szans oraz zagrożeń. Przy wykorzystaniu tej metody, w zależności od przewidywanej intensyfikacji działań rozwojowych, a także przyszłych uwarunkowań, mocne i słabe strony mogą stać się zarówno szansami, jak i zagrożeniami dla rozwoju miasta. Ważnym atutem tego podejścia jest również wskazanie wagi oraz gradacyjne określenie poszczególnych priorytetów rozwojowych. Wszystkie czynniki oceniane są z większą precyzją.

W analizie przyjęto skalę od -10 (dla czynników z najmniejszym priorytetem) do +10 (dla najistotniejszych czynników rozwojowych). W ocenie aktualnej sytuacji wartości ujemne oznaczają, że czynnik jest słabą stroną, a wartości dodatnie mocną stroną w rozwoju miasta. Wartości zbliżone do 0 należy traktować jako uznane za neutralne. Analogicznie prezentuje się sytuacja przy ocenie przewidywanego stanu rozwoju czynników, w tym przypadku w 2035 roku. Zmiany w kierunku dodatnim sugerują wzrost szans rozwojowych w danym czynniku, natomiast w kierunku ujemnym, że dane obszary rozwojowe mogą w przyszłości stanowić zagrożenie dla funkcjonowania i rozwoju Gminy Zawiercie.

Wskazane poniżej czynniki rozwojowe w podziale na potencjały i deficyty obejmują swym zakresem wszystkie obszary funkcjonowania miasta, które w diagnozie uznano za kluczowe dla rozwoju oraz w których wskazano potrzebę zmian. Są wśród nich czynniki społeczne, gospodarcze, przestrzenne oraz klimatyczno-środowiskowe. Ich ocena oraz hierarchizacja umożliwiła dobór adekwatnych celów i kierunków rozwojowych sformułowanych w dalszej części dokumentu.

Tabela 3. Potencjały rozwojowe Gminy Zawiercie.

Kluczowe czynniki rozwoju POTENCJAŁY ROZWOJOWE		Ocena aktualnej pozycji (słaba/ silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
P.1	Rozbudowana sieć przystanków autobusowych zapewniająca połączenie także z sąsiednimi gminami	1,00	2,00
P.2	Położenie komunikacyjne Gminy Zawiercie (przebieg DK 78, DW 791 i DW 796), w tym dobre połączenie z większymi ośrodkami miejskimi (Katowicami i Krakowem)	7,00	9,00
P.3	Rozbudowana sieć połączeń kolejowych oraz obecność dworca kolejowego o randze regionalnej	7,00	9,00

Kluczowe czynniki rozwoju POTENCJAŁY ROZWOJOWE		Ocena aktualnej pozycji (słaba/ silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
P.4	Obwodnica drogi krajowej 78 Poręby i Zawiercia	-2,00	8,00
P.5	Atrakcyjne przyrodniczo tereny Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej o malowniczych krajobrazach, stwarzające warunki do rozwoju turystyki	2,00	6,00
P.6	Potencjał sieci turystycznych tras rowerowych	2,00	7,00
P.7	Położenie w dolinach rzek Warty i Czarnej Przemszy	1,00	5,00
P.8	Świadome kształtowanie polityki przestrzennej w mieście *(ponad 95% powierzchni gminy jest pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego)*	8,00	10,00
P.9	Podejmowanie działań rewitalizacyjnych dla obiektów zabytkowych *(np. rewitalizacja budynku dawnej łaźni na osiedlu robotniczym TAZ, dawnej willi dyrektora TAZ – Pałacyk Szymańskiego i innych)*	4,00	8,00
P.10	Wysoki zasób mieszkaniowy oraz wysoka liczba mieszkań komunalnych *(według wskaźnika udostępnionego przez monitor rozwoju - liczba mieszkań na 1000 mieszkańców)*	2,00	4,00
P.11	Korzystne warunki geologiczno-inżynierskie sprzyjające kształtowaniu zabudowy mieszkaniowej *(znaczna większość gruntów ma dobrą nośność - są to m. in. piaski, gliny czy rędziny)*	1,00	3,00
P.12	Wykorzystanie położenia w zasięgu przyrodniczych form ochrony przyrody np. Obszar Natura 2000 Ostoja Kroczycka czy Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	4,00	6,00
P.13	Podejmowanie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w gminie m.in. termomodernizacja budynków, inwestycje w odnawialne źródła energii	3,00	7,00
P.14	Aktywność i świadomość gminy w zakresie prowadzenia gminnych programów wspierających mieszkańców (*np. w zakresie zatrzymywanie wody deszczowej Program Gmina Zawiercie łapie deszczówkę", program wsparcia na rzecz ograniczenia bezrobocia - udział gminy w Programie „Plan Działań dla Miast. Modelowa lokalność" z projektem „Pomoc sobie poprzez pomoc innym. Przez wolontariat do pracy zawodowej – bezdomni w drodze po lepszy byt", działalności aktywizujące seniorów - projekt "Zawierciański Senior-Aktywnie!", doposażenie dziennego domu seniora, działalność klubu seniora +)*	5,00	8,00
P.15	Skuteczność pozyskiwania zewnętrznych dofinansowań (np. z UE) na realizację zadań inwestycyjnych w mieście	6,00	9,00
P.16	Potencjał: Funkcjonowanie stref inwestycyjnych (*np. Strefa Aktywności Gospodarczej*)	5,00	9,00
P.17	Duża liczba dostępnych ofert pracy (*według wskaźnika Monitora Rozwoju Lokalnego w porównaniu do grupy porównawczej)*	5,00	7,00
P.18	Wieloletnie tradycje przemysłowe Zawiercia - wykorzystanie historii przemysłowej miasta	5,00	8,00
P.19	Agencja Rozwoju Zawiercia	4,00	8,00
P.20	Nowoczesny Miejski Ośrodek Kultury "Centrum" z dużą sceną koncertową oraz kinem	3,00	8,00
P.21	Organizowanie licznych imprez plenerowych, takich jak sylwester, WOŚP, Wianki, Zawierciański Jarmark Świąteczny	8,00	10,00
P.22	Wysoka dostępność podstawowych usług społecznych, w tym przedszkoli i szkół podstawowych, oraz dostęp do infrastruktury handlowo-usługowej.	8,00	10,00
P.23	Duża liczba obiektów noclegowych oraz gastronomicznych przystosowanych dla dużej liczby turystów *(Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego. Wskaźnik "Miejsca noclegowe w hotelach, motelach, pensjonatach i innych obiektach hotelowych na 1000 mieszkańców")*	2,00	6,00

Kluczowe czynniki rozwoju POTENCJAŁY ROZWOJOWE		Ocena aktualnej pozycji (słaba/ silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
P.24	Liczne obiekty sportowe: skatepark, Ośrodek Sportu i Rekreacji, boiska sportowe	2,00	8,00
P.25	Sport zawodowy na wysokim poziomie - drużyna siatkarska ALURON CMC Warta Zawiercie	5,00	7,00
P.26	Sprawne funkcjonowanie Straży Miejskiej i Policji w Zawierciu oraz ich współpraca z oświatą i Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej	5,00	8,00
P.27	Zawiercie wskazywane jako miejsce bezpieczne - przez różne grupy społeczne (*wyniki przeprowadzonych badań ankietowych*)	7,00	10,00

Źródło: opracowanie własne

W ramach szczegółowej analizy opisane zostały potencjały, które stanowią największe perspektywy rozwoju Gminy Zawiercie. Kluczowe czynniki rozwoju miasta stanowią:

P.4 (-2;8) Obwodnica drogi krajowej 78 Poręby i Zawiercia

Uczestnicy dostrzegli duży potencjał w budowanej obwodnicy drogi krajowej 78. Pierwszy odcinek obwodnicy, o długości 16,6 km, oddano do użytkowania w kwietniu 2025 roku, natomiast zakończenie całej inwestycji przewidziane jest na marzec 2028 roku. Obwodnica zmniejszy ruch tranzytowy w mieście, hałas komunikacyjny, a także pozytywnie wpłynie na jakość powietrza w mieście.

P.5 (2;6) Atrakcyjne przyrodniczo tereny Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej o malowniczych krajobrazach stwarzające warunki do rozwoju turystyki
P.6 (2;7) Potencjał sieci turystycznych tras rowerowych
P.7 (1;5) Położenie w dolinach rzek Warty i Czarnej Przemszy

Ze względu na położenie na terenach Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, Zawiercie posiada znaczący potencjał przyrodniczy, który może stanowić fundament rozwoju turystyki. Atrakcyjne krajobrazy, charakteryzujące się malowniczymi dolinami, ostańcami skalnymi i bogatą florą i fauną, stwarzają odpowiednie warunki do rozwoju turystyki krajobrazowej, pieszej i rowerowej. Istniejący potencjał wymaga jednak dalszego zagospodarowania i promocji, aby zachęcić turystów zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem oraz obcowaniem z naturą do odwiedzania Gminy Zawiercie.
Wśród kluczowych atutów miasta można wyróżnić potencjał sieci turystycznych tras rowerowych. Zawiercie jako część Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej może stać się ważnym punktem na mapie turystyki rowerowej w Polsce. Potrzebna jest jednak rozbudowa infrastruktury rowerowej i integracja tras (w tym również z ścieżkami rowerowymi gmin sąsiednich), co podniesie atrakcyjność zarówno miasta jak i całego regionu.
Walorem turystyki przyrodniczej są również doliny rzek – Warty (wraz z jej terenem źródłowym) i Czarnej Przemszy. Aby w pełni wykorzystać ten walor turystyczny, należy podjąć dalsze działania w zakresie poprawy jakości wód i zagospodarowania przestrzeni wzdłuż rzek.
Potencjał terenów przyrodniczych, tras rowerowych i dolin rzek stanowi solidną podstawę do rozwoju turystyki w Gminie Zawiercie, wymagającą dalszych inwestycji w infrastrukturę,

ochronę środowiska i odpowiedniej promocji. Wspólna realizacja tych działań może przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności Zawiercia jako destynacji turystycznej w Polsce.

P.8 (8;10) Świadome kształtowanie polityki przestrzennej w mieście (ponad 95% powierzchni gminy jest pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego)

Wysoki poziom planowania przestrzennego oraz dbałości o odpowiednią organizację przestrzeni miejskiej stanowi silny potencjał sprzyjający rozwojowi nowych inwestycji, a także ochronie przestrzeni zielonych. Taki stan umożliwia lepsze zarządzanie rozwojem miasta, zwiększa przewidywalność inwestycyjną oraz ułatwia realizację strategicznych projektów infrastrukturalnych i gospodarczych. Dzięki temu Zawiercie staje się bardziej atrakcyjne dla inwestorów i mieszkańców, co wpływa na wzrost potencjału rozwojowego miasta.

P.9 (4;8) Podejmowanie działań rewitalizacyjnych dla obiektów zabytkowych (np. rewitalizacja budynku dawnej łaźni na osiedlu robotniczym TAZ)
Rewitalizacja obiektów o znaczeniu historycznym jest istotna nie tylko z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego, ale także w kontekście ożywienia przestrzeni miejskiej i jej atrakcyjności. Podejmowane przez Gminę Zawiercie działania rewitalizacyjne (np. rewitalizacja budynku dawnej łaźni na osiedlu robotniczym TAZ) stanowi punkt wyjścia do dalszych działań, które mogą przyczynić się do poprawy estetyki przestrzeni miejskiej, rozwoju turystyki oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej. Dzięki odpowiednim inwestycjom w rewitalizację takich obiektów, możliwe jest przywrócenie im funkcji społecznych i kulturalnych, co zwiększa jakość życia mieszkańców oraz integruje przeszłość z nowoczesnym rozwojem Zawiercia.

P.13 (3;7) Podejmowanie działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w gminie m.in. termomodernizacja budynków, inwestycje w odnawialne źródła energii

Potencjał Zawiercia w zakresie poprawy efektywności energetycznej obejmuje podejmowane przez miasto działania związane z termomodernizacją budynków oraz inwestycje w odnawialne źródła energii. W obliczu regionalnych wyzwań środowiskowych, w szczególności problemów związanych z jakością powietrza, potencjał ten stanowi istotny impuls do kontynuacji oraz intensyfikacji tych działań w przyszłości.

P.16 (5;9) Funkcjonowanie stref inwestycyjnych (np. Strefa Aktywności Gospodarczej)

Funkcjonowanie stref inwestycyjnych w Zawierciu jest istotnym elementem wspierającym rozwój gospodarczy miasta. Strefy inwestycyjne, oferujące dogodne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej, są kluczowe dla przyciągania nowych inwestorów oraz tworzenia miejsc pracy.

P.18 (5;8) Wieloletnie tradycje przemysłowe Zawiercia - wykorzystanie historii przemysłowej miasta

Potencjał Zawiercia w zakresie wieloletnich tradycji przemysłowych stanowi cenny atut w kontekście rozwoju miasta. Historia przemysłowa miasta może być fundamentem tworzenia atrakcji turystycznych, takich jak szlaki turystyki przemysłowej, muzea, wystawy oraz centra edukacyjne, które przyciągną uwagę turystów oraz zainteresowanych historią przemysłową.

Wśród działań zakładanych do 2035 r. powinno uwzględnić się wykorzystania historii przemysłowej Zawiercia w celach promocji, rozwoju turystyki przemysłowej oraz rewitalizacji obiektów przekształcając je na nowoczesne przestrzenie wielofunkcyjne (np. funkcje usługowe, edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne). Odpowiednia promocja i zagospodarowanie tego potencjału pozwolą na zbudowanie silnej tożsamości miasta, przyciągając inwestycje oraz turystów, a także wspierając rozwój lokalnej gospodarki. W działania w tym zakresie warto włączyć działającą w strukturze Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Zawierciu Miejską Izbę Muzealną, która odgrywa szczególną rolę w dokumentowaniu i zachowywaniu wieloletnich tradycji przemysłowych miasta.

P.19 (4;8) Agencja Rozwoju Zawiercia

Obecność instytucji otoczenia biznesu wspiera rozwój gospodarczy, inwestycyjny oraz społeczny miasta. Agencja Rozwoju Zawiercia wspiera realizację projektów rozwojowych, pozyskiwanie inwestorów oraz uczestniczy w działaniach zmierzających do poprawy jakości życia mieszkańców miasta. Instytucja ta może pełnić funkcję katalizatora w procesie wdrażania strategii rozwoju, zarówno w obszarze przyciągania nowych inwestorów, jak i wspierania lokalnych przedsiębiorstw. Może także pełnić istotną rolę w promocji miasta, pomagając w budowaniu pozytywnego wizerunku Zawiercia jako miejsca przyjaznego inwestorom oraz innowacyjnym projektom.

P.20 (3;8) Nowoczesny Miejski Ośrodek Kultury "Centrum" z dużą sceną koncertową oraz kinem

Miejskiej Ośrodek Kultury ,,Centrum” stanowi istotny atut w zakresie rozwoju kultury oraz integracji społecznej w Zawierciu. Infrastruktura MOK "Centrum" jest w stanie organizować wydarzenia na wysokim poziomie, co zwiększa jego atrakcyjność zarówno w skali lokalnej, jak i regionalnej. Rozwój i odpowiednia promocja tego ośrodka kulturalnego w przyszłości mogą przyczynić się do dalszego wzrostu znaczenia Zawiercia jako ośrodka kulturalnego, zwiększając jego atrakcyjność turystyczną oraz poprawiając jakość życia mieszkańców.

P.21 (8;10) Organizowanie licznych imprez plenerowych, takich jak Sylwester, WOŚP, Wianki, Zawierciański Jarmark Świąteczny

Regularnie organizowane imprezy plenerowe, odbywające się w Zawierciu, mają duży potencjał do dalszego rozwoju. Organizowanie takich wydarzeń przyczynia się do integracji społeczności lokalnej, promocji miasta oraz wzmacniania jego tożsamości kulturowej. Organizacja tego typu wydarzeń wspiera również lokalną gospodarkę poprzez zwiększenie popytu na usługi gastronomiczne, turystyczne i handel.

P.24 (2;8) Liczne obiekty sportowe: skatepark, Ośrodek Sportu i Rekreacji, boiska sportowe
P.25 (5;7) Sport zawodowy na wysokim poziomie - drużyna siatkarska ALURON CMC Warta Zawiercie

Potencjał Zawiercia związany ze sportem zawodowym oraz istniejącymi obiektami sportowymi (w tym zaplanowanymi inwestycjami) stanowią istotny atut w kontekście poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności miasta na tle innych ośrodków. Sport zawodowy reprezentowany przez drużynę siatkarską ALURON CMC Warta Zawiercie, stanowi ważny element tożsamości sportowej miasta. Planowana przez miasto budowa nowoczesnej hali

widowiskowo-sportowej, stanowi pierwszy etap przedsięwzięcia o dużym potencjale rozwojowym. Otoczenie obiektu przeznaczone na rozwój różnego rodzaju stref rekreacyjno-sportowych to potencjał na dalszy rozwój infrastruktury sportowej, która będzie mogła obsługiwać nie tylko drużynę zawodową, ale także organizować wydarzenia kulturalne, koncerty czy inne imprezy masowe. Podjęcie działań w tym zakresie może przyczynić się do wzmocnienia pozycji Zawiercia jako miasta aktywnego fizycznie, z bogatą ofertą sportową i rekreacyjną, a także jako ośrodka sportowego w skali regionalnej.

P.27 (7;10) Zawiercie wskazywane jako miejsce bezpieczne - przez różne grupy społeczne (według wyników przeprowadzonych badań ankietowych)

Wysoki poziom poczucia bezpieczeństwa w Zawierciu, potwierdzony wynikami ankiet przeprowadzonych wśród różnych grup społecznych, stanowi istotny atut miasta. Taka percepcja bezpieczeństwa wpływa pozytywnie na jakość życia mieszkańców, a także przyciąga nowych mieszkańców oraz inwestorów. Dodatkowo, zapewnia stabilność społeczną i sprzyja rozwojowi aktywności społecznych i kulturalnych, ponieważ poczucie bezpieczeństwa jest fundamentem dla dynamicznego rozwoju wspólnoty lokalnej.

W ramach szczegółowej analizy opisane zostały również deficyty, które ograniczają potencjał rozwoju Gminy Zawiercie i wymagają podjęcia odpowiednich działań naprawczych.

Kluczowe obszary problemowe, które mają największy wpływ na obecne ograniczenia rozwojowe miasta, obejmują:

Tabela 4. Deficyty rozwojowe Gminy Zawiercie

Kluczowe czynniki rozwoju - DEFICYTY ROZWOJOWE		Ocena aktualnej pozycji (słaba/ silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
D.1	Deficyt: Niekorzystne zjawiska demograficzne *(malejąca liczba ludności, wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym)*	-8,00	-8,00
D.2	Ograniczona dostępność zaplecza turystycznego *(tj. ograniczony dostęp do sieci ścieżek rowerowych, atrakcje turystyczne m.in. takie jak muzeum nie funkcjonujące w weekendy)*	-5,00	3,00
D.3	Występowanie dużej liczby wypadków drogowych *(Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego)*	-2,00	6,00
D.4	Występowanie hałasu przemysłowego, kolejowego oraz drogowego (wzdłuż DK 78)	-1,00	5,00
D.5	Dostęp do sieci kanalizacyjnej	-2,00	1,00
D.6	Występowanie obszarów zagrożonych podtopieniami (*w południowo-zachodniej części Gminy*)	-5,00	5,00
D.7	Silne zagrożenie suszą hydrologiczną *(Źródło: Informatyczny System Osłony Kraju)*	-4,00	2,00
D.8	Niewielka ilość terenów zieleni urządzonej: parków miejskich, parków kieszonkowych, skwerów (*Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego)*	-3,50	5,00

Kluczowe czynniki rozwoju - DEFICYTY ROZWOJOWE		Ocena aktualnej pozycji (słaba/ silna strona)	Ocena szans i zagrożeń w kolejnych 10 latach
D.9	Zła jakość powietrza atmosferycznego, przekroczenia niektórych rodzajów zanieczyszczeń	-3,00	1,50
D.10	Niski poziom recyklingu odpadów (*poniżej norm ustawowych)* oraz znacząca ilość frakcji odpadów zmieszanych	-8,00	2,00
D.11	Występowanie dzikich wysypisk odpadów	-5,00	5,00
D.12	Estetyka obszarów zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	-2,00	3,00
D.13	Aktywność obywatelska i społeczna - niewielka liczba organizacji społecznych (*w porównaniu do grupy miast porównawczych)*	-2,00	2,00
D.14	Znacząco kurczące się tereny inwestycyjne	-7,00	1,00
D.15	Skala składowiska odpadów	-9,00	3,00
D.16	Oddziaływanie i lokalizacja składowiska odpadów	-3,00	2,00
D.17	Brak terenów pod zagęszczenie zabudowy mieszkaniowej w części zurbanizowanej miasta - presja suburbanizacji zabudowy rekreacyjno-willowej na terenach o charakterze naturalnym	-9,00	-6,00
D.18	Jakość wody w rzekach	-5,00	5,00
D.19	Wykorzystanie położenia w zasięgu przyrodniczych form ochrony przyrody np. Obszar Natura 2000 Ostoja Kroczycka czy Park Krajobrazowy Orlich Gniazd	-7,00	-9,00

D.2 (-5;3) Ograniczona dostępność zaplecza turystycznego - tj. ograniczony dostęp do sieci ścieżek rowerowych, atrakcje turystyczne, które nie funkcjonują w dogodnych godzinach w dni weekendowe.

Pomimo dobrze rozwiniętej bazy noclegowej i gastronomicznej w Zawierciu, część kluczowych atrakcji turystycznych miasta funkcjonuje w ograniczonym zakresie, m.in. ze względu na krótkie godziny otwarcia lub brak dostępności w weekendy. Może to negatywnie wpływać na zainteresowanie ofertą miasta zarówno wśród turystów, jak i mieszkańców, a także ograniczać szanse na ich ponowne odwiedziny. Dodatkowo, niewystarczająca sieć tras rowerowych sprawia, że Zawiercie nie w pełni wykorzystuje potencjał swoich malowniczych krajobrazów, które mogłyby stanowić istotną atrakcję dla zainteresowanych turystyką rowerową.

D.6 (-5;5) Występowanie obszarów zagrożonych podtopieniami (w południowo-zachodniej części gminy)

Obszary południowo-zachodniej części miasta są narażone na podtopienia, co stanowi istotne zagrożenie dla infrastruktury oraz bezpieczeństwa mieszkańców. Brak skutecznych rozwiązań w zakresie gospodarki wodnej i systemów odwadniających utrudnia minimalizowanie ryzyka, prowadząc do potencjalnych strat materialnych oraz ograniczając możliwości inwestycyjne na tych terenach.
Kluczowym elementem strategii przeciwdziałania tym zagrożeniom jest zatrzymywanie wody deszczowej poprzez rozwój błękitno-zielonej infrastruktury czy też budowę zbiorników retencyjnych. Takie rozwiązania nie tylko zwiększają odporność miasta na skutki

ekstremalnych zjawisk pogodowych, ale także poprawiają mikroklimat i wspierają zrównoważony rozwój.
Miasto powinno również dążyć do systemowego wdrażania rozwiązań umożliwiających skuteczne odprowadzanie wody opadowej z dróg i ciągów komunikacyjnych np. poprzez zastosowanie nawierzchni przepuszczalnych, rozbudowę kanalizacji deszczowej, budowę studni chłonnych, czy systemów retencyjno-rozsączających. Takie podejście pozwoli ograniczyć spływ powierzchniowy, zmniejszając ryzyko lokalnych podtopień oraz zwiększyć efektywność miejskiej gospodarki wodnej.

D.8. (-3,5;5) Niewielka ilość terenów zieleni urządzonej: parków miejskich, parków kieszonkowych, skwerów *(Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego)*

Niewielka liczba terenów zieleni urządzonej, takich jak parki kieszonkowe czy skwery, stanowi wyraźny deficyt w porównaniu do innych miast analizowanych w ramach Monitora Rozwoju Lokalnego. Choć miasto dysponuje dużą ilością zieleni naturalnej, brakuje odpowiednio zagospodarowanych terenów zieleni w zurbanizowanej części miasta, co ogranicza dostęp mieszkańców do przestrzeni rekreacyjnych. Przyszłe działania miasta powinny uwzględniać rozwój nowych parków miejskich, parków kieszonkowych oraz skwerów, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców i estetyki przestrzeni publicznej.

D.10 (-8;2) Niski poziom recyklingu odpadów (poniżej norm ustawowych) oraz znacząca ilość frakcji odpadów zmieszanych

Obecny poziom recyklingu odpadów w mieście jest poniżej ustawowych norm, co stanowi istotne wyzwanie środowiskowe. Duży udział frakcji odpadów zmieszanych wskazuje na niewystarczającą skuteczność selektywnej zbiórki i ograniczoną świadomość ekologiczną mieszkańców. Znacząca poprawa sytuacji może nastąpić poprzez rozbudowę infrastruktury recyklingowej, intensyfikację działań edukacyjnych oraz wprowadzenie skuteczniejszych mechanizmów segregacji odpadów.
D.11 (-5;5) Występowanie dzikich wysypisk odpadów

Obecność nielegalnych składowisk odpadów jest istotnym problemem środowiskowym i estetycznym, który negatywnie wpływa na wizerunek miasta oraz jakość życia mieszkańców. Ich występowanie wynika przede wszystkim z niewłaściwej gospodarki odpadami, braku skutecznej kontroli oraz niskiej świadomości ekologicznej części społeczeństwa. Planowane działania do 2035 roku, powinny obejmować intensyfikację monitoringu i egzekwowania przepisów, zwiększenie liczby legalnych punktów zbiórki odpadów oraz kampanie edukacyjne promujące właściwe postępowanie z odpadami.

D.14 (-7;1) Znacząco kurczące się tereny inwestycyjne

Kurczące się zasoby terenów inwestycyjnych w Zawierciu są istotnym wyzwaniem dla dalszego rozwoju gospodarczego miasta. W obecnej strefie inwestycyjnej kończą się wolne działki, strefa usługowa jest niemal w pełni zagospodarowana. Gmina zakłada utworzenie drugiej strefy inwestycyjnej (na terenach dawnej przędzalni i betoniarni) oraz powiększenie o ok. 50 ha istniejącej Strefy w północno-zachodniej części miasta. Realizacja działań na rzecz rozszerzenia terenów inwestycyjnych do 2035 roku pozwoli na utworzenie nowych przestrzeni inwestycyjnych, wspierając dalszy rozwój gospodarczy Zawiercia.

D.15 (-9;3) Skala składowiska odpadów, tj. kończąca się pojemność istniejącego składowiska odpadów

Wyzwaniem dla gospodarki odpadami w mieście jest również ograniczona pojemność składowiska odpadów. Zbliżające się wyczerpanie dostępnej przestrzeni może prowadzić do problemów z prawidłowym zagospodarowaniem odpadów oraz wzrostu kosztów ich utylizacji. Wśród działań planowanych do 2035 roku kluczowe znaczenie będzie miała rekultywacja istniejącej hałdy składowiska, co przyczyni się do poprawy stanu środowiska i minimalizacji jego negatywnego wpływu na otoczenie. Równocześnie, konieczne jest zagospodarowanie nowego terenu przeznaczonego na gospodarkę odpadami, z zapewnieniem długoterminowego i zrównoważonego rozwiązania w zakresie ich składowania i/lub przetwarzania.

D.17 (-9; -6) Brak terenów pod zagęszczenie zabudowy mieszkaniowej w części zurbanizowanej miasta

Brak dostępnych terenów pod zagęszczenie zabudowy mieszkaniowej w zurbanizowanej części Gminy Zawiercie może skutkować presją rozwoju zabudowy (przede wszystkim rekreacyjno-willowej) na obszarach o charakterze naturalnym. W związku z tym realizacja Strategii powinna być ukierunkowana przede wszystkim na dążenie do aktywnego wykorzystania terenów, przygotowanych do inwestowania (uzbrojonych), co pozwoli ograniczyć ryzyko potencjalnej ekspansji zabudowy na tereny przyrodnicze i zminimalizować skalę problemu do 2035 roku.
Należy zaznaczyć również, że rozwój mieszkalnictwa w Zawierciu jest kluczowy w kontekście wzrostu gospodarczego (funkcjonujące zakłady pracy) oraz rozwoju edukacyjnego (dążenie do uruchomienia filii uczelni wyższych).

D.18 (-5;5) Jakość wody w rzekach

Stan wód rzek przepływających przez Zawiercie (Warta i Czarna Przemsza) wskazuje na zanieczyszczenia i degradację jakości wód. Ma to negatywny wpływ na ekosystemy wodne, zdrowie publiczne oraz jakość życia mieszkańców. Zanieczyszczone wody ograniczają możliwości rozwoju turystyki przyrodniczej i form rekreacji nad wodą.

Na podstawie oceny czynników rozwojowych Gminy Zawiercie, powstał wykres, który lokalizuje poszczególne czynniki w ramach klasycznej analizy SWOT, uwzględniając mocne strony, słabe strony, szanse oraz zagrożenia rozwoju miasta.

W ocenie czynników rozwojowych w czytelny sposób rozkłada się podział na słabe i silne strony oraz na szanse i zagrożenia, co jest kluczowe w procesie planowania strategicznego.

Rysunek 1. Wykres analizy SWOT.

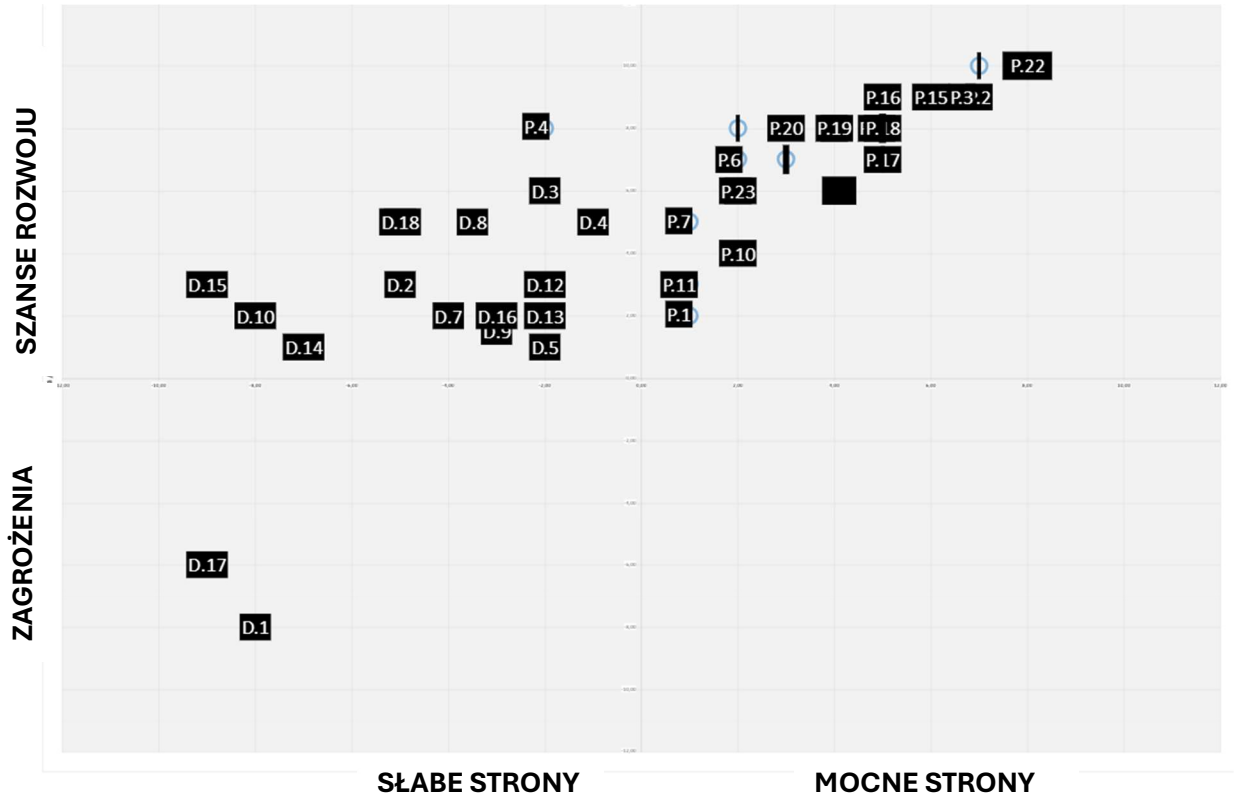

Źródło: opracowanie własne

Wszystkie zdefiniowane podczas warsztatu diagnostyczno-strategicznego potencjały zostały zakwalifikowane jako szanse rozwojowe.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy SWOT, również większość zidentyfikowanych deficytów rozwojowych może być interpretowana jako przyszłe szanse dla rozwoju Gminy Zawiercie. Oznacza to, iż mimo negatywnej oceny tych czynników obecnie, istnieje znaczący potencjał do minimalizowania i wykorzystania tych wyzwań jako bodźców do dalszego rozwoju miasta. Takie podejście w ramach przyszłej Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 umożliwia skoncentrowanie działań na rozwiązywaniu problemów i jednoczesne wykorzystanie szans, które wynikają z tych wyzwań. W ten sposób istniejące bariery rozwojowe mogą zostać przekształcone w pozytywne impulsy rozwoju miasta.

Wśród zdiagnozowanych deficytów rozwojowych, jedynie dwa zostały ocenione jako zagrożenia dla rozwoju miasta. Są to przede wszystkim niekorzystne zjawiska demograficzne (malejąca liczba ludności oraz wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym). Jest to jednak czynnik zewnętrzny, stanowiący ogólny, globalny trend, na który miasto ma ograniczony wpływ. Zjawisko to może wpłynąć na dynamikę gospodarczą miasta oraz dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, jednak jego skutki są trudne do przeciwdziałania na poziomie lokalnym.

3. CELE STRATEGICZNE W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM

Przeprowadzona szczegółowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej, której syntezę ujęto w niniejszym dokumencie wraz z diagnozą potencjałów i deficytów rozwojowych gminy (SWOT) oraz wynikami przeprowadzonych działań partycypacyjnych stanowiły punkt wyjścia do określenia kluczowych elementów strategicznych tj. wizji rozwoju gminy oraz niezbędnych do jej osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych.

Przytoczone elementy niniejszej Strategii stanowią pewien wzorzec planowanego procesu rozwoju – kierunku i sposobu działania władz przyjętego na najbliższe lata.

3.1. Wizja rozwoju gminy, cele strategiczne i operacyjne

Wizja rozwoju gminy

Wizją określa się przyszłe wyobrażenie gminy, czyli pożądany obraz, stan docelowy, do którego władze miasta powinny dążyć, poprzez realizację zaplanowanych w Strategii działań.

Poniżej sformułowano wizję Gminy Zawiercie w 2035 roku:

Gmina Zawiercie w 2035 roku to nowoczesne, zrównoważone i odporne miasto średniej wielkości, skutecznie wykorzystujące swój potencjał społeczny, przestrzenny i gospodarczy.

Dzięki strategicznemu położeniu na styku Śląska i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, rozwiniętej infrastrukturze, rosnącej atrakcyjności inwestycyjnej oraz wysokiej jakości przestrzeni publicznych, Zawiercie stanowi dynamiczne lokalne centrum subregionu.

Gmina realizuje spójną politykę rozwoju opartą na zasadach zrównoważonego rozwoju, partnerstwa i inkluzywności społecznej. Oferuje dostępne i zintegrowane usługi społeczne, edukacyjne, zdrowotne i kulturalne – dostosowane do potrzeb różnych grup mieszkańców. Wspiera aktywność obywatelską i rozwija lokalną tożsamość, budując kapitał społeczny i współodpowiedzialność za miasto.

Zawiercie jest rozpoznawalne jako miasto aktywności fizycznej, sportu i nowoczesnej gospodarki, bazujące na innowacjach oraz wysokiej jakości środowisku życia. Współpracując w ramach miejskiego obszaru funkcjonalnego oraz innych partnerstw terytorialnych, skutecznie pozyskuje środki zewnętrzne i realizuje projekty wzmacniające jego konkurencyjność oraz odporność społeczno-gospodarczą.

Cele strategiczne i operacyjne

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę obecnego stanu rozwojowego jednostki, prowadzone badania ankietowe wśród mieszkańców, spotkania konsultacyjne z interesariuszami, analizę SWOT oraz sformułowaną wizję rozwoju Gminy Zawiercie,

wypracowano zestaw czterech celów strategicznych, do których przypisano łącznie dziewiętnaście celów operacyjnych. Odnoszą się one do zdefiniowanych potrzeb i wyzwań rozwojowych gminy a także deficytów we wszystkich obszarach funkcjonowania jednostki. W konsekwencji są one odzwierciedleniem pożądanych kierunków rozwojowych Gminy Zawiercie.

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 zdefiniowano następujące cel strategiczne:

WYMIAR GOSPODARCZY

CEL STRATEGICZNY I:

ZAWIERCIE DYNAMICZNYM CENTRUM GOSPODARCZYM REGIONU

WYMIAR PRZESTRZENNY

CEL STRATEGICZNY II:

ZAWIERCIE MIASTEM PRZYJAZNYM, ROZWIJAJĄCYM PRZESTRZENIE PUBLICZNE, MIESZKANIOWE I INFRASTRUKTURĘ MIEJSKĄ

WYMIAR KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWY

CEL STRATEGICZNY III:

ZAWIERCIE MIASTEM „PRZYJAZNYM ŚRODOWISKU", ODPORNYM KLIMATYCZNIE I ODPOWIEDZIALNYM EKOLOGICZNIE

WYMIAR SPOŁECZNY

CEL STRATEGICZNY IV:

ZAWIERCIE MIASTEM OTWARTYM, INKLUZYWNYM, WSPIERAJĄCYM AKTYWNOŚĆ ORAZ TOŻSAMOŚĆ OBYWATELSKĄ

Poniżej przedstawiono powyższe cele strategiczne rozwoju Gminy Zawiercie wraz z przypisanymi do nich celami operacyjnymi oraz kierunkami działań, które konkretyzują sposób ich realizacji.

CEL STRATEGICZNY I:

ZAWIERCIE DYNAMICZNYM CENTRUM GOSPODARCZYM REGIONU

1.1	Rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów
1.2.	Wzmocnienie roli i wizerunku Agencji Rozwoju Zawiercia
1.3.	Współpraca lokalna i międzygminna na rzecz wzmacniania potencjału gospodarczego i turystycznego
1.4.	Rozwój kompetencji zawodowych i wzmocnienie lokalnego rynku pracy
1.5.	Rozwój turystyki opartej na uwarunkowaniach przyrodniczych i dziedzictwie przemysłowym

CEL STRATEGICZNY II:

ZAWIERCIE MIASTEM PRZYJAZNYM, ROZWIJAJĄCYM PRZESTRZENIE PUBLICZNE, MIESZKANIOWE I INFRASTRUKTURĘ MIEJSKĄ

2.1.	Rozwój atrakcyjnej, dostępnej przestrzeni miejskiej oraz infrastruktury mieszkaniowej
2.2.	Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym
2.3.	Tworzenie nowej jakości miasta przez rewitalizację
2.4.	Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej

CEL STRATEGICZNY III:

ZAWIERCIE MIASTEM „PRZYJAZNYM ŚRODOWISKU", ODPORNYM KLIMATYCZNIE I ODPOWIEDZIALNYM EKOLOGICZNIE

3.1.	Ochrona i odnowa zasobów wodnych i przyrodniczych oraz przywracanie naturalnych ekosystemów
3.2.	Adaptacja miasta do zmian klimatu
3.3.	Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej
3.4.	Nowoczesna i zrównoważona gospodarka odpadami
3.5.	Wzmacnianie postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska

CEL STRATEGICZNY IV:

ZAWIERCIE MIASTEM OTWARTYM, INKLUZYWNYM, WSPIERAJĄCYM AKTYWNOŚĆ ORAZ TOŻSAMOŚĆ OBYWATELSKĄ

4.1.	Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców
4.2.	Zawiercie miastem aktywności i sportu dla wszystkich pokoleń
4.3	Zaangażowane społeczeństwo obywatelskie i aktywność lokalna
4.4.	Wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem i wzmocnienie inkluzywności społecznej
4.5.	Rozpoznawalne, bezpieczne miasto z własną marką i silną tożsamością lokalną

3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

CEL STRATEGICZNY I

ZAWIERCIE DYNAMICZNYM CENTRUM GOSPODARCZYM REGIONU

Cel operacyjny 1.1.

Rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów

Realizacja celu operacyjnego 1.1 zakłada konsekwentne wzmacnianie potencjału inwestycyjnego Zawiercia, poprzez działania zwiększające dostępność i jakość terenów inwestycyjnych oraz poprawę warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej. Ze względu na kurczącą się dostępność działek inwestycyjnych w ramach istniejących Stref Aktywności Gospodarczej (SAG), kluczowym elementem będzie uruchomienie nowej przestrzeni inwestycyjnej, stanowiącej odpowiedź na rosnące potrzeby inwestorów i umożliwiającej dywersyfikację lokalnej gospodarki. Równolegle prowadzone powinny być działania modernizujące i promujące istniejące strefy, obejmujące m.in. rozwój infrastruktury technicznej i transportowej, co znacząco poprawi ich dostępność i konkurencyjność.
Gmina Zawiercie przy pomocy Agencji Rozwoju Zawiercia, powinna również aktywnie prowadzić kampanię wizerunkową, budując markę miasta jako partnera przyjaznego inwestycjom, stabilnego i otwartego na nowe inicjatywy. Jako wsparcie tych działań zakłada się prowadzenie aktywnej polityki gruntowej, obejmującej zarówno pozyskiwanie nowych terenów pod inwestycje, jak i elastyczne zarządzanie dostępnymi zasobami.
Istotnym kierunkiem będzie także usprawnienie procedur administracyjnych, ułatwiających inwestorom szybkie i przejrzyste rozpoczęcie działalności w mieście (np. cyfryzacja procesów urzędowych, wyznaczenie dedykowanych opiekunów inwestycyjnych itp.). Uzupełnieniem działań będzie promocja dostępnych instrumentów wsparcia eksportu (m.in. takich jak Śląski Klub Eksportera), służących zwiększeniu aktywności gospodarczej lokalnych firm na rynkach zagranicznych, a zatem wzmocnieniu ich konkurencyjności.

Kierunki działań:

K_1.1.A	Uruchomienie nowej Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG)
K_1.1.B	Modernizacja i promocja istniejących SAG
K_1.1.C	Rozbudowa infrastruktury technicznej transportowej dla stref
K_1.1.D	Kampania promująca Zawiercie jako miasto przyjazne inwestorom
K_1.1.E	Aktywna polityka gruntowa i poszukiwanie nowych terenów inwestycyjnych
K_1.1.F	Upraszczanie i skracanie procedur administracyjnych dla inwestorów
K_1.1.G	Promocja lokalnych i regionalnych instrumentów wsparcia eksportu

Cel operacyjny 1.2.
Wzmocnienie roli i wizerunku Agencji Rozwoju Zawiercia

Cel koncentruje się na wzmocnieniu roli i wizerunku Agencji Rozwoju Zawiercia (dalej: ARZ, Agencja) jako kluczowego podmiotu wspierającego rozwój gospodarczy Gminy. Kluczowym aspektem jest podjęcie działań zmierzających do wyprofilowania działalności Agencji, zachowując jej wielofunkcyjny charakter.
Istotnym kierunkiem działań na przestrzeni najbliższych lat, powinno być kontynuowanie oraz wzmocnienie funkcjonowania Biura Obsługi Inwestora, a także podjęcie działań współpracy z innymi instytucjami.
Ważnym elementem działań jest również wdrażanie nowoczesnych narzędzi cyfrowych, które usprawnią komunikację oraz umożliwią łatwy dostęp do informacji i usług świadczonych przez Agencję Rozwoju Zawiercia. Przewidziana jest dalsza regularna aktualizacja i doskonalenie bazy danych nieruchomości inwestycyjnych, umożliwiającej inwestorom szybkie dotarcie do kompleksowych informacji o dostępnych terenach i obiektach.

Istotnym zadaniem Agencji, powinna stać się również promocja turystyki jako ważnego czynnika wspierającego rozwój gospodarczy miasta.

Konsekwentnie kontynuowane powinny być również działania Agencji Rozwoju Zawiercia, ukierunkowane na budowanie społeczności skupionej wokół jej działalności – środowiska zaufanych partnerów, aktywnych przedsiębiorców, instytucji otoczenia biznesu i innych interesariuszy. Regularna organizacja spotkań, warsztatów, konsultacji branżowych, a także inicjatyw integrujących lokalne środowisko gospodarcze umocni pozycję Agencji jako platformy współpracy i wymiany wiedzy, działającej relacyjnie i strategicznie na rzecz rozwoju gospodarczego Zawiercia i okolicy.

Kierunki działań:

K_1.2.A	Usprawnienie funkcjonowania Biura Obsługi Inwestora
K_1.2.B	Wdrażanie nowoczesnych narzędzi cyfrowych usprawniających komunikację i dostęp do informacji
K_1.2.C	Stworzenie i bieżąca aktualizacja dostępnej bazy danych nieruchomości inwestycyjnych
K_1.2.D	Promowanie turystyki jako elementu wspierającego rozwój gospodarczy miasta
K_1.2.E	Budowanie środowiska współpracującej społeczności skupionej wokół działalności Agencji Rozwoju Zawiercia

Cel operacyjny 1.3.
Współpraca lokalna i międzygminna na rzecz wzmacniania potencjału gospodarczego i turystycznego

Skuteczna realizacja celów rozwojowych Gminy Zawiercie w perspektywie długoterminowej Zawiercia wymaga współpracy ponadlokalnej. W tym kontekście szczególne znaczenie ma budowanie partnerstw z gminami sąsiednimi. Wspólne planowanie i realizacja projektów – zwłaszcza w zakresie infrastruktury transportowej, gospodarki przestrzennej czy wsparcia przedsiębiorczości – pozwoli na osiągnięcie efektu synergii i wzmocnienie pozycji subregionu w układzie regionalnym.

Poza wspólną realizacją projektów infrastrukturalnych, gospodarczych i środowiskowych, istotnym komponentem współpracy międzygminnej powinien być rozwój turystyki. Aby umożliwić lepszą koordynację działań promujących walory przyrodnicze i kulturowe rekomenduje się powołanie Gminnej Organizacji Turystycznej (GOT). Zadaniem tej struktury będzie integracja działań promocyjnych, koordynacja oferty turystycznej, rozwój produktów turystycznych oraz profesjonalizacja obsługi ruchu turystycznego. Funkcję operatora lub koordynatora GOT będzie pełniła Agencja Rozwoju Zawiercia – jako lokalna instytucja wspierająca rozwój gospodarczy i współpracująca z sektorem turystyki. Funkcjonująca w strukturze Agencji komórka o charakterze gminnego centrum turystycznego (np. jako dział lub jednostka operacyjna) umożliwi sprawną realizację zadań, skoordynowanie działań z innymi obszarami aktywności gospodarczej.
W tym kontekście kluczowe znaczenie ma konsekwentne dalsze rozwijanie roli Zawiercia jako „Bramy na Jurę" – funkcjonalnego punktu dostępu do centralnej części Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Miasto jako ważny węzeł komunikacyjny i organizacyjny, znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie głównych atrakcji turystycznych Wyżyny, takich jak Skałki Rzędkowickie, Góra Zborów, a także jurajskie zamki w Podzamczu, Mirowie, Bobolicach, Morsku i Smoleniu. Przez teren gminy przebiegają strategiczne szlaki, w tym Szlak Orlich Gniazd i Szlak Warowni Jurajskich. Z tego względu polityka turystyczna powinna wzmacniać rolę Zawiercia jako regionalnego centrum obsługi ruchu turystycznego – poprzez integrację miejskiej infrastruktury z siecią tras regionalnych, rozwój funkcji informacyjnych, transportowych i usługowych, a także wdrażanie nowoczesnych narzędzi cyfrowych (takich jak aplikacje mobilne, systemy nawigacji czy interaktywne mapy), które zwiększą widoczność i dostępność oferty turystycznej Jury z poziomu miasta.

Powstanie Gminnej Organizacji Turystycznej stanowić będzie fundament długofalowego wzrostu Zawiercia opartego na spójności i wykorzystaniu lokalnych zasobów.

Warto rozważyć również inicjatywy mające na celu powołanie Lokalnych Grup Działania (LGD) dedykowanych mikrospołecznościom lokalnym, np. sołectwom i osiedlom, które mogłyby wesprzeć realizację mniejszych projektów lokalnych.

Kierunki działań:

K_1.3.A	Budowanie lokalnych partnerstw z udziałem społeczności lokalnych oraz wykorzystanie narzędzi rozwoju lokalnego (np. LGD)
K_1.3.B	Rozwijanie współpracy z gminami sąsiednimi przy realizacji projektów inwestycyjnych
K_1.3.C	Powołanie Gminnej Organizacji Turystycznej
K_1.3.D	Wzmacnianie roli Zawiercia jako regionalnego centrum obsługi ruchu turystycznego (Zawiercie ,,Bramą na Jurę")

Cel operacyjny 1.4.
Rozwój kompetencji zawodowych i wzmocnienie lokalnego rynku pracy

Wzmocnienie lokalnego rynku pracy w Zawierciu wymaga długofalowych działań ukierunkowanych na rozwój kapitału ludzkiego, dostosowanego do potrzeb współczesnej oraz przede wszystkim lokalnej gospodarki. Kluczowym przedsięwzięciem w tym zakresie jest dążenie do utworzenia filii uczelni wyższych, zgodnych z potrzebami lokalnych

przedsiębiorców. Obecność np. uczelni technicznej w strukturze miasta może być narzędziem ograniczającym częściowo obserwowane negatywne trendy demograficzne, m.in. związane z odpływem absolwentów szkół średnich do innych miast celem podjęcia nauki w dostępnych ośrodkach akademickich.
Filie uczelni wyższych będą realizować programy kształcenia ukierunkowane na potrzeby lokalnego rynku pracy, kształcąc specjalistów w dziedzinach kluczowych dla profilu gospodarczego Gminy Zawiercie — zwłaszcza w obszarach technicznych, inżynieryjnych oraz przemysłowych. Funkcjonujące na terenie miasta uczelnie jako instytucje naukowo-dydaktyczne, mogą stać się w przyszłości również partnerami w tworzeniu lokalnych powiązań wiedzy, innowacji i biznesu, wspierając rozwój zaplecza badawczo-rozwojowego związanego z firmami funkcjonującymi w Strefach Aktywności Gospodarczej.

Drugim filarem działań powinno być systemowe rozwijanie współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, a lokalnym rynkiem pracy. Priorytetem jest tworzenie trwałych mechanizmów partnerstwa szkół branżowych i technicznych z przedsiębiorstwami, zlokalizowanymi w Strefach Aktywności Gospodarczej oraz innymi kluczowymi pracodawcami. Współpraca ta powinna obejmować programy stażowe i praktyczne, klasy patronackie, kursy doszkalające oraz wspólne projektowanie profili kształcenia, co zapewni lepsze dopasowanie kompetencji absolwentów do potrzeb lokalnej gospodarki.

Ważnym uzupełnieniem działań edukacyjnych będzie rozwój lokalnych instrumentów wspierających aktywizację zawodową osób pozostających poza rynkiem pracy – w tym osób młodych, kobiet powracających na rynek pracy, osób po 50. roku życia oraz osób z niepełnosprawnościami itp. Istotne będzie w tym kontekście skuteczne pozyskiwanie i wykorzystywanie środków z Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego+ oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, przy wsparciu instytucji takich jak Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu czy organizacje społeczne.

Kierunki działań:

K_1.4.A	Wsparcie w zakresie utworzenia filii uczelni wyższych, zgodnych z potrzebami lokalnych przedsiębiorców
K_1.4.B	Organizowanie systemowej współpracy edukacji z biznesem (np. tworzenie programów staży, warsztatów i szkoleń zawodowych, klas patronackich)
K_1.4.C	Wspieranie aktywizacji zawodowej i wolontariatu z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych

Cel operacyjny 1.5.
Rozwój turystyki opartej na uwarunkowaniach przyrodniczych i dziedzictwie przemysłowym

Zawiercie jako miasto zlokalizowane na pograniczu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej oraz miasto z przemysłową historią, dysponuje unikalnym potencjałem do rozwoju zróżnicowanej oferty turystycznej. Wykorzystanie zarówno walorów przyrodniczych, jak i przemysłowego dziedzictwa miasta powinno stać się fundamentem Strategii wzmacniania atrakcyjności turystycznej miasta oraz kreowania nowych atrakcyjnych produktów turystycznych.

Budowa spójnej i przyjaznej przestrzeni rekreacyjnej dla mieszkańców i odwiedzających, powinna obejmować przede wszystkim rozbudowę i modernizację infrastruktury turystycznej, w tym rozwój i oznakowanie tras rowerowych oraz ścieżek pieszych łączących najważniejsze

atrakcje turystyczne. Założeniem jest tworzenie kompleksowej infrastruktury turystycznej wspierającej rozwój turystyki aktywnej wraz z poprawą dostępności do atrakcji turystycznych. Szczególne znaczenie ma kompleksowe zagospodarowanie terenów Stawów Holenderskiego, które dzięki inwestycjom w małą architekturę, wytyczenie terenów spacerowych, stref wypoczynku czy zagospodarowanie przestrzeni poprzez elementy infrastruktury (tj. place zabaw, altany, wiaty, pomosty itp.) mogą zostać przekształcone w funkcjonalną i estetyczną przestrzeń rekreacyjno-turystyczną, pełniącą ważną rolę w strukturze miejskiej Zawiercia.
W kontekście ochrony i wykorzystania zasobów naturalnych istotne jest również zagospodarowanie dolin rzek Warty i Czarnej Przemszy jako przestrzeni dedykowanych turystyce aktywnej i przyrodniczej. Planowane działania obejmą tworzenie spójnych ciągów komunikacji pieszo-rowerowej oraz infrastruktury edukacyjnej, co pozwoli na systematyczne rozszerzanie oferty turystycznej ukierunkowanej na odbiorców poszukujących form rekreacji opartych na walorach środowiskowych.

Integralnym elementem rozwoju oferty turystycznej Gminy Zawiercie powinno stać się również dziedzictwo przemysłowe miasta. Wykorzystanie historii przemysłowej miasta wzmocni jego tożsamość jako ośrodka łączącego tradycje przemysłowe z nowoczesnym rozwojem. Rekomenduje się m.in. utworzenie szlaku przemysłowego, organizację wystaw i ekspozycji tematycznych, a także rozwijanie współpracy z regionalnymi i lokalnymi podmiotami z sektora turystyki, w celu wykreowania oferty bazującej na historii lokalnego przemysłu. Istotnym elementem tego podejścia, powinna być również rewitalizacja wybranych obszarów poprzemysłowych z przeznaczeniem na nowoczesne funkcje biurowe i usługowe, co wpisuje się w ideę ponownego zagospodarowania dziedzictwa przemysłowego na potrzeby współczesnej gospodarki.

W ramach uzupełniania i dywersyfikacji oferty turystycznej miasta zakłada się również wspieranie rozwoju turystyki kulinarnej jako narzędzia promocji lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz wzmacniania sektora gastronomii i usług. Gmina Zawiercie jako naturalna „brama do Jury Krakowsko-Częstochowskiej" posiada potencjał, by pełnić funkcję istotnego węzła turystyki kulinarnej w regionie. Organizacja cyklicznych wydarzeń promujących kuchnię regionalną, produkty lokalne oraz rzemieślnicze tradycje browarnicze (m.in. wyroby lokalnych winnic, Browar Jana, Browar u Stacha) może stać się narzędziem budowania rozpoznawalności miasta jako ośrodka gościnności i lokalnej autentyczności. Inicjatywy takie jak plenerowe imprezy kulinarne, jarmarki tematyczne czy przeglądy kuchni regionalnej, powinny być powiązane z promocją lokalnych producentów, restauratorów i rzemieślników. Jako uzupełnienie działań w zakresie promocji kuchni opartej na lokalnych składnikach warto uwzględnić organizację warsztatów kulinarnych we współpracy z lokalnymi restauratorami, z wykorzystaniem ich zaplecza gastronomicznego. Szczególne znaczenie w podtrzymywaniu i przekazywaniu dziedzictwa kulinarnego odgrywają Koła Gospodyń Wiejskich, które poprzez aktywne uczestnictwo w wydarzeniach oraz prowadzenie pokazów i warsztatów tradycyjnej kuchni mogą wspierać zachowanie lokalnych receptur, technik kulinarnych i obyczajów. Ważnym kierunkiem będzie także zaangażowanie sołectw, zarówno w działania promocyjne, jak i w budowanie kompletnej oferty kulinarno-turystycznej.

Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie zakłada rozwój spójnej i komplementarnej sieci atrakcji turystycznych oraz produktów lokalnych, tworzących zintegrowaną ofertę miasta jako punktu wyjścia do eksploracji Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Kluczowym narzędziem w tym zakresie, będzie wdrożenie nowoczesnego systemu informacji turystycznej, obejmującego zarówno fizyczne punkty informacji, jak i rozwiązania cyfrowe (np. aplikacje mobilne, mapy interaktywne, oznakowanie terenowe), umożliwiające łatwy dostęp do aktualnych treści

o ofercie miasta i regionu. Takie podejście pozwoli na lepszą koordynację działań promocyjnych, zwiększy dostępność informacji dla odwiedzających oraz przyczyni się do wzmocnienia rozpoznawalności Zawiercia jako miasta o zróżnicowanej i wysokiej jakości oferty turystycznej.

Kierunki działań:

K_1.5.A	Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej
K_1.5.B	Zagospodarowanie dolin rzek Warty i Czarnej Przemszy jako terenów turystyki aktywnej i przyrodniczej
K_1.5.C	Wykorzystanie dziedzictwa przemysłowego w turystyce i rozwoju usług
K_1.5.D	Rozwijanie turystyki kulinarnej i wydarzeń opartych na lokalnych tradycjach
K_1.5.E	Sieciowanie atrakcji turystycznych i lokalnych produktów (w tym stworzenie spójnego i nowoczesnego systemu informacji turystycznej)

CEL STRATEGICZNY II
ZAWIERCIE MIASTEM PRZYJAZNYM, ROZWIJAJĄCYM PRZESTRZENIE PUBLICZNE, MIESZKANIOWE I INFRASTRUKTURĘ MIEJSKĄ

Cel operacyjny 2.1.
Rozwój atrakcyjnej, dostępnej przestrzeni miejskiej oraz infrastruktury mieszkaniowej

Istotnym elementem długofalowego podnoszenia jakości życia mieszkańców oraz zwiększania atrakcyjności Gminy Zawiercie jako miejsca do zamieszkania i osiedlania się jest wzmacnianie atrakcyjności przestrzeni miejskiej. Priorytetowo traktować należy wspieranie realizacji inwestycji mieszkaniowych na terenach już uzbrojonych, pozwalającym tym samym na racjonalne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej oraz ograniczenie presji na nowe tereny niezabudowane.
Rozwój przestrzeni publicznych powinien być ukierunkowany na nadanie im wielofunkcyjnego charakteru, integrującego funkcje rekreacyjne, kulturowe, turystyczne i społeczne. Istotne jest również zwiększanie dostępności do miejskich urządzonych terenów zielonych, w tym tworzenie parków kieszonkowych w gęsto zabudowanych obszarach, a także rozszerzanie zieleni osiedlowej jako elementu poprawiającego mikroklimat i estetykę przestrzeni mieszkaniowych.
Zgodnie z zasadą inkluzywności przestrzeni, działania podejmowane w ramach realizacji niniejszego celu, powinny obejmować również systematyczną likwidację barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i budynkach użyteczności publicznej, przy szczególnym uwzględnieniu potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych.
Z uwagi na istotny udział prywatnych właścicieli nieruchomości w kształtowaniu ładu przestrzennego, warto zainicjować działania doradcze i koncepcyjne wspierające modernizację oraz estetyzację przestrzeni przydomowych i komercyjnych (np. w formie warsztatów, konsultacji urbanistycznych itp.).

Ważnym kierunkiem strategicznego rozwoju Gminy Zawiercie jest wzmocnienie funkcji cenotwórczych miasta poprzez stworzenie reprezentacyjnego centrum Zawiercia jako przestrzeni wysokiej jakości – pełniącej funkcje społeczne, handlowe i kulturalne. Komplementarnym działaniem powinna być realizacja charakterystycznego obiektu –

landmarku – który pełnić będzie funkcję znaku tożsamościowego miasta oraz wzmacniać jego rozpoznawalność w skali regionalnej i ponadlokalnej.

Kierunki działań:

K_2.1.A	Wspieranie budownictwa mieszkaniowego w ramach uzbrojonych terenów przeznaczonych pod inwestycje
K_2.1.B	Rozwijanie funkcji rekreacyjnych, kulturowych i turystycznych w przestrzeniach publicznych
K_2.1.C	Rozwój i zwiększanie dostępności miejskich terenów zielonych
K_2.1.D	Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej i budynkach użyteczności publicznej z uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami
K_2.1.E	Wspieranie działań właścicieli prywatnych w zakresie zagospodarowania i modernizacji przestrzeni własnej nieruchomości
K_2.1.F	Wzmocnienie funkcji cenotwórczych miasta
K_2.1.G	Stworzenie charakterystycznego obiektu (landmarku) w przestrzeni publicznej

Cel operacyjny 2.2.
Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym

Sport i rekreacja niewątpliwie stanowią jeden z elementów budujących tożsamość Gminy Zawiercie oraz wzmacniających pozycję miasta w regionie. W związku z tym, ważne jest systematyczne działania w zakresie rozwoju nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, która służyć będzie zarówno społeczności lokalnej, jak i możliwości organizacji wydarzeń o zasięgu ponadlokalnym.

W ramach niniejszego celu operacyjnego zakłada się przede wszystkim budowę nowoczesnej, wielofunkcyjnej hali widowiskowo-sportowej, która umożliwi organizację wydarzeń sportowych, kulturalnych i społecznych o zasięgu lokalnym i regionalnym. Hala stanie się kluczową infrastrukturą wspierającą rozwój sportu zawodowego (w szczególności drużyny siatkarskiej ALURON CMC Warta Zawiercie), co pozwoli na wzmocnienie wizerunku miasta jako ważnego ośrodka sportowego. Równolegle przewiduje się stworzenie kompleksu obiektów sportowo-rekreacyjnych w bezpośrednim sąsiedztwie hali, które zwiększą dostępność infrastruktury dla mieszkańców, wspierając aktywność fizyczną i integrację społeczną. Kompleks ten zostanie zaprojektowany z myślą o różnorodnych grupach użytkowników, co pozwoli na zwiększenie oferty rekreacyjnej i sportowej miasta.

Istotnym elementem działań będzie modernizacja istniejących obiektów sportowych w Zawierciu, dostosowująca je do aktualnych standardów funkcjonalnych i dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Modernizacje umożliwią szersze wykorzystanie dostępnej infrastruktury oraz podniosą jej atrakcyjność i bezpieczeństwo użytkowania.

Kierunki działań:

K_2.2.A	Dążenie do utworzenia nowoczesnej wielofunkcyjnej hali widowiskowo-sportowej z możliwością organizacji wydarzeń sportowych i kulturalnych
K_2.2.B	Stworzenie kompleksu obiektów sportowo-rekreacyjnych w otoczeniu hali
K_2.2.C	Modernizacja istniejących obiektów sportowych w celu zwiększenia ich dostępności i atrakcyjności dla mieszkańców

Cel operacyjny 2.3.

Tworzenie nowej jakości miasta przez rewitalizację

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych stanowi jeden z kluczowych instrumentów poprawy jakości przestrzeni miejskiej, wzmacniania spójności społecznej oraz nadawania nowej funkcjonalności i atrakcyjności historycznym strukturom miasta. Działania w tym zakresie, powinny być ukierunkowane na przywracanie wartości użytkowej i estetycznej zdegradowanym terenom oraz obiektom, w tym także o charakterze zabytkowym, przy jednoczesnym poszanowaniu ich dziedzictwa kulturowego i tożsamości lokalnej.

W kontekście Zawiercia, istotnym działaniem powinna stać się aktywacja przestrzeni o szczególnym znaczeniu historycznym i symbolicznym, a także modernizacja miejskich zasobów mieszkaniowych i infrastruktury towarzyszącej. Podjęcie działań rewitalizacyjnych na rzecz zasobów takich jak dawna synagoga, Willa Ernesta Erbego, osiedla robotniczego TAZ, czy też renowacja zabytkowych układów urbanistycznych i komunikacyjnych umożliwi nadanie im współczesnych funkcji – społecznych, edukacyjnych i kulturalnych – wzmacniając ich rolę w życiu lokalnej społeczności.

Równolegle z prowadzeniem działań rewitalizacyjnych, niezbędne jest prowadzenie inwestycji infrastrukturalnych obejmujących m.in. uporządkowanie systemów kanalizacyjnych (w tym likwidację kanałów ogólnospławnych i budowę osobnych sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej), wymianę i rozbudowę sieci wodociągowej oraz modernizację oświetlenia ulicznego. Szczególną uwagę należy również zwrócić na kompleksowe odtworzenie nawierzchni dróg i chodników po zakończeniu robót technicznych oraz na działania zalecane przez konserwatora zabytków, w tym odtwarzanie historycznego układu ciągów komunikacyjnych, alejek zieleni oraz detali przestrzeni publicznych.

Podejmowane działania powinny uwzględniać również zagospodarowanie przestrzeni wokół obiektów użyteczności publicznej (np. terenów przyległych do Miejskiego Ośrodka Kultury „Centrum”), pozwalając na ich lepsze włączenie w strukturę funkcjonalno-przestrzenną miasta i zwiększenie atrakcyjności użytkowej.

W kwestii zasobów mieszkaniowych gminy, w ramach niniejszego celu, zakłada się jej modernizację z perspektywy podniesienia standardu życia mieszkańców oraz efektywności energetycznej. Odnowienie tkanki mieszkaniowej powinno być powiązane z poprawą jakości przestrzeni wspólnych, w tym zieleni osiedlowej.

Niniejszy cel operacyjny uwzględnia również potrzebę zwiększania dostępności i jakości istniejących miejskich terenów zielonych.

Kierunki działań:

K_2.3.A	Rewitalizacja obiektów i przestrzeni o wartości historycznej i zabytkowej
K_2.3.B	Zagospodarowanie przestrzeni wokół obiektów użyteczności publicznej
K_2.3.C	Modernizacja i odnowienie zasobu mieszkaniowego gminy
K_2.3.D	Podejmowanie działań rewitalizacyjnych i zwiększanie dostępności terenów zielonych w zdegradowanych częściach miasta

Cel operacyjny 2.4.
Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej

Rozwój zrównoważonego systemu mobilności w Gminie Zawiercie, stanowi istotny czynnik integrujący funkcjonalnie strukturę miasta, podnoszący jakość życia mieszkańców oraz wzmacniający dostępność przestrzenną zarówno na poziomie lokalnym, jak i regionalnym.

W tym kontekście priorytetem jest rozbudowa i integracja infrastruktury rowerowej, zapewniające efektywne połączenia komunikacyjne pomiędzy kluczowymi obszarami miasta. Szczególne znaczenie ma tworzenie sieci ścieżek rowerowych łączących centralne części miasta z rejonami zakładów pracy oraz z obszarami mieszkaniowymi, co umożliwi usprawnienie codziennej mobilności mieszkańców oraz ograniczenie natężenie ruchu samochodowego. Transport rowerowy pełni także istotną rolę w kontekście dostępności atrakcji turystycznych i walorów krajobrazowych Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. W związku z tym konieczne jest zapewnienie spójności miejskich tras rowerowych z infrastrukturą sąsiednich gmin, poprzez podejmowanie partnerskich inicjatyw i wspólnych projektów inwestycyjnych. Ważnym aspektem jest również integracja tras rowerowych z węzłami komunikacji publicznej, a także rozwój infrastruktury towarzyszącej takiej jak: parkingi rowerowe, stacje do samodzielnej naprawy rowerów czy przestrzenie przeznaczone na odpoczynek dla rowerzystów.

Równolegle niezbędne jest kształtowanie przyjaznych przestrzeni pieszych, obejmujące modernizację ciągów komunikacyjnych, tworzenie stref uspokojonego ruchu, woonerfów oraz eliminację barier architektonicznych, co sprzyja aktywizacji społecznej, poprawie dostępności i spójności przestrzennej miasta.

W obszarze transportu publicznego, strategiczne znaczenie mają działania ukierunkowane na jego modernizację, integrację oraz podnoszenie standardów środowiskowych i funkcjonalnych. W szczególności wskazane jest wdrażanie niskoemisyjnych rozwiązań taborowych, takich jak pojazdy elektryczne, poprawa dostępności przystanków, wdrażanie inteligentnych systemów informacji pasażerskiej. Szczególny nacisk należy położyć na integrację różnych form transportu poprzez rozwój infrastruktury przesiadkowej (umożliwiającej lepsze powiązanie transportu regionalnego i miejskiego) – w tym zakresie zakłada się m.in. budowę węzła przesiadkowego przy stacji kolejowej Zawiercie Kądzielów, przebudowy istniejącego centrum przesiadkowego, zlokalizowanego przy Dworcu PKP oraz budowę nowych miejsc parkingowych od strony ul. Towarowej.

Integralnym elementem rozwoju zrównoważonej mobilności w Gminie Zawiercie jest również modernizacja istniejącej infrastruktury drogowej, obejmująca dostosowanie dróg o kluczowym znaczeniu dla ruchu lokalnego oraz powiązań z sąsiednimi gminami. W ramach niniejszego celu, należy zatem uwzględnić zatem działania mające na celu poprawę bezpieczeństwa i płynności ruchu, a także zwiększenie komfortu użytkowników, w tym pieszych, rowerzystów oraz osób o ograniczonej mobilności.

Kierunki działań:

K_2.4.A	Zwiększanie dostępności infrastruktury komunikacji rowerowej
K_2.4.B	Tworzenie przyjaznych przestrzeni pieszych (w tym deptaków), z uwzględnieniem potrzeb osób o ograniczonej mobilności
K_2.4.C	Modernizacja i integracja systemu transportu publicznego
K_2.4.D	Modernizacja i usprawnienie infrastruktury drogowej z uwzględnieniem integracji z systemami transportu zrównoważonego oraz poprawy bezpieczeństwa i dostępności ruchu

CEL STRATEGICZNY III
ZAWIERCIE MIASTEM „PRZYJAZNYM ŚRODOWISKU", ODPORNYM KLIMATYCZNIE I ODPOWIEDZIALNYM EKOLOGICZNIE

Cel operacyjny 3.1.
Ochrona i odnowa zasobów wodnych i przyrodniczych oraz przywracanie naturalnych ekosystemów

Położenie w obszarze o wyjątkowych walorach przyrodniczych i krajobrazowych, w tym na terenach objętych ochroną prawną, a także obecność cennych dolin rzecznych i zbiorników wodnych powoduje, że Gmina Zawiercie stoi przed wyzwaniem zachowania unikalnych walorów przyrodniczych. Ochrona środowiska naturalnego jest nie tylko warunkiem zrównoważonego rozwoju, ale także kluczowym czynnikiem zwiększania odporności miasta na negatywne skutki zmian klimatu.

W ramach priorytetów związanych z rozwojem miasta niezbędne jest skoncentrowanie działań na ochronie i odbudowie zasobów wodnych. Szczególne znaczenie ma renaturyzacja wybranych fragmentów dolin rzecznych Warty i Czarnej Przemszy. Przywracanie naturalnych funkcji terenów nadrzecznych umożliwi skuteczniejsze gospodarowanie wodami opadowymi, minimalizując ryzyko powodzi oraz podtopień, a jednocześnie przyczyni się do zwiększenia bioróżnorodności w miejskim ekosystemie. Odbudowa lokalnych ekosystemów wodnych obejmuje również zbiorniki wodne, spośród których istotną rolę odgrywają Stawy Holenderskiego, stanowiące obszar o dużej wartości przyrodniczej i rekreacyjnej. Planowane działania, powinny obejmować oczyszczenie zbiorników, zabezpieczenie linii brzegowej oraz renowację skarp, co pozwoli na przywrócenie ich funkcji ekologicznych oraz zwiększy atrakcyjność tego miejsca zarówno dla mieszkańców, jak i turystów.

W zakresie infrastruktury technicznej kluczowe jest podjęcie działań na rzecz modernizacji miejskiej oczyszczalni ścieków, co umożliwi podniesienie standardów ochrony zasobów wodnych oraz efektywne zarządzanie gospodarką wodno-ściekową. Równocześnie konieczna jest rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacji sanitarnej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów nieobjętych zbiorczym systemem odprowadzania ścieków. W tym obszarze kluczowe jest również wsparcie dla mieszkańców poprzez promowanie rozwiązań indywidualnych, takich jak budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, co pozwoli ograniczyć negatywny wpływ nielegalnych zrzutów na środowisko. Niezbędnym elementem ochrony zasobów wodnych jest również systematyczne monitorowanie jakości wód powierzchniowych, pozwalające na szybkie wykrywanie zagrożeń.

Istotnym kierunkiem działań Gminy Zawiercie powinno być również wzmacnianie systemu ochrony siedlisk przyrodniczych i obszarów cennych pod kątem bioróżnorodności,

uwzględniające zarówno istniejące formy ochrony, jak i potrzebę zachowania ciągłości sieci przyrodniczej. Działania w tym zakresie powinny obejmować m.in. skuteczne zarządzanie istniejącymi obszarami chronionymi, inicjowanie lokalnych form ochrony przyrody (np. użytków ekologicznych czy zespołów przyrodniczo-krajobrazowych), a także integrowanie aspektów przyrodniczych z planowaniem przestrzennym i inwestycyjnym. Kluczowe będzie również utrzymanie i przywracanie ciągłości korytarzy ekologicznych, renaturyzacja terenów zdegradowanych oraz rozwój zielonej infrastruktury wspierającej retencję, mikroklimat i siedliska gatunków rodzimych. Kompleksowe działania w zakresie ochrony i odnowy siedlisk przyrodniczych podejmowane przez Gminę powinny obejmować także systematyczną pielęgnację i rozwój zieleni miejskiej (utrzymaniu istniejących skwerów i parków oraz tworzeniu nowych terenów zielonych).

Podsumowując, działania związane z ochroną i odbudową zasobów wodnych oraz przywracania naturalnych ekosystemów w Gminie Zawiercie, będą realizowane w sposób kompleksowy i dostosowany do lokalnych potrzeb. Podejmowane inicjatywy wzmocnią odporność miasta na zmiany klimatyczne, zwiększą bioróżnorodność oraz przyczynią się do tworzenia przyjaznego i zdrowego środowiska miejskiego, co jest kluczowe dla dalszego zrównoważonego rozwoju gminy.

Kierunki działań:

K_3.1.A	Renaturyzacja dolin rzecznych oraz odbudowa ekosystemów
K_3.1.B	Rekultywacja Stawów Holenderskiego
K_3.1.C	Modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków
K_3.1.D	Rozbudowa systemu kanalizacji sanitarnej
K_3.1.E	Monitorowanie jakości wód i eliminowanie nielegalnych zrzutów ścieków do cieków wodnych
K_3.1.F	Wzmacnianie systemu ochrony siedlisk przyrodniczych i obszarów cennych pod kątem bioróżnorodności
K_3.1.G	Utrzymanie, pielęgnacja i rozwój zieleni urządzonej (nasadzenia, rewitalizacja skwerów, parki kieszonkowe)

Cel operacyjny 3.2.
Adaptacja miasta do zmian klimatu

W obliczu rosnących zagrożeń związanych ze zmianami klimatu, Gmina Zawiercie powinna skoncentrować się na działaniach z zakresu zwiększania odporności miasta na negatywne skutki tych procesów. W podejmowanych działaniach należy uwzględnić lokalne uwarunkowania przestrzenne oraz specyfikę zasobów przyrodniczych i infrastrukturalnych.

Konieczna jest przede wszystkim aktualizacja Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem aspektów urbanistycznych (uMPA), co pozwoli na kompleksowe powiązanie działań adaptacyjnych z polityką przestrzenną i planowaniem rozwoju miasta. Włączenie zagadnień związanych z ochroną terenów zielonych, infrastruktury melioracyjnej oraz

systemów retencji wodnej do dokumentów planistycznych umożliwi efektywne zarządzanie ryzykiem powodziowym, suszami oraz poprawę jakości środowiska miejskiego.

Priorytetem w zakresie adaptacji miasta do zmian klimatu, powinien stać się również rozwój błękitno-zielonej infrastruktury, w szczególności w centralnej, zurbanizowanej części Gminy Zawiercie o wysokim udziale powierzchni utwardzonych. Wśród rekomendowanych inwestycji warto uwzględnić tworzenie naturalnych oraz półnaturalnych systemów retencji wodnej, takich jak zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe, zielone dachy, zielone ściany czy systemy infiltracji wód opadowych (np. niecki i rowy chłonne). Tego rodzaju działania przyczynią się do ograniczenia negatywnych skutków intensywnych opadów, wsparcia bioróżnorodności oraz poprawy mikroklimatu miejskiego.

Istotnym kierunkiem działań jest także wsparcie mieszkańców, poprzez wdrażanie programów promujących zrównoważone gospodarowanie wodami opadowymi na terenach prywatnych. Należy zapewnić instrumenty finansowe lub edukacyjne, które ułatwią instalowanie urządzeń do retencji wody, takich jak zbiorniki na wodę deszczową, czy systemy rozsączające, co pozwoli na zmniejszenie obciążenia systemu kanalizacyjnego oraz zwiększy odporność całego miasta na zmiany klimatu.

Ponadto, zakłada się wpisanie zasad adaptacji do zmian klimatycznych w miejskie dokumenty planistyczne. Obejmuje to ochronę infrastruktury melioracyjnej, utrzymanie i rozwój terenów zieleni naturalnej oraz zapewnienie odpowiednich warunków przewietrzania miasta. Takie działania wpłyną na spójność funkcjonalną przestrzeni miejskiej, zwiększą bezpieczeństwo mieszkańców oraz wzmocnią ekologiczne funkcje środowiska miejskiego.

Kierunki działań:

K_3.2.A	Aktualizacja i wdrażanie Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu z uwzględnieniem aspektów urbanistycznych (uMPA)
K_3.2.B	Rozwijanie błękitno-zielonej infrastruktury, wzmacnianie retencji wód na obszarze miasta
K_3.2.C	Wspieranie mieszkańców w zakresie wdrażania zrównoważonych systemów zagospodarowania wód opadowych
K_3.2.D	Wprowadzanie zasad adaptacji do zmian klimatu w dokumentach planistycznych

Cel operacyjny 3.3.
Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej

Transformacja energetyczna Gminy Zawiercie, stanowi jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych, bezpośrednio powiązanych z potrzebą poprawy jakości powietrza, ograniczania emisji gazów cieplarnianych oraz zwiększania samowystarczalności energetycznej miasta. Szczególne znaczenie w tym kontekście, mają działania prowadzące do zmniejszenia zużycia energii oraz rozwijania lokalnych, niskoemisyjnych źródeł energii. Przede wszystkim, Gmina powinna konsekwentnie rozwijać energetykę rozproszoną opartą o odnawialne źródła energii (OZE), ze szczególnym uwzględnieniem budynków użyteczności publicznej. Instalacje fotowoltaiczne, pompy ciepła oraz inne nowoczesne rozwiązania prosumenckie, powinny być integrowane z miejską infrastrukturą, co pozwoli nie tylko na ograniczenie kosztów eksploatacyjnych, ale również na wzmacnianie odporności energetycznej miasta. Konieczna

jest również kontynuacja i intensyfikacja działań w zakresie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej – takich jak szkoły, przedszkola, placówki opieki społecznej, instytucje kultury itp.

Istotnym aspektem w zakresie działań długofalowych jest wsparcie mieszkańców w zakresie wymiany indywidualnych, często niespełniających środowiskowych standardów źródeł ciepła. Gmina powinna aktywnie uczestniczyć w programach pomocowych (krajowych i regionalnych) oraz prowadzić działania edukacyjne w tym zakresie. Ze względu na wciąż znaczący udział tzw. niskiej emisji w strukturze zanieczyszczeń powietrza, szczególnie w zabudowie jednorodzinnej, działania te mają kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców.

Transformacja energetyczna Zawiercia powinna być wspierana także przez działania o charakterze promocyjno-edukacyjnym, w zakresie zrównoważonej mobilności miejskiej. Gmina powinna podejmować działania informacyjne i kampanie uświadamiające o korzyściach środowiskowych i społecznych wynikających z wyboru niskoemisyjnych form transportu, takich jak transport publiczny, rowerowy czy pojazdy elektryczne. Promowanie zachowań proekologicznych, uzupełnione o działania infrastrukturalne realizowane w ramach innych kierunków interwencji, będzie sprzyjać trwałej zmianie nawyków transportowych mieszkańców i ograniczeniu emisji z sektora mobilności.

Działania przewidziane w ramach tego celu, powinny prowadzić do systematycznego ograniczania emisji zanieczyszczeń, poprawy efektywności energetycznej infrastruktury miejskiej, zwiększania udziału OZE w bilansie energetycznym miasta oraz budowania niskoemisyjnego, bezpiecznego i zrównoważonego systemu energetycznego w skali lokalnej.

Kierunki działań:

K_3.3.A	Rozwijanie energetyki rozproszonej i OZE w ramach budynków użyteczności publicznej
K_3.3.B	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej
K_3.3.C	Wspieranie wymiany indywidualnych źródeł ciepła
K_3.3.D	Promowanie niskoemisyjnego transportu jako elementu transformacji energetycznej

Cel operacyjny 3.4.
Nowoczesna i zrównoważona gospodarka odpadami

W obliczu rosnącej ilości odpadów komunalnych oraz konieczności spełnienia rygorystycznych norm środowiskowych i recyklingowych, niezbędne jest wdrażanie działań modernizacyjnych i edukacyjnych, ukierunkowanych na zwiększenie efektywności systemu gospodarowania odpadów.

Jedynym z najważniejszych działań, które Gmina Zawiercie powinna podjąć na przestrzeni najbliższych lat jest przeprowadzenie modernizacji technologicznej Zakładu Gospodarki Komunalnej w Zawierciu, który odgrywa kluczową rolę w lokalnym systemie gospodarowania odpadami. Modernizacja powinna objąć m.in. rozbudowę i unowocześnienie sortowni, wprowadzenie systemów hermetyzacji ograniczających emisję odorów oraz rozwój infrastruktury kompostowniczej, co pozwoli na poprawę jakości selektywnej zbiórki bioodpadów i ograniczenie ich składowania. Równolegle niezbędna jest optymalizacja

procesów technologicznych funkcjonującego składowiska odpadów, z uwzględnieniem nowoczesnych rozwiązań w zakresie zarządzania odciekiem i gazem składowiskowym.

Istotnym kierunkiem działań jest również zwiększanie dostępności infrastruktury do selektywnej zbiórki odpadów w przestrzeni publicznej. Konieczne jest sukcesywne zwiększanie liczby pojemników do segregacji w parkach, przy placach zabaw, na przystankach komunikacji publicznej oraz w innych miejscach o wysokiej frekwencji mieszkańców i turystów. Działania te, powinny być spójne z identyfikacją wizualną miasta, a także uwzględniać potrzeby osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami.

Skuteczność prowadzonej przez miasto gospodarki odpadowej w dużej mierze zależy od zaangażowania społecznego, dlatego równie ważne jest inicjowanie i wspieranie działań partycypacyjnych oraz edukacyjnych, które angażują mieszkańców w odpowiedzialne zarządzanie odpadami i troskę o przestrzeń publiczną. Gmina powinna kontynuować prowadzone dotychczas działania w zakresie promocji postaw prośrodowiskowych poprzez współpracę z organizacjami pozarządowymi, placówkami oświatowymi i innymi grupami, organizując m.in. lokalne kampanie informacyjne, konkursy tematyczne, działania edukacyjne i akcje porządkowe.

Kierunki działań:

K_3.4.A	Modernizacja technologiczna Zakładu Gospodarki Komunalnej
K_3.4.B	Optymalizacja procesów technologicznych istniejącego składowiska odpadów
K_3.4.C	Zwiększanie liczby pojemników do segregacji odpadów w przestrzeniach publicznych
K_3.4.D	Wzmacnianie współodpowiedzialności społecznej za utrzymanie czystości przestrzeni publicznej

Cel operacyjny 3.5.
Wzmacnianie postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska

Skuteczna realizacja działań na rzecz ochrony środowiska w Zawierciu poza inwestycjami infrastrukturalnymi i rozwiązaniami systemowymi wymaga również szerokiego zaangażowania społeczności lokalnej. Kształtowanie świadomych postaw proekologicznych oraz budowanie odpowiedzialności obywatelskiej w zakresie troski o jakość środowiska powinno stanowić trwały element polityki zrównoważonego rozwoju gminy.

Kluczowe znaczenie w tym zakresie mają działania edukacyjne adresowane do dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców – zarówno poprzez programy szkolne, jak i działania pozaszkolne o charakterze praktycznym i interaktywnym. Gmina powinna rozwijać kompleksową ofertę edukacji ekologicznej, obejmującą m.in. zajęcia terenowe, warsztaty, kampanie informacyjne oraz konkursy o tematyce przyrodniczej i klimatycznej, prowadzone we współpracy z placówkami edukacyjnymi, instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi. Istotnym elementem powinno być również inicjowanie i wspieranie wydarzeń oraz kampanii społecznych promujących postawy prośrodowiskowe – w tym np. miejskie akcje sprzątania, dni recyklingu, pikniki ekologiczne czy kampanie poświęcone ochronie zasobów wody i jakości powietrza. Równolegle gmina powinna tworzyć warunki do aktywności oddolnej

– w szczególności poprzez wspieranie inicjatyw lokalnych ukierunkowanych na działania prośrodowiskowe, takich jak zakładanie sąsiedzkich ogrodów społecznych, tworzenie kompostowników, działania na rzecz retencji deszczówki czy zielone zagospodarowanie wspólnych przestrzeni.

Kierunki działań:

K_3.5.A	Edukacja ekologiczna mieszkańców
K_3.5.B	Organizacja wydarzeń, konkursów i kampanii promujących ochronę środowiska
K_3.5.C	Wspieranie inicjatyw lokalnych (np. sąsiedzkie ogrody, kompostownie itp.)

CEL STRATEGICZNY IV
ZAWIERCIE MIASTEM OTWARTYM, INKLUZYWNYM, WSPIERAJĄCYM AKTYWNOŚĆ ORAZ TOŻSAMOŚĆ OBYWATELSKĄ

Cel operacyjny 4.1.
Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców

Zmiany demograficzne, zróżnicowane potrzeby mieszkańców, a także rosnące oczekiwania wobec jakości i dostępności usług publicznych wymagają systemowego podejścia do ich modernizacji, integracji i cyfryzacji. W obszarze usług społecznych kluczowe znaczenie ma podnoszenie dostępności i jakości wsparcia zarówno w zakresie oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, profilaktyki zdrowotnej jak i kultury i rekreacji.
W obszarze oświaty istotne jest zarówno podnoszenie jakości nauczania i opieki nad dziećmi i młodzieżą, jak i rozwijanie nowoczesnych programów edukacyjnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb. Założeniem jest przede wszystkim rozbudowa oferty zajęć dodatkowych, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla uczniów, jak również rozwijanie kompetencji kadry pedagogicznej). Równolegle, przewiduje się podejmowanie działań modernizacyjnych (w tym termomodernizacje) i remontów budynków szkolnych, poprawę warunków sanitarnych oraz systematyczne doposażanie placówek w nowoczesny sprzęt dydaktyczny i multimedialny, umożliwiający wdrażanie innowacyjnych metod nauczania.
Rozwój dotyczyć będzie również usług kulturalnych i rekreacyjnych, takich jak instytucje kultury, biblioteki, galerie, centra rekreacji, służących integracji społecznej, aktywizacji mieszkańców oraz budowaniu lokalnej tożsamości i kapitału społecznego.
Gmina powinna podejmować działania służące dostosowaniu lokalnej oferty do potrzeb różnych grup mieszkańców – w tym dzieci i młodzieży, osób starszych, rodzin w kryzysie, osób z niepełnosprawnościami czy osób zagrożonych wykluczeniem. Rozwój usług powinien obejmować zarówno działania inwestycyjne (np. poprawa infrastruktury placówek), jak i organizacyjne (np. lepsza koordynacja świadczeń, nowe formy wsparcia środowiskowego i domowego).
Miejski Ośrodek Kultury „Centrum” oraz Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu stanowią kluczowe elementy infrastruktury społeczno-kulturalnej miasta. Obie instytucje powinny być rozwijane jako nowoczesne, wielofunkcyjne ośrodki kultury, edukacji i integracji społecznej, odpowiadające na potrzeby różnych środowisk i grup wiekowych. MOK, poprzez szeroką ofertę artystyczną, edukacyjną i integracyjną, wzmacnia poczucie wspólnoty lokalnej,

przeciwdziała wykluczeniu społecznemu i kulturalnemu oraz aktywizuje mieszkańców do współtworzenia życia miasta. Z kolei MiPBP, dzięki konsekwentnej cyfryzacji i wdrażaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych (m.in. elektroniczny katalog, aplikacja mobilna, systemy samoobsługowych wypożyczeń), staje się nowoczesnym centrum wiedzy, edukacji i dostępu do kultury. Jej rozwój wspiera również przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu i podnoszenie kompetencji informacyjnych mieszkańców. Wzmocnienie roli obu instytucji – jako otwartych, przyjaznych i dostępnych dla wszystkich mieszkańców – sprzyja nie tylko rozwojowi kulturalnemu, lecz także integracji społecznej, budowaniu międzypokoleniowego dialogu oraz podnoszeniu jakości życia w Zawierciu.

Gmina powinna także kontynuować działania wspierające Ochotnicze Straże Pożarne oraz inne lokalne służby ratownicze, które pełnią nie tylko funkcję bezpieczeństwa, ale również integracyjną i edukacyjną w lokalnych społecznościach.

Nowoczesne usługi społeczne wymagają także cyfrowej transformacji instytucji publicznych. W tym zakresie niezbędne jest dalsze wdrażanie systemów e-administracji, rozwój e-usług dla mieszkańców, cyfryzacja procesów obsługi i poprawa dostępności informacji. Szczególnie istotne jest wdrożenie nowoczesnych rozwiązań cyfrowych w funkcjonowaniu Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych gminy, co pozwoli zwiększyć efektywność administracji, skrócić czas obsługi i poprawić jakość kontaktu z mieszkańcami.

Kierunki działań:

K_4.1.A	Zwiększanie dostępności i jakości usług społecznych (m.in. w zakresie oświaty, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, profilaktyki zdrowotnej, kultury i rekreacji)
K_4.1.B	Wzmacnianie i rozwój Miejskiego Ośrodka Kultury ,,Centrum" oraz Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej jako nowoczesnych i wielofunkcyjnych instytucji kultury i integracji
K_4.1.C	Wspieranie działalności OSP oraz innych służb ratowniczych
K_4.1.D	Rozwój e-usług publicznych i cyfryzacja instytucji miejskich

Cel operacyjny 4.2.
Zawiercie miastem aktywności i sportu dla wszystkich pokoleń

Mając na uwadze tradycje sportowe Gminy Zawiercie, obecność zawodowej drużyny siatkarskiej oraz częściowo ugruntowaną tożsamość Zawiercia jako miasta sportowego, kluczowym celem jest budowanie marki miasta aktywności fizycznej, oferującego zróżnicowane formy sportu dostępnego dla wszystkich grup wiekowych i społecznych. Strategiczne działania powinny koncentrować się na wspieraniu sportu amatorskiego oraz inicjatyw aktywizujących mieszkańców, takich jak organizacja „miejskich dni sportu" czy „aktywnych weekendów", które sprzyjać będą integracji społecznej oraz promocji zdrowego stylu życia. Istotnym elementem rozwoju sportowego potencjału miasta jest rozwijanie oferty aktywności fizycznej dostosowanej do potrzeb różnych grup społecznych, m.in. tworzenie i wdrażanie programów sportowych adresowanych zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych, seniorów czy osób z niepełnosprawnościami.

Funkcjonowanie zaplanowanej nowoczesnej hali widowiskowo-sportowej stworzy możliwość organizacji dużych wydarzeń sportowych i kulturalnych, w tym turniejów, meczów i eventów

sportowych, które wzmacniają pozycję Zawiercia jako ważnego ośrodka sportowego w regionie. W tym kontekście należy podkreślić znaczenie drużyny ALURON CMC Warta Zawiercie, która może pełnić rolę ambasadora miasta, wspierając budowanie jego rozpoznawalności oraz promując sportową tożsamość na poziomie regionalnym i krajowym.

Kierunki działań:

K_4.2.A	Wspieranie sportu amatorskiego i wydarzeń sportowych aktywizujących mieszkańców
K_4.2.B	Rozwijanie oferty aktywności fizycznej dla wszystkich grup społecznych
K_4.2.C	Organizacja wydarzeń sportowych, w tym z udziałem lokalnych drużyn sportowych

Cel operacyjny 4.3.
Zaangażowane społeczeństwo obywatelskie i aktywność lokalna

Wzmacnianie zaangażowania obywatelskiego oraz aktywności lokalnej obywać się będzie m.in. poprzez tworzenie i wdrażanie programów lokalnej aktywności obywatelskiej, które będą integrować różnorodne grupy społeczne (np. młodzież, seniorów czy grupy defaworyzowane). Przykładem takich inicjatyw są questy miejskie, promujące lokalne dziedzictwo, a także wydarzenia o charakterze integracyjnym, które wzmocnią więzi społeczne i poczucie przynależności. Równocześnie istotne jest rozwijanie i promocja systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych oraz oddolnych inicjatyw społecznych. Działania w tym obszarze, powinny obejmować organizację szkoleń, doradztwo eksperckie, a także pomoc w pozyskiwaniu funduszy i grantów, co pozwoli na zwiększenie efektywności i zasięgu ich działalności. W realizację tych działań, powinna aktywnie uczestniczyć Agencja Rozwoju Zawiercia, która jako instytucja wspierająca rozwój lokalny może pełnić rolę operatora działań w obszarze aktywności obywatelskiej i społecznej.

Niezbędne jest również konsekwentne budowanie partnerstw międzysektorowych – obejmujących samorząd, NGO's, mieszkańców oraz instytucje publiczne – które stworzą trwałą platformę współpracy i wymiany doświadczeń, sprzyjającą realizacji wspólnych celów rozwojowych.

Ważnym strategicznym kierunkiem rozwoju Gminy Zawiercie jest także wzmacnianie poczucia sprawczości mieszkańców. Miasto powinno konsekwentnie rozwijać i wdrażać nowoczesne techniki partycypacyjne, które pozwolą na efektywne angażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. W ramach tego obszaru kluczowe będzie zwiększenie potencjału Budżetu Obywatelskiego poprzez kompleksowe działania ukierunkowane na jego aktywizację i usprawnienie. Należy skoncentrować się na podniesieniu świadomości mieszkańców na temat możliwości udziału w procesie, uproszczeniu i transparentnym komunikowaniu procedur składania oraz realizacji projektów, a także na rozwijaniu mechanizmów wsparcia dla inicjatyw lokalnych. Ponadto, kluczowe jest systematyczne prowadzenie konsultacji społecznych obejmujących różnorodne formy dialogu – od tradycyjnych spotkań, przez warsztaty i panele ekspertów, po innowacyjne narzędzia cyfrowe, takie jak platformy e-konsultacji czy aplikacje mobilne do zbierania opinii.

Istotnym elementem wzmacniania kapitału społecznego jest również systematyczne docenianie i promowanie aktywności obywatelskiej mieszkańców. W tym kontekście, rekomenduje się rozwój dedykowanych inicjatyw lokalnych, takich jak Festiwal Osiągnięć Społecznych, który pełni funkcję platformy wyróżniania oraz motywowania podmiotów i osób

wykazujących się znaczącym zaangażowaniem na rzecz rozwoju społeczności lokalnej i miasta.

Kierunki działań:

K_4.3.A	Tworzenie programów lokalnej aktywności obywatelskiej dla wszystkich grup społecznych
K_4.3.B	Rozwijanie i promocja systemu wsparcia organizacji pozarządowych i oddolnych inicjatyw
K_4.3.C	Budowanie partnerstw międzysektorowych
K_4.3.D	Wzmacnianie poczucia sprawczości mieszkańców
K_4.3.E	Docenianie zaangażowania mieszkańców – Rozwój Festiwalu Osiągnięć Społecznych

Cel operacyjny 4.4.
Wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem i wzmocnienie inkluzywności społecznej

Priorytetem Gminy Zawiercie w zakresie polityki społecznej będzie rozwój spójnego i zintegrowanego systemu wsparcia, skierowanego do osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Działania będą koncentrować się na tworzeniu dostępnych usług społecznych i wzmacnianiu aktywności mieszkańców, przy szczególnym uwzględnieniu potrzeb osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób doświadczających przemocy oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia.

Jednym z kluczowych przedsięwzięć będzie powołanie Centrum Integracji Międzypokoleniowej, które stanie się przestrzenią współpracy, wymiany doświadczeń oraz integracji społecznej różnych pokoleń i grup mieszkańców. Centrum to pełnić będzie rolę katalizatora aktywności społecznej oraz przeciwdziałania marginalizacji zagrożonych grup społecznych.

Planowany jest również rozwój mieszkań wspomaganych i treningowych oraz dedykowanych form wsparcia instytucjonalnego dla osób wymagających czasowej lub długofalowej opieki i wsparcia. Szczególne znaczenie mają działania skierowane do osób doświadczających przemocy domowej, ubóstwa lub kryzysów życiowych – obejmujące bezpieczne formy zakwaterowania, wsparcie terapeutyczne i doradcze.

Integralną częścią zakładanej polityki społecznej, będzie rozbudowa systemu usług opiekuńczych, w tym usług środowiskowych, m.in.: opieka sąsiedzka, opieka wytchnieniowa, asystent osobisty, czy wdrażanie nowoczesnych rozwiązań, takich jak systemy opieki zdalnej, szczególnie istotne w kontekście starzejącego się społeczeństwa.

Szczególny nacisk zostanie położony na rozszerzenie oferty wsparcia dla seniorów (m.in. usługowego, terapeutycznego i żywieniowego), w tym modernizację i doposażenie Dziennego Domu Senior+, jako ośrodka kompleksowej opieki, aktywizacji i integracji osób starszych.

Kierunki działań określone w niniejszym celu operacyjnym będą realizowane przez Gminę Zawiercie przy ścisłej współpracy z Agencją Rozwoju Zawiercia, pełniącej rolę instytucji wspierającej rozwój społeczny i gospodarczy gminy.

Kierunki działań:

K_4.4.A	Powołanie Centrum Integracji Międzypokoleniowej
K_4.4.B	Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego, treningowego oraz ośrodków wsparcia dla osób wykluczonych lub dotkniętych przemocą
K_4.4.C	Wzmacnianie systemu usług opiekuńczych
K_4.4.D	Zapewnianie wsparcia usługowego, terapeutycznego i żywieniowego dla osób starszych (w tym rozwój Dziennego Domu Seniora)

Cel operacyjny 4.5.
Rozpoznawalne, bezpieczne miasto z własną marką i silną tożsamością lokalną

Skuteczne kreowanie i promocja unikalnej tożsamości miasta stanowi fundament budowania jego przewagi konkurencyjnej względem konkurencyjnych miejscowości oraz wzmacniania poczucia wspólnoty wśród mieszkańców. W tym zakresie, w najbliższych latach Gmina Zawiercie powinna skoncentrować się przede wszystkim na opracowaniu i wdrożeniu kompleksowej strategii marki miasta, obejmującej zarówno działania zewnętrzne, skierowane do potencjalnych inwestorów, turystów i nowych mieszkańców, jak i komunikację wewnętrzną, angażującą lokalną społeczność w proces budowania lokalnej tożsamości. Marka miasta powinna wykorzystywać lokalne zasoby – w tym m.in. walory przyrodnicze i krajobrazowe, dziedzictwo kulturowe (w tym przemysłową historię miasta), twórczość artystyczną i lokalnej rzemiosło, a także sport jako istotnego elementu rozpoznawalności Zawiercia. Integralną częścią tych działań, powinno być prowadzenie spójnej, profesjonalnej komunikacji marketingowej, która wyeksponuje atuty miasta, podkreślając walory jako atrakcyjnego miejsca do życia, pracy i rekreacji. Elementem wzmacniającym tożsamość miejską będzie także rozwój symboliki miejskiej oraz przestrzeni publicznych o charakterze tożsamościowym – takich jak murale, landmarki czy galerie miejskich historii, które będą stanowić wizualne i emocjonalne punkty odniesienia dla mieszkańców oraz gości. Do szczególnych przestrzeni wspierających aktywność oraz tożsamość obywatelską należy zaliczyć również Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną wraz z Miejską Izbą Muzealną z siedzibą w Pałacyku Szymańskiego, które stanowią ważną przestrzeń podtrzymywania lokalnej tożsamości, dziedzictwa i aktywności obywatelskiej.

Kierunki działań:

K_4.5.A	Opracowanie i wdrożenie strategii promocyjnej/strategii marki miasta, w tym skierowanej do mieszkańców
K_4.5.B	Prowadzenie spójnej i profesjonalnej komunikacji marketingowej miasta
K_4.5.C	Tworzenie miejskich symboli i przestrzeni tożsamościowych
K_4.5.D	Organizowanie wydarzeń wzmacniających tożsamość lokalną mieszkańców

Poniżej zamieszczono wykaz zadań wskazanych przez Urząd Miejski w Zawierciu rekomendowanych do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035. Należy podkreślić, że wyznaczone w Strategii cele strategiczne, operacyjne oraz kierunki działań stanowią podstawę do podejmowania również innych, nowych inicjatyw

i działań, które nie zostały ujęte w przedstawionej tabeli. Realizacja takich przedsięwzięć będzie możliwa, zgodnie z mechanizmami i zasadami określonymi w rozdziale **9. System realizacji Strategii**, co zapewnia elastyczność i adaptacyjność Strategii wobec zmieniających się warunków oraz potrzeb Gminy Zawiercie.

Tabela 5. Wykaz zadań wskazanych przez Urząd Miejski w Zawierciu do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035.

Lp.	Działanie	Podmiot realizujący	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania
01	Budowa kompleksu obiektów rekreacyjnych i sportowych na terenie Zawiercia, w tym hala widowiskowo-sportowa	Gmina Zawiercie	2026-2030	100 000 000,00 zł
02	Rewaloryzacja terenów zielonych, w tym parków miejskich	Gmina Zawiercie	2026-2035	15 000 000,00 zł
03	Rekultywacja stawów Holenderskiego wraz z zagospodarowaniem terenów w sąsiedztwie	Gmina Zawiercie	2026-2035	15 000 000,00 zł
04	Rewitalizacja rekreacyjnych terenów gminnych na Osiedlu Zuzanka	Gmina Zawiercie	2026-2035	7 000 000,00 zł
05	Zwiększenie roli kultury i turystyki w rozwoju subregionu w Gminie Zawiercie	Gmina Zawiercie	2026-2035	8 500 000,00 zł
06	Infrastruktura rowerowa i około turystyczna miasta Zawiercie	Gmina Zawiercie	2026-2035	50 000 000,00 zł
07	Rewitalizacja budynku dawnej synagogi wraz z rozbudową o pomieszczenia biurowe i konferencyjne i zmianą sposobu użytkowania na „Dom Harcerza" wraz z budową niezbędnej infrastruktury technicznej i zagospodarowaniem terenu	Chorągiew Śląska Hufiec Ziemi Zawierciańskiej	2026-2035	5 000 000,00
08	Zagospodarowanie terenu przyległego do Miejskiego Ośrodka Kultury „Centrum" im. Adama Mickiewicza w Zawierciu	Miejski Ośrodek Kultury „Centrum" im. Adama Mickiewicza w Zawierciu / Gmina Zawiercie	2026-2035	7 400 000,00 zł
09	Przebudowa obiektu użyteczności publicznej -Willa Ernesta Erbego (ul. Leśna 10B)	Gmina Zawiercie	2026-2035	6 000 000,00 zł
10	Aktywizacja zawodowa bezrobotnych finansowana ze środków Funduszu Pracy, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	Powiatowy Urząd Pracy w Zawierciu	2026-2035	6 000 000,00 zł
11	Odnowa osiedla TAZ wraz z otoczeniem	Gmina Zawiercie	2026-2035	60 000 000,00 zł
12	Rewitalizacja dawnej willi dyrektora TAZ – Pałacyk Szymańskiego	Gmina Zawiercie / Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Zawierciu	2026-2035	20 000 000,00 zł
13	Odnowa Dzielnicy Stary Rynek	Gmina Zawiercie	2026-2035	60 000 00,00 zł
14	Rozwój energetyki rozproszonej opartej o OZE w budynkach użyteczności publicznej oraz budynkach mieszkalnych w Gminie Zawiercie	Gmina Zawiercie	2026-2035	10 000 000,00 zł

Lp.	Działanie	Podmiot realizujący	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania
		Zakład Gospodarki Mieszkaniowej		
15	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Zawierciu	Rejonowe Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Zawierciu	2026-2035	110 000 000,0 zł
16	Aktywizowanie mieszkańców z terenów objętych rewitalizacją poprzez tworzenie programów aktywności lokalnej i propagowanie wolontariatu	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu	2025-2035	3 500 000,0 zł
17	Program wieloletni „Senior+”	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu	2025-2035	3 500 000,0 zł
18	Rozwój mieszkalnictwa wspomaganego i treningowego i ośrodka wsparcia dla osób pokrzywdzonych przemocą bądź pozbawionych lokum ze względu na sytuacje losowe na osiedlu TAZ	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu	2025-2035	8 000 000,0 zł
19	Rozwój systemów usług opiekuńczych, asystenckich, pomocy sąsiedzkiej oraz opieki na odległość i opieki wytchnieniowej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu Gmina Zawiercie	2025-2035	8 000 000,0 zł
20	Opracowanie dokumentów planistycznych	Gmina Zawiercie	2027-2035 (przy kolejnych zmianach PO)	500 000,0 zł
21	Budowa węzła przesiadkowego przy stacji kolejowej Zawiercie Kądzielów	Gmina Zawiercie	2026-2035	6 000 000,0 zł
22	Opracowanie Strategii promocji i marki Miasta Zawiercie	Gmina Zawiercie	2026-2028	100 000,0 zł
23	Opracowanie Strategii rozwoju turystyki i produktów turystycznych Miasta Zawiercie	Gmina Zawiercie	2026-2028	70 000,0 zł
24	Aktualizacja miejskiego planu adaptacji do zmian klimatu	Gmina Zawiercie	2027-2028	80 000,0 zł
25	Budowa i remonty mieszkań komunalnych	Gmina Zawiercie	2027-2035	60 000 000,0 zł
26	Rozwój mieszkalnictwa (np. TBS, SIM SMS)	Podmiot zewnętrzny	2026-2035	435 000 000,0 zł
27	Uruchomienie i funkcjonowanie programu ,,Mieszkania za remont”	Gmina Zawiercie	2025-2035	5 000 000,0 zł
28	Modernizacja i doposażenie sortowni i kompostowni	ZGK Zawiercie	2026-2035	90 000 000,0 zł
29	Rozbudowa istniejącej sieci monitoringu miejskiego	Gmina Zawiercie	2026-2035	3 000 000,0 zł
30	Uzbrojenie nowych terenów inwestycyjnych w ramach Strefy Aktywności Gospodarczej	Gmina Zawiercie	2030-2035	25 000 000,0 zł

Lp.	Działanie	Podmiot realizujący	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania
31	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej i transportowej w ramach istniejącej Strefy Aktywności Gospodarczej	Gmina Zawiercie	2025-2035	15 000 000,0 zł
32	Budowa basenów zewnętrznych basenu miejskiego	Gmina Zawiercie OSiR	2027-2035	25 000 000,0 zł
33	Remont i przebudowa hali sportowej OSiR przy ul. Blanowskiej	Gmina Zawiercie OSiR	2027-2035	5 000 000,0 zł
34	Modernizacja stadionu 1000-lecia oraz hali sportowej	Gmina Zawiercie OSiR	2026-2035	10 000 000,0 zł
35	Modernizacja krytej pływalni (OSiR, ul. Pomorska 61)	Gmina Zawiercie OSiR	2027-2035	10 000 000,0 zł
36	Kampania promująca Zawiercie jako miasto przyjazne inwestorom	Gmina Zawiercie	2026-2035	500 000,0 zł
37	Powołanie i funkcjonowanie Gminnej Organizacji Turystycznej (GOT)	Gmina Zawiercie, Agencja Rozwoju Zawiercia	2026-2035	1 500 000,0 zł
38	Multimodalna mobilność miejska	ZKM w Zawierciu	2030-2035	5 000 000,0 zł
39	Wymiana taboru komunikacji miejskiej	ZKM w Zawierciu	2026-2035	40 000 000, zł
40	Termomodernizacja budynku Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	Gmina Zawiercie	2028-2035	5 000 000,0 zł
41	Powołanie i funkcjonowanie Centrum Integracji Międzypokoleniowej	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu	2026-2035	3 000 000,0 zł
42	Przebudowa i rozbudowa centrum przesiadkowego przy dworcu PKP	Gmina Zawiercie	2030-2035	30 000 000,0 zł
43	Budowa parkingów w rejonie dworca PKP	Gmina Zawiercie	2027-2035	8 000 000,0 zł
44	Modernizacja Dziennego Domu Senior+	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Zawierciu	2026-2035	4 000 000,0 zł
45	Budowa i modernizacja infrastruktury drogowej wraz z infrastrukturą techniczną	Gmina Zawiercie	2025-2035	120 000 000,0 zł

Źródło: Urząd Miejski w Zawierciu

3.3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Rezultaty planowanych działań stanowią wyraz osiągnięcia zamierzonych w Strategii celów i stanowią mierzalny dowód skuteczności wprowadzanych na etapie jej realizacji interwencji.

W poniższej tabeli wskazano zmiany, jakie powinny zostać osiągnięte w kluczowych obszarach funkcjonowania gminy, zarówno w wymiarze społecznym, gospodarczym, jak i przestrzennym oraz środowiskowo-klimatycznym. Każdy z zakładanych efektów został opisany jako mierzalny wskaźnik, umożliwiający bieżące monitorowanie oraz ocenę postępów i skuteczności podejmowanych w ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 kierunków działań.

Tabela 6. Oczekiwane rezultaty realizacji celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 oraz wskaźniki ich osiągnięcia.

Cel operacyjny		Wskaźniki monitorowania celu		Jedn.	Wartość docelowa (2035)
OBSZAR STRATEGICZNY: GOSPODARKA I CEL STRATEGICZNY **ZAWIERCIE DYNAMICZNYM CENTRUM GOSPODARCZYM REGIONU**					
1.1	Rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów	W1	Uruchomiona nowa SAG	szt.	1
		W2	Powierzchnia nowej SAG oddanej do użytku	ha	-
		W3	Liczba zrealizowanych inwestycji na rzecz modernizacji istniejących SAG	szt.	min. 10
		W4	Liczba kampanii promujących jako miasto przyjazne inwestorom	szt.	18 (min.2 /rok)
		W5	Wzrost liczby firm w SAG	%	+5% rocznie
1.2	Wzmocnienie roli i wizerunku Agencji Rozwoju Zawiercia	W6	Liczba porad udzielonych przez Agencję Rozwoju Zawiercia	szt.	wzrost o 10%
		W7	Liczba spotkań sieciujących społeczność wokół ARZ	szt.	min. 18 (min. 2 /rok)
1.3.	Współpraca lokalna i międzygminna na rzecz wzmacniania potencjału gospodarczego i turystycznego	W8	Liczba projektów inwestycyjnych realizowanych wspólnie z innymi gminami	szt.	6
		W9	Powołanie Gminnej Organizacji Turystycznej (GOT)	szt.	1
		W10	Liczba działań promocyjnych pojętych w ramach GOT	szt.	10
1.4	Rozwój kompetencji zawodowych i wzmacnianie lokalnego rynku pracy	W11	Powołanie filii uczelni wyższej w Zawierciu	szt.	1
		W12	Liczba kierunków kształcenia w ramach filii uczelni wyższej	szt.	min. 2
		W13	Liczba zrealizowanych programów stażowych/szkoleń	szt.	wzrost o ok. 20% / rok
		W14	Liczba osób objętych programami aktywizacyjnymi	os.	wzrost o ok. 30%
		W15	Liczba projektów finansowanych z zewnętrznych funduszy na rzecz wsparcia aktywizacji zawodowej i wolontariatu	szt.	min.9 / rok
1.5	Rozwój turystyki opartej na uwarunkowaniach przyrodniczych	W16	Długość nowych ścieżek rowerowych/pieszych	km	wzrost o ok. 30%
		W17	Liczba zrealizowanych projektów na terenach nadwodnych	szt.	min. 2

Cel operacyjny		Wskaźniki monitorowania celu		Jedn.	Wartość docelowa (2035)
	i dziedzictwie przemysłowym	W18	Liczba zorganizowanych wydarzeń opartych o przemysłowe dziedzictwo miasta	szt.	min.9 (min. 1 /rok)
		W18	Liczba powstałych tras tematycznych związanych z dziedzictwem przemysłowym)	szt.	1
		W19	Liczba cyklicznych wydarzeń kulinarnych i tradycyjnych	szt.	min.9 (min. 1 /rok)
		W20	Uruchomienie spójnego systemu informacji turystycznej	szt.	1
OBSZAR STRATEGICZNY: PRZESTRZEŃ II CEL STRATEGICZNY **ZAWIERCIE MIASTEM PRZYJAZNYM, ROZWIJAJĄCYM PRZESTRZENIE PUBLICZNE, MIESZKANIOWE I INFRASTRUKTURĘ MIEJSKĄ**					
2.1	Rozwój atrakcyjnej, dostępnej przestrzeni miejskiej oraz infrastruktury mieszkaniowej	W21	Liczba projektów/inwestycji zagospodarowania przestrzeni publicznych (miejsc spotkań, placów zabaw itp.)	szt.	min. 7
		W22	Liczba wybudowanych obiektów z mieszkaniami komunalnymi	szt.	min. 3
		W23	Liczba gospodarstw domowych będących beneficjentami programu „Mieszkania za remont”	szt.	min. 5
		W24	Liczba zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej	szt.	min. 5
		W25	Liczba utworzonych parków kieszonkowych	szt.	7
		W26	Liczba podjętych inicjatyw w zakresie działań doradczych dla właścicieli prywatnych dot. zagospodarowania i modernizacji przestrzeni prywatnej	szt.	min. 9 (min.1/rok)
		W27	Powstanie charakterystycznego obiektu / landmarku w przestrzeni publicznej	szt.	min.1
2.2	Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym	W28	Liczba nowo wybudowanych hal widowiskowo-sportowych	szt.	1
		W29	Liczba wydarzeń sportowo-kulturalnych w hali widowiskowo-sportowej	szt.	min. 27 (min. 3 /rok)
		W30	Liczba pozostałych obiektów sportowo-rekreacyjnych w otoczeniu hali (w ramach kompleksu)	szt.	min. 4
		W31	Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych i rekreacyjnych (np. boiska, hale, place zabaw, basen miejski itp.)	szt.	min. 3
2.3	Tworzenie nowej jakości miasta przez rewitalizację	W32	Liczba odnowionych budynków mieszkalnych wielorodzinnych będących w zasobach gminy	szt.	7
		W33	Liczba zagospodarowanych terenów zielonych w ramach działań rewitalizacyjnych	szt.	min. 5
		W34	Liczba odrestaurowanych/zrewitalizowanych obiektów historycznych	szt.	min. 3
		W35	Liczba zrewitalizowanych obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków	szt.	2
		W36	Liczba osiedli mieszkaniowych, na których przeprowadzono przebudowę i renowację układu komunikacyjnego i urbanistycznego	szt.	min.1
		W37	Liczba przestrzeni zrewitalizowanych wokół instytucji publicznych	szt.	min.2

Cel operacyjny		Wskaźniki monitorowania celu		Jedn.	Wartość docelowa (2035)
2.4	Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej	W38	Długość dróg rowerowych	km	wzrost o ok. 25%
		W39	Liczba parkingów rowerowych i punktów serwisowych dla rowerów	szt.	min. 10
		W40	Liczba inwestycji w zakresie poprawy jakości przestrzeni pieszej	szt.	10
		W41	Liczba zakupionych elektrycznych autobusów	szt.	5
		W42	Liczba inwestycji na rzecz integracji różnych środków transportu	szt.	3
OBSZAR STRATEGICZNY: ŚRODOWISKO I KLIMAT III CEL STRATEGICZNY **ZAWIERCIE MIASTEM „PRZYJAZNYM ŚRODOWISKU", ODPORNYM KLIMATYCZNIE I ODPOWIEDZIALNYM EKOLOGICZNIE**					
3.1	Ochrona i odnowa zasobów wodnych i przyrodniczych oraz przywracanie naturalnych ekosystemów	W43	Liczba projektów renaturyzacyjnych dla dolin rzecznych	szt.	min.1
		W44	Liczba projektów rekultywacji zbiorników wodnych	szt.	min.1.
		W45	Liczba zmodernizowanych obiektów w zakresie oczyszczania ścieków komunalnych	szt.	1
		W46	Udział mieszkańców objętych siecią kanalizacji sanitarnej	%	90%
		W47	Liczba podjętych działań ochronnych w zakresie zasobów przyrodniczych	szt.	min. 9 (min. 1 /rok)
		W48	Liczba nowych nasadzeń drzew i krzewów	szt.	+ 30%
3.2	Adaptacja miasta do zmian klimatu	W49	Zaktualizowany Miejski Plan Adaptacji do Zmian Klimatu	szt.	1
		W50	Liczba zrealizowanych działań z MPA	szt.	min. 10
		W51	Liczba zrealizowanych projektów błękitno-zielonej infrastruktury, w tym służących infiltracji wód opadowych	szt.	min. 15
		W52	Powierzchnia odbetonowanych terenów na obszarze miasta	m^2	wzrost o min. 3%
		W53	Liczba udzielonych dotacji dla mieszkańców na rzecz indywidualnych instalacji zagospodarowania wód opadowych (np. zbiorników do gromadzenia deszczówki)	szt.	300
		W54	Udział dokumentów planistycznych uwzgledniających zasady adaptacji do zmian klimatu	%	100
3.3	Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej	W55	Liczba budynków użyteczności publicznej z instalacją OZE	szt.	+50%
		W56	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	szt.	min. 4
		W57	Liczba lokalnych magazynów energii	szt.	1
3.4	Nowoczesna i zrównoważona gospodarka odpadami	W58	Liczba zmodernizowanych obiektów Zakładu Gospodarki Komunalnej	szt.	min.1
		W59	Udział odpadów przetworzonych przez ZGK w całkowitej masie odbieranych odpadów	%	+ ok. 20%
		W60	Spadek masy odpadów deponowanych na składowisku	%	- ok.25%
		W61	Liczba nowopowstałych pojemników do segregacji odpadów w przestrzeni miejskiej	szt.	100

Cel operacyjny		Wskaźniki monitorowania celu		Jedn.	Wartość docelowa (2035)
		W62	Liczba przeprowadzonych inicjatyw społecznych służących ograniczeniu zaśmiecania miasta	szt.	min. 18 (min. 2/rok)
3.5	Wzmacnianie postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska	W63	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno-edukacyjnych kształtujących świadomość w zakresie ochrony środowiska	szt.	min.18 (min. 2/rok)
		W64	Liczba oddolnych inicjatyw środowiskowych zrealizowanych przy wsparciu gminy	szt.	10
OBSZAR STRATEGICZNY: SPOŁECZEŃSTWO I INSTYTUCJE IV CEL STRATEGICZNY **ZAWIERCIE MIASTEM OTWARTYM, INKLUZYWNYM, WSPIERAJĄCYM AKTYWNOŚĆ ORAZ TOŻASAMOŚĆ OBYWATELSKĄ**					
4.1	Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców	W65	Liczba inwestycji na rzecz poprawy jakości usług społecznych (np. modernizacja placówki)	szt.	20
		W66	Liczba wydarzeń organizowanych przez MOK ,,Centrum”	szt.	+ 10%
		W67	Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez MOK ,,Centrum”	szt.	+ 15%
		W68	Liczba inwestycji na rzecz wsparcia cyfrowego Urzędu Miejskiego w Zawierciu	szt.	3
4.2	Zawiercie miastem aktywności i sportu dla wszystkich pokoleń	W69	Liczba organizowanych imprez sportowych	szt.	+ 10%
		W70	Liczba programów sportowych skierowanych do różnych grup społecznych	szt.	+ 15%
		W71	Liczba dużych wydarzeń sportowych rocznie	szt.	4 /rok
4.3.	Zaangażowane społeczeństwo obywatelskie i aktywność lokalna	W72	Liczba szkoleń, spotkań doradczych itp. dla NGO’s rocznie	szt.	min.2 /rok
		W73	Liczba zorganizowanych Festiwali Osiągnieć Społecznych rocznie	szt.	1 / rok
4.4.	Wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem i wzmacnianie inkluzywności społecznej	W74	Liczba nowych mieszkań wspomaganych i treningowych	szt.	wzrost o min. 6
		W75	Liczba usług i form wsparcia w zakresie usług opiekuńczych	szt.	+ 10%
		W76	Liczba programów terapeutycznych i żywieniowych dla osób starszych rocznie	szt.	2 / rok
		W77	Liczba powołanych przestrzeni integracyjnych (np. Centrum Integracji Międzypokoleniowej)	szt.	1
		W78	Utworzenie Dziennego Domu Seniora	szt.	1
		W79	Liczba osób objęta wsparciem przez Klub Senior+	os.	8
4.5.	Rozpoznawalne, bezpieczne miasto z własną marką i silną tożsamością lokalną	W80	Liczba podjętych kampanii promocyjnych rocznie	szt.	5
		W81	Liczba publikacji i materiałów promocyjnych	szt.	+40%
		W82	Liczba nowych symboli / przestrzeni tożsamościowych	szt.	1
		W83	Liczba przyjętych dokumentów strategicznych/programowych w zakresie promocji i marki miasta	szt.	1

Cel operacyjny		Wskaźniki monitorowania celu		Jedn.	Wartość docelowa (2035)
		W84	Liczba przyjętych dokumentów strategicznych/programowych w zakresie rozwoju turystyki i produktów turystycznych	szt.	1

Źródło: opracowanie własne

4. OKREŚLENIE SPÓJNOŚCI STRATEGII ROZWOJU ZE STRATEGIAMI NA SZCZEBLU KRAJOWYM, REGIONALNYM I PONADLOKALNYM

Założenia Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035 wykazują zgodność z celami oraz priorytetami określonymi w kluczowych dokumentach strategicznych na szczeblu krajowym, regionalnym i europejskim. Poniższa tabela przedstawia zestawienie zgodności celów strategicznych i operacyjnych Strategii z wytycznymi dokumentów wyższego rzędu, co potwierdza harmonijną integrację lokalnych działań z nadrzędnymi kierunkami polityki rozwoju.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY A STRATEGIE KRAJOWE

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku (perspektywa do 2030 r.) (SOR), przyjęta *uchwałą M.P. 2017 poz. 206 przez Radę Ministrów dnia 14 lutego 2017* r. Głównym celem przyjętym w dokumencie jest: "*Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym".* Do osiągnięcia celu głównego, określono trzy cele szczegółowe, z których zostały wyodrębnione obszary i cele realizacji działań.

Tabela 7. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).

SOR – cele szczegółowe	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
1.Trwały wzrost gospodarczy oparty o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną				
Reindustrializacja - Wzrost zdolności polskiego przemysłu do sprostania globalnej konkurencji	1.1, 1.3, 1.4			
Rozwój innowacyjnych firm - Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na	1.2, 1.4			

SOR – cele szczegółowe	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem ,,przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
rynku krajowym i rynkach zagranicznych				
Małe i średnie przedsiębiorstwa - Przemiany strukturalne sektora, nowe formy działania i współpracy, nowoczesne instrumenty wsparcia	1.2, 1.3, 1.4			
Kapitał dla rozwoju - Trwałe zwiększenie stopy inwestycji i ich jakości w dłuższej perspektywie, przy większym wykorzystaniu środków krajowych	1.1, 1.2, 1.4			
Ekspansja zagraniczna - Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie	1.1, 1.3			
2.Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony				
Spójność społeczna Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy	1.4	2.3		4.1
Rozwój zrównoważony terytorialnie - Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe. Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na	1.5	2.1		

SOR – cele szczegółowe	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem ,,przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
wszystkich szczeblach zarządzania				
3.Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu.				
Prawo w służbie obywatelom i gospodarce - Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli	1.1, 1.2, 1.4			
Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem - Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne – dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorców. Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego	1.2	2.1, 2.3, 2.4		4.4
E-państwo - Cyfrowe państwo usługowe				4.1
Finanse publiczne - Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne	-	-	-	-
Efektywność wykorzystania środków UE - Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe	1.2, 1.4			

Źródło: opracowanie własne.

Polityka Energetyczna Polski do 2040 r., przyjęta *Uchwałą nr 22/2021 Rady Ministrów z dnia 2 lutego 2021 r.* Wyznacza ramy transformacji energetycznej w Polsce. Zawiera strategiczne przesądzenia w zakresie doboru technologii służących budowie niskoemisyjnego systemu energetycznego.

Tabela 8. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Polityki Energetycznej Polski do 2040 r.

PEP (Polityka Energetyczna Polski do 2040 r.) – cele szczegółowe	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
1.Optymalne wykorzystanie własnych surowców energetycznych			3.2, 3.3	
2.Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej			3.2, 3.3	
3.Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych	Nie dotyczy			
4. Rozwój rynków energii			3.3	
5. Wdrożenie energetyki jądrowej	Nie dotyczy			
6. Rozwój odnawialnych źródeł energii			3.3	
7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji			3.2, 3.3	
8. Poprawa efektywności energetycznej			3.3	

Źródło: opracowanie własne.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. przyjęta *Uchwałą Rady Ministrów nr 105/2009 z dnia 24 września 2019 r.,* gdzie jako główny cel krajowej polityki transportowej wskazano zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawę bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego.

Tabela 9. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r.

SZRT - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. – kierunki interwencji	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	**Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską**	**Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie**	**Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską**
Budowa zintegrowanej, wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce		2.4		
Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym		2.4		
Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności		2.4		
Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów		2.4		
Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko		2.4		
Poprawa efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.		2.4		

Źródło: opracowanie własne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 – przyjęta *Uchwałą nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r.* - podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa. Dokument kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów. Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Tabela 10. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	**Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską**	**Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie**	**Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską**
1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym				
1.1. Wzmacnianie szans rozwojowych obszarów słabszych gospodarczo – wschodnia Polska oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją	Nie dotyczy			
1.2. Zwiększenie wykorzystania potencjału rozwojowego miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze	1.1, 1.3, 1.5	2.1, 2.3, 2.4	3.2	4.1. 4.3
1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska	1.1, 1.4			
1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych		2.3		4.4
1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów	1.2, 1.4			
2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych				
2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	1.2, 1.4			4.1, 4.4
2.2.Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym	1.1, 1.2, 1.3, 1.5			
2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach	1.2, 1.3			
3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie				
3.1. Wzmacnianie potencjału administracji na rzecz zarządzania rozwojem				4.1, 4.5

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
3.2.Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym				4.1, 4.5
3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych				4.1
3.4. Efektywny i spójny system finansowania polityki regionalnej	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY A STRATEGIE REGIONALNE

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, przyjęty *Uchwałą nr V/26/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r.,* w którym jako wizję określono „*Województwo śląskie będzie regionem o nowoczesnej gospodarce, wykorzystującym kreatywność jego mieszkańców i wzmacniającym istniejące potencjały gospodarcze i środowiskowe, zapewniającym równość życiowych i rozwojowych szans przy poszanowaniu zasady zrównoważonego i trwałego rozwoju".*

Tabela 11. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ - cele operacyjne

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ - cele operacyjne	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
1. NOWOCZESNA GOSPODARKA – promocja gospodarczego wzrostu i innowacji	1.1, 1.4, 1.5			4.5
2. SZANSE ROZWOJOWE MIESZKAŃCÓW – zapewnienie				4.1, 4.4

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ - cele operacyjne	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
mieszkańcom dostępu do usług publicznych				
3.PRZESTRZEŃ – zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego	1.5	2.3	3.1	
4. RELACJE Z OTOCZENIEM – infrastrukturalne powiązania regionu	1.3			

Źródło: opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie, przyjęta *uchwałą nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19.10.2020 roku*. Zarysowane w dokumencie cele i kierunki wskazują drogę oraz narzędzia pozwalające na istotne zmiany gospodarcze prowadzące do pobudzenia tempa rozwoju gospodarczego regionu w oparciu o dynamicznie rozwijający się sektor przedsiębiorstw innowacyjnych. Strategia „Śląskie 2030" odpowiada również na wyzwania demograficzne stojące przed województwem śląskim. Dotyczą one w głównej mierze starzenia się społeczności regionu oraz malejącej liczby mieszkańców co jest wynikiem ujemnego przyrostu naturalnego oraz procesów migracyjnych.

Tabela 12. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" – Zielone Śląskie.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie – cele operacyjne	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
CEL STRATEGICZNY A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej				
A.1. Konkurencyjna gospodarka	1.1, 1.3, 1.5			
A.2. Innowacyjna gospodarka	1.2, 1.4			

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie – cele operacyjne	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość	1.2, 1.4			
CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca				
B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych				4.1
B.2. Aktywny mieszkaniec				4.2
B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki				4.1
CEL STRATEGICZNY C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni				
C.1. Wysoka jakość środowiska			3.1, 3.2	
C.2. Efektywna infrastruktura		2.4	3.3	
C.3.Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu		2.1, 2.3		
CEL STRATEGICZNY D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym				
D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny		2.1, 2.3	3.1	
D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu	1.5			4.5
D.3. Nowoczesna administracja publiczna				4.1

Źródło: opracowanie własne.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030, została przyjęta *uchwałą nr 1554/246/VI/2021 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 30 czerwca 2021 r.* Wytycza cele i obszary interwencji, które Zarząd Województwa Śląskiego wraz z Partnerami chce zrealizować, aby zapewnić właściwe warunki inicjowania i wdrażania innowacji. Mając świadomość, że one często są wynikiem wielorakich interakcji ludzi i organizacji, które w odpowiednim czasie potrafiły zidentyfikować potrzeby, wykreować rozwiązania, przekonać innych do eksperymentowania i ostatecznie zaryzykować wdrożenie innowacji produktowych czy procesów biznesowych, dalszy rozwój ekosystemu innowacji w województwie śląskim jest priorytetem.

Tabela 13. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego 2030.

Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030 Cele szczegółowe RSI	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
C1. Zwiększenie zdolności podmiotów regionalnego ekosystemu innowacji do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych	1.2, 1.4			
C2. Zapewnienie inkluzywnej transformacji cyfrowej w gospodarce i społeczeństwie regionu				4.1
C3. Wspieranie konkurencyjności i skutecznej transformacji podmiotów regionalnego ekosystemu innowacji w kierunku krajowych i międzynarodowych czempionów	1.2, 1.3, 1.5			4.5
C4. Rozwijanie kompetencji pracowników i podmiotów regionalnego ekosystemu innowacji na rzecz inteligentnych specjalizacji, transformacji cyfrowej i innowacyjnej przedsiębiorczości	1.2, 1.4			

Źródło: opracowanie własne.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim, przyjęty *uchwałą nr VI/43/9/2022 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 kwietnia 2022 r.* Program jest instrumentem realizacji wojewódzkiej strategii działań wobec zabytków zawartej w dokumentach strategicznych. Określa warunki włączania zabytków w procesy gospodarczego rozwoju województwa przy pomocy zróżnicowanych podmiotów gospodarczych. Program nie obejmuje zakresu działań związanych z ochroną zabytków, wynikających z kompetencji wojewódzkiego konserwatora zabytków, ale jego realizacja wymaga ścisłej współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Tabela 14. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim na lata 2022-2025	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	**Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską**	**Zawiercie miastem ,,przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie**	**Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską**
Cel strategiczny I. **Kształtowanie kulturowego obrazu województwa**				
I.1. Ustalenie potencjału zasobów zabytkowych województwa	1.5			
I.2. Budowa systemu zarządzania zabytkami województwa	Nie dotyczy			
I.3. Włączenie zabytków w procesy gospodarcze	1.5			
Cel strategiczny II. **Kształtowanie pozytywnych postaw społeczeństwa wobec dziedzictwa kulturowego regionu**				
II.1. Programowanie wiedzy o zabytkach oraz sposobach opieki nad zabytkami				4.5
II.2. Aktywizacja społeczności lokalnych na rzecz opieki nad zabytkami				4.3, 4.5

Źródło: opracowanie własne.

Regionalny Plan Transportowy dla Województwa Śląskiego, przyjęty *uchwałą nr 209/484/VI/2024 Zarządu Województwa Śląskiego z dnia 30 stycznia 2024 r.* Regionalny Plan Transportowy (RPT) to jeden z kluczowych dokumentów strategicznych o charakterze branżowym szczebla regionalnego. Wskazuje on na najważniejsze cele, działania oraz przedsięwzięcia, które powinny zostać zrealizowane do roku 2030 oraz 2055, tak aby możliwe było osiągniecie przyjętej w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego "Śląskie 2030" wizji rozwoju regionu w obszarze transportu, a także celów klimatycznych UE.

Tabela 15. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Regionalnego Planu Transportowego dla Województwa Śląskiego.

Regionalny Plan Transportowy dla Województwa Śląskiego	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	**Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską**	**Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie**	**Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską**
Cel strategiczny 1 Transport przyjazny środowisku i łagodzenie zmian klimatu				
Cel szczegółowy 1.1: Ograniczenie poziomu emisyjności systemu transportowego, w tym w szczególności emisji CO_2			3.3	
Cel szczegółowy 1.2: Ograniczenie niekorzystnego wpływu transportu na tereny sąsiadujące z infrastrukturą transportową			3.3	
Cel strategiczny 2 Transport przyjazny mieszkańcom				
Cel szczegółowy 2.1: Zwiększenie dostępności transportowej		2.4		
Cel szczegółowy 2.2: Likwidacja wykluczenia transportowego		2.4		
Cel szczegółowy 2.3: Zwiększenie intermodalności systemów transportu osób		2.4		
Cel szczegółowy 2.4: Unowocześnienie i zwiększenie atrakcyjności systemu transportu		2.4	3.3	
Cel szczegółowy 2.5: Minimalizowanie uciążliwości wynikających z funkcjonowania infrastruktury transportowej dla mieszkańców województwa			3.3	
Cel strategiczny 3 Transport bezpieczny i niezawodny				
Cel szczegółowy 3.1: Poprawa bezpieczeństwa drogowego		2.4		
Cel szczegółowy 3.2: Zwiększenie niezawodności transportu i jego odporności na zjawiska kryzysowe		2.4	3.3	

Regionalny Plan Transportowy dla Województwa Śląskiego	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	**Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską**	**Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie**	**Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską**
Cel strategiczny 4 Transport dopasowany do transformacji gospodarczej regionu				
Cel szczegółowy 4.1: Zapewnienie dostępu różnych gałęzi transportu do obszarów inwestycyjnych i turystycznych	1.1	2.4		
Cel szczegółowy 4.2: Zwiększenie innowacyjności transportu		2.4		
Cel szczegółowy 4.3: Rozwój powiązań krajowych i europejskich o znaczeniu gospodarczym	Nie dotyczy			
Cel szczegółowy 4.4: Obniżenie kosztów transportu towarów	Nie dotyczy			

Źródło: opracowanie własne.

Plan Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego na lata 2023 – 2028. Dokument przyjęty *uchwałą Nr VII/8/8/2024 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 października 2024 roku*. Nadrzędnym celem Planu jest rozwój i doskonalenie na terenie województwa śląskiego systemu gospodarki odpadami uwzględniającego hierarchię sposobów postępowania z odpadami, w szczególności zapobieganie ich powstawaniu oraz przygotowanie do ponownego użycia i recyklingu.

W odniesieniu do dokumentu Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035, uwzględniono działania na rzecz zwiększania efektywności segregacji i recyklingu odpadów. Można to osiągnąć m.in. poprzez modernizację technologiczną Zakładu Gospodarki Komunalnej, optymalizację procesów technologicznych istniejącego składowiska odpadów, zwiększanie liczby pojemników do segregacji odpadów przestrzeniach publicznych czy współpracę z mieszkańcami w ograniczaniu zaśmiecania miasta. Są to działania zgodne z celem Planu Gospodarki Odpadami dla województwa śląskiego, dotyczącym zapobiegania powstawaniu odpadów oraz przygotowania ich do ponownego użycia i recyklingu.

Terytorialny Plan Sprawiedliwej Transformacji Województwa Śląskiego 2030, przyjęty *Uchwałą Zarządu Województwa nr 2326/383/VI/2022 z dnia 21.12.2022 r.* Dokument koncentruje się na najważniejszych i najbardziej palących wyzwaniach transformacyjnych, stojących przed siedmioma podregionami górniczymi województwa śląskiego w okresie 10 lat. Gmina Zawiercie należy do podregionu sosnowieckiego, jednak nie została zakwalifikowana do obszarów kumulacji zjawisk problemowych, w tym do obszarów OSI o nazwie gminy w transformacji górniczej.

Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2026, przyjęty uchwałą nr XXXIII/356/21 Rady Powiatu Zawierciańskiego z dnia 27 maja 2021 r. Głównym celem programu jest *„Stworzenie warunków do pełnego uczestnictwa niepełnosprawnych mieszkańców powiatu zawierciańskiego w życiu społecznym”*

Tabela 16. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2026.

Powiatowy Program Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2026	Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035			
	I	II	III	IV
	Zawiercie dynamicznym centrum gospodarczym regionu	Zawiercie miastem przyjaznym, rozwijającym przestrzenie publiczne, mieszkaniowe i infrastrukturę miejską	Zawiercie miastem „przyjaznym środowisku", odpornym klimatycznie i odpowiedzialnym ekologicznie	Zawiercie miastem otwartym, inkluzywnym, wspierającym aktywność oraz tożsamość obywatelską
1. Kształtowanie otoczenia społecznego i administracyjnego, przestrzeni przyjaznej osobom niepełnosprawnym, przestrzeganie praw osób niepełnosprawnych		2.3		4.1, 4.4
2. Rehabilitacja społeczna niepełnosprawnych mieszkańców powiatu zawierciańskiego				4.1, 4.4

Źródło: opracowanie własne

5. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Rola modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej stanowi kluczowy komponent strategii rozwoju gminy, pełniąc rolę integrującą i porządkującą wobec działań planistycznych i rozwojowych podejmowanych w horyzoncie długookresowym.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to efekt złączenia szczegółowych założeń planowania przestrzennego Gminy Zawiercie i kierunków rozwoju gminy, w szczególności są to kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowo-magazynowej uwarunkowanej występującymi trendami osiedleńczymi oraz zapleczem logistycznym gminy opartym o drogi wojewódzkie, krajowe i autostrady, z zachowaniem walorów przyrodniczych gminy i zwartego charakteru zabudowy. Kierunki rozwoju zabudowy uwzględniają uzupełnienia w istniejącej siatce osadniczej oraz dynamiczny wzrost potrzeb mieszkaniowych i inwestycyjnych, warunkowanych bardzo wysokim potencjałem rozwojowym Gminy Zawiercie i przebiegiem ważnych szlaków transportowych przez obszar gminy, zapewniając zaplecze logistyczne dla realizowanych inwestycji. Zobrazowanie założeń modelu przedstawiono poniżej (patrz Rysunek 2).

Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie – Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

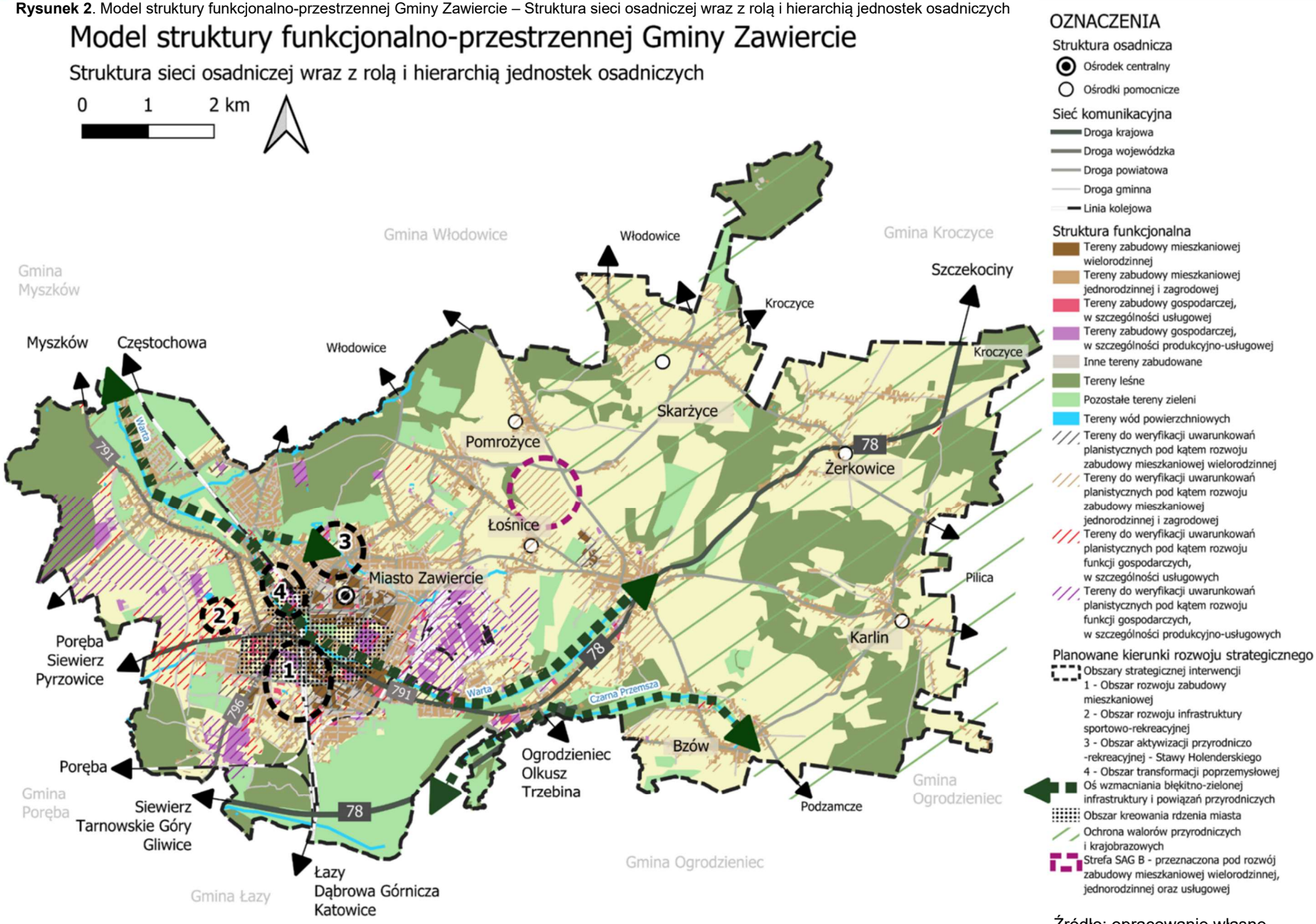

Źródło: opracowanie własne

Model przedstawia wizję rozwoju gminy uwzględniającą jej obecny stan, lokalne uwarunkowania, obserwowane trendy oraz zidentyfikowane w toku działań partycypacyjnych, w tym warsztatów diagnostyczno-projektowych mocne strony i problemy, uwzględniając przy tym europejskie trendy i standardy z zakresu rozwoju przestrzennego.

Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju gminy uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej a plan ogólny gminy

Należy zaznaczyć, że model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy ma charakter ogólny i kierunkowy, co oznacza, iż nie jest jego rolą formułowanie szczegółowych wytycznych planistycznych w stosunku do poszczególnych nieruchomości. Metodyka opracowania strategii rozwoju gminy oparta jest bowiem na syntetycznym podejściu do problemów przestrzennych. Nadrzędną funkcją modelu jest zatem funkcja wizyjna – wskazanie docelowego układu przestrzennego – oraz komunikacyjna, ułatwiająca zrozumienie i koordynację działań wśród różnych interesariuszy procesu rozwoju.

Model stanowi zatem uogólniony obraz przyszłego zagospodarowania przestrzennego gminy, mający na celu:

- zarysowanie podstawowego układu funkcjonalnego, obejmującego schematyczną sieć komunikacyjną i infrastrukturalną,
- przybliżenie obszarów i kierunków podejmowanej interwencji, zgodnie z celami strategii rozwoju, z uwzględnieniem zróżnicowanego charakteru poszczególnych części gminy oraz ich potencjału rozwojowego lub potrzeby ochrony.

Model pozwala również na wskazanie przestrzennie osadzonych priorytetów strategii – obszarów wymagających ochrony, obszarów o potencjale rozwojowym, obszarów problemowych – oraz na określenie wzajemnych powiązań funkcjonalnych pomiędzy nimi. Tym samym wyznacza ramy dla dalszych działań strategicznych, wspiera zarządzanie przestrzenią oraz ułatwia prognozowanie i łagodzenie potencjalnych konfliktów przestrzennych, środowiskowych i społecznych. Stanowi ponadto zbiór wytycznych i kierunków rozwoju przestrzennego, na podstawie których analizowane i rozpatrywane być mogą potrzeby inwestycyjne zgłaszane na etapie opracowywania dokumentów planistycznych – od planu ogólnego gminy po miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej przedstawia kierunki rozwoju przestrzennego gminy, w tym rozwoju zabudowy w podziale na jej funkcje. Jest to ogólne założenie w dużej skali i niskim poziomie szczegółowości. Dokładne ustalenie granic terenów o różnym przeznaczeniu i funkcjach (w skali uwzględniającej granice nieruchomości) powinno nastąpić na etapie dalszych prac planistycznych, w procesie opracowywania planu ogólnego gminy, a następnie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

W terenach podmiejskich, zwartej zabudowy sołectw i dzielnic oraz wzdłuż głównych dróg, wokół których kształtuje się zabudowa, wskazano kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej i związanej z pozarolniczą działalnością gospodarczą. Zabudowa mieszkaniowa, powinna dodatkowo być lokalizowana wykorzystując w pierwszej kolejności obszary o najlepszym dostępie do usług społecznych oraz infrastruktury technicznej i transportowej. W celu

zminimalizowania kosztów związanych z utrzymaniem i budową infrastruktury należy zapobiegać rozpraszaniu zabudowy.

Model obrazuje przebieg głównych korytarzy transportowych: dróg krajowych i wojewódzkich oraz linii kolejowych, przecinających się w obrębie gminy. Położenie na przecięciu tras o znaczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym daje gminie ogromny potencjał inwestycyjny, zarówno w zakresie lokalizacji obiektów usługowych (w tym handlu wielkopowierzchniowego), przemysłowo-produkcyjnych oraz logistycznych, szczególnie wzdłuż dróg wojewódzkich, krajowych i autostrad.

W kolejnych częściach niniejszego rozdziału przedstawiono docelową strukturę funkcjonalno-przestrzenną gminy w ujęciu czterech kluczowych komponentów: sieci osadniczej, systemu powiązań przyrodniczych, głównych korytarzy transportowych (w tym pieszych i rowerowych) oraz podstawowej infrastruktury technicznej i społecznej.

5.1. Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie oparto na hierarchicznie uporządkowanej strukturze osadniczej, w której wyraźnie zarysowuje się centralna rola zurbanizowanej części miasta (ośrodka nadrzędnego) oraz funkcjonalna komplementarność sołectw (pełniących rolę ośrodków pomocniczych). Taki układ wynika zarówno z istniejących uwarunkowań przestrzennych, jak i zdiagnozowanych potrzeb społeczno-gospodarczych, co pozwala na spójne zarządzanie przestrzenią w sposób wspierający trwały i zrównoważony rozwój.

Trendem osadniczym występującym w całej gminie, jest przekształcanie funkcji obszarów zabudowy zagrodowej na obszary zabudowy mieszkaniowej. Zjawisko to można zaobserwować szczególnie w sołectwach: Pomrożyce, Żerkowice, Łośnice, Bzów, Karlin, Skarżyce. Uwarunkowania gminy związane z korytarzami transportowymi o znaczeniu ponadlokalnym oraz wysokie zainteresowanie inwestycyjne (p. dalej) zarówno w sektorze mieszkaniowym jak i dotyczące zabudowy przemysłowo-magazynowej warunkują predyspozycje do rozwoju wielofunkcyjnych struktur osadniczych – skupionych wokół miasta Zawiercie oraz dróg wojewódzkich, krajowych i autostrad.

W Gminie Zawiercie występują warunki pozwalające na prowadzenie produkcji rolnej, jednak wydajność rolnictwa na jej obszarze spada, prowadzonych gospodarstw jest coraz mniej, a ta gałąź gospodarki stopniowo zanika. Struktura przestrzenna gminy powinna zakładać przede wszystkim koncentrację zabudowy mieszkaniowej, w tym wyłączenia z produkcji rolnej obszarów o niskiej efektywności. Dodatkowo w duchu ograniczania konfliktów przestrzennych należy przewidzieć uzupełnienia struktur osiedleńczych w obszarach dawnej zabudowy zagrodowej i ograniczyć lokalizację uciążliwej dla obszarów mieszkaniowych produkcji rolnej. Utrzymanie produkcji rolnej powinno wynikać z lokalnych uwarunkowań i analizy opłacalności, prowadzonej z prowadzącymi gospodarstwa rolne.

Procesy zachodzące na obszarze gminy prowadzą do powstawania ośrodków o charakterze podmiejskim (dzielnice: Blanowice, Kromołów oraz sołectwa: Pomrożyce, Łośnice, Bzów, Karlin, Skarżyce i Żerkowice), częściowo zurbanizowanym, gdzie występuje dość duża gęstość zaludnienia. Podstawowe ośrodki podmiejskie powinny być traktowane jako istotne punkty rozwoju gminy w sektorze mieszkalnictwa, a w obszarach ich zwartej zabudowy należy przewidzieć rozwój usług społecznych i komercyjnych, zapewniając

mieszkańcom obszerną ofertę spędzania wolnego czasu i zaspokajania potrzeb. Część gminy pokryta jest zwartymi kompleksami leśnymi, co oznacza konieczność szczególnej uwagi planistycznej i przeciwdziałania zjawisku rozlewania zabudowy.

Docelowa rola ośrodka centralnego – zurbanizowana część miasta

Centralna, zurbanizowana w największym obecnie stopniu część Gminy Zawiercie winna pełnić funkcję dominującego ośrodka w strukturze osadniczej gminy, co wynika głównie z koncentracji funkcji administracyjnych, edukacyjnych, usługowych oraz potencjału gospodarczego. Brak jednak wyraźnie ukształtowanego, atrakcyjnego urbanistycznie centrum miasta uniemożliwia obecnie pełne wykorzystanie potencjału Zawiercia do stworzenia nowoczesnego faktycznego rdzenia miasta o funkcjach reprezentacyjnych, handlowo-usługowych, społecznych i kulturalnych. Rozwój tej strefy ma zatem kluczowe znaczenie dla aktywizacji funkcji publicznych, integracji społecznej oraz przeciwdziałania zjawiskom depopulacyjnym poprzez tworzenie konkurencyjnych warunków zamieszkania i pracy. Realizacja nowego centrum miasta, łączącego najważniejsze punkty użyteczności publicznej (m.in. takie jak dworzec kolejowy, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Kultury ,,Centrum") oraz przestrzeń nad rzeką Wartą, z uwzględnieniem istniejących i planowanych terenów zielonych – parków, zielonych skwerów i zieleńców – jest jednym z kluczowych elementów w rozwoju struktury przestrzennej miasta.

Docelowe funkcje ośrodka centralnego:

- administracyjno-usługowa – strefa koncentracji usług społecznych (tj. oświata, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, kultura itp.);
- gospodarcza – strefa aktywności gospodarczej, w szczególności usług specjalistycznych, handlu, sektora MŚP, a także usług biznesowych i produkcji (w szczególności zachodnia część miasta);
- edukacyjno-naukowa - potencjał dla tworzenia ośrodków szkolnictwa wyższego oraz zaplecza badawczo-rozwojowego;
- kulturalno-społeczna – strefa integracji społecznej, rozwoju życia kulturalnego i działalności organizacji społecznych;
- mieszkaniowa intensywna – strefa intensyfikacji zabudowy mieszkaniowej i poprawy warunków zamieszkania w centrum miasta;
- transportowo-komunikacyjna - rola głównego węzła komunikacyjnego gminy z rozwiniętą infrastrukturą transportu zbiorowego, pieszo-rowerowego i kolejowego;
- reprezentacyjna - przekształcanie zdegradowanych obszarów miejskich, kreowanie nowoczesnego centrum o charakterze reprezentacyjnym i wielofunkcyjnym.

Docelowa rola ośrodków pomocniczych – sołectw

Układ osadniczy Gminy Zawiercie obejmuje także jednostki o charakterze wiejskim – sołectwa: Pomrożyce, Łośnice, Bzów, Karlin, Żerkowice i Skarżyce – pełniące funkcję ośrodków pomocniczych o znaczeniu lokalnym. Sołectwa pełnią funkcje głównie mieszkaniowe, rolnicze, rekreacyjne i turystyczne. Ich dalszy rozwój powinien opierać się na zasadach zrównoważonego przekształcania przestrzeni, przy zachowaniu lokalnych wartości krajobrazowych, historycznych i przyrodniczych.

Docelowe funkcje ośrodków pomocniczych:

- funkcja uzupełniająca w zakresie zapewnienia dostępu do podstawowych usług społecznych;
- mieszkaniowa ekstensywna – strefa zamieszkania o niższej intensywności zabudowy;
- rolnicza - zachowanie i wspieranie działalności rolniczej oraz gospodarstw rolnych;
- rekreacyjno-turystyczna – strefa z potencjałem wykorzystania walorów krajobrazowych i przyrodniczych do rozwoju turystyki aktywnej, przyrodniczej oraz rekreacji weekendowej;
- przyrodnicza i krajobrazowa – ochrona zasobów przyrodniczych i walorów krajobrazowych.

Rozwój ośrodków pomocniczych powinien opierać się na racjonalnym wykorzystaniu terenów, przeciwdziałaniu rozlewania się zabudowy. Ewentualny rozwój zabudowy w tej strefie powinien następować w formie uzupełnienia i dogęszczania istniejącej zabudowy – w lokalizacjach „uzbrojonych" (posiadających dostęp do mediów jak infrastruktura elektroenergetyczna, wodociągowa, kanalizacyjna itp.), z dostępem do dróg publicznych oraz w ramach istniejących struktur osadniczych.

Struktura funkcjonalna

Zawiercie, z racji swojego położenia na styku aglomeracji górnośląskiej i Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, pełni również funkcję subregionalnego węzła osadniczego, o rosnącym potencjale migracyjnym, edukacyjnym i inwestycyjnym. W związku z tym, w docelowym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie zasadnym jest uwzględnienie rosnącego zapotrzebowania na tereny przeznaczone pod nową zabudowę (w szczególności mieszkaniową). Analiza trendów demograficznych, przestrzennych, gospodarczych i społecznych potwierdza potrzebę rozwoju niniejszej funkcji na obszarze gminy. Pomimo ogólnokrajowego trendu spadku liczby ludności, Gmina Zawiercie nie zalicza się do jednostek samorządu terytorialnego szczególnie dotkniętych głębokim regresem demograficznym. Kluczowe znaczenie ma tu sytuacja migracyjna, która w przypadku Gminy Zawiercie wypada korzystniej na tle miast o podobnej wielkości i charakterze. Choć saldo migracji pozostaje ujemne, jego dynamika jest znacznie łagodniejsza w porównaniu do grupy miast porównawczych.

Wśród procesów sprzyjających rozwojowi urbanistycznemu, przekładającemu się na realne potrzeby w zakresie kształtowania nowej oferty terenów mieszkaniowych można wymienić przede wszystkim:

- presję inwestycyjną i chłonność rynku

  Jednym z kluczowych argumentów przemawiających za koniecznością wyznaczenia nowych terenów pod zabudowę mieszkaniową jest rosnąca presja inwestycyjna. Gmina Zawiercie odnotowuje systematyczny wzrost liczby transakcji na rynku nieruchomości, szczególnie w segmencie nieruchomości niezabudowanych. Zjawisko to jest jednoznacznym sygnałem rosnącego zainteresowania prywatnych inwestorów oraz deweloperów lokowaniem kapitału w sektorze mieszkaniowym. Utrzymujący się popyt przewyższający aktualną podaż gruntów inwestycyjnych w atrakcyjnych lokalizacjach wskazuje na sygnalizowaną potrzebę uzupełnienia i poszerzenia dostępnych terenów pod zabudowę.

- przemiany strukturalne i rozwój gospodarczy

  Znaczącym czynnikiem kształtującym zapotrzebowanie na nowe zasoby mieszkaniowe w Zawierciu są również zmiany strukturalne w lokalnej gospodarce, związane m.in. z rozwojem nowoczesnych gałęzi przemysłu i sektora usług. Transformacja rynku pracy – w kierunku działalności opartych na technologiach, automatyzacji oraz logistyce – wpływa na napływ nowych pracowników i wzrost zapotrzebowania na zróżnicowaną ofertę mieszkaniową. Rozbudowa Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG) oraz planowane inwestycje przemysłowe generują potrzeby lokalowe dla kadry menedżerskiej, specjalistów technicznych oraz rodzin osób zatrudnionych w nowych przedsięwzięciach gospodarczych.

- inwestycje w edukację i rozwój sektora naukowego

  Niezwykle ważnym impulsem dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej jest dążenie do uruchomienia filii uczelni wyższych w Zawierciu. Szacuje się, iż powstanie w mieście ośrodka akademickiego wygeneruje dodatkowe zapotrzebowanie na mieszkania dla studentów, pracowników naukowych oraz kadry administracyjnej. Równocześnie należy spodziewać się zwiększonego zainteresowania ze strony młodych osób, które mogą rozważać pozostanie w mieście po ukończeniu edukacji ponadpodstawowej. Odpowiednio zaplanowane zasoby mieszkaniowe mogą pełnić funkcję czynnika zatrzymującego wykwalifikowaną młodzież w regionie, przeciwdziałając odpływowi ludności do większych ośrodków miejskich.

- czynniki lokalizacyjne i suburbanizacja

  Położenie Gminy Zawiercie na styku aglomeracji górnośląskiej i obszarów o niższej intensywności zabudowy predestynuje ją do pełnienia funkcji osiedleńczej w procesach suburbanizacyjnych. Zjawisko migracji z większych miast w kierunku mniejszych, dobrze skomunikowanych, lecz spokojniejszych jednostek samorządu terytorialnego, staje się coraz bardziej widoczne także w skali regionalnej. Atrakcyjność Gminy Zawiercie pod tym względem rośnie – z jednej strony dzięki dostępności infrastruktury transportowej i przestrzennej, a z drugiej – poprzez dostęp do zieleni, usług lokalnych oraz walorów krajobrazowych. Wobec tego generowany jest popyt na zasoby terenowe odpowiadające na potrzeby rosnącej grupy migracyjnej, poszukującej warunków mieszkaniowych na wysokim poziomie przy zachowaniu relatywnie niskich kosztów życia.

Uwzględniając powyższe argumenty – zarówno o charakterze społecznym, gospodarczym, jak i przestrzennym – uzasadnione jest uwzględnienie w docelowym modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Ich dostępność powinna uwzględniać zarówno bieżące potrzeby, ale również prognozowane zmiany w zakresie demografii, gospodarki i kierunków rozwoju Gminy Zawiercie, w tym politykę zatrzymywania młodych mieszkańców i budowania lokalnego kapitału społecznego.

Wyznaczanie nowych terenów przeznaczonych pod zabudowę powinno odbywać się w sposób zapewniający efektywne wykorzystanie istniejącej infrastruktury technicznej oraz ograniczający rozpraszania zabudowy, zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i ochrony środowiska. W przypadku rozwoju terenów mieszkaniowych wynikających z wyżej opisanych prognozowanych zmian zakłada się dążenie do uzupełniania i dogęszczania zabudowy w zasięgu istniejących układów urbanistycznych, z uwzględnieniem dostępności komunikacyjnej i usługowej oraz dostępu do sieci infrastruktury technicznej. W tym celu w ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wyznaczono obszary do weryfikacji uwarunkowań planistycznych (patrz Rysunek 2) – potencjalne lokalizacje rozwoju

mieszkalnictwa, które wymagają jednak dalszych analiz przestrzennych i środowiskowych na etapie przygotowania dokumentów planistycznych.

Przyszły rozwój Gminy Zawiercie powinien koncentrować się na optymalnym wykorzystaniu zasobów przestrzennych, z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań środowiskowych, krajobrazowych i przyrodniczych, przy czym kluczową strefę o charakterze przyrodniczo-krajobrazowym, stanowi wschodnia część gminy, która obejmuje m.in.:

- obszar Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki
- obszar Natura 2000 – Ostoja Kroczycka,
- transeuropejski Główny Korytarz Południowo-Centralny Bory Stobrawskie – Lasy Przedborskie (GKPd-C 10A).

Obszary te stanowią część regionalnego i ponadregionalnego systemu ekologicznego, a ich rola w zachowaniu ciągłości przyrodniczej, bioróżnorodności oraz retencji krajobrazowej wymaga ograniczenia presji urbanizacyjnej. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie zakłada zachowanie naturalnego i półnaturalnego charakteru tych terenów, przy dopuszczeniu wyłącznie rozwoju zabudowy o charakterze uzupełniającym — w obrębie istniejących struktur osadniczych, na terenach uzbrojonych, z zachowaniem integralności przyrodniczej i krajobrazowej otoczenia. Nowe inwestycje we wschodniej części gminy powinny być realizowane w sposób nieingerujący w ciągłość ekologiczno-krajobrazową oraz zgodnie z zasadami zrównoważonego zagospodarowania przestrzennego.

Jednym z kluczowych elementów modelu funkcjonalno-przestrzennego Gminy Zawiercie jest wzmocnienie, rozwój oraz integracja zielono-niebieskiej infrastruktury, stanowiącej podstawę lokalnego i regionalnego systemu przyrodniczego. Zielono-niebieska infrastruktura obejmuje powiązane ze sobą funkcjonalnie i przestrzennie obszary o istotnym znaczeniu dla utrzymania równowagi ekologicznej, w tym doliny rzeczne i cieki naturalne, otwarte tereny użytkowane rolniczo, kompleksy leśne, a także korytarze migracyjne.

W ramach docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej w graficznej części modelu wskazuje się potencjalne tereny dla rozwoju nowej zabudowy, w tym dla funkcji:

- mieszkaniowej wielorodzinnej,
- mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej,
- gospodarczej – w szczególności usługowej,
- gospodarczej – w szczególności produkcyjno-usługowej (z utrzymaniem stref aktywności gospodarczej w zachodniej części gminy).

Wskazane w modelu tereny rozszerzenia nowej zabudowy wymagają weryfikacji uwarunkowań planistycznych na etapie opracowania Planu Ogólnego Gminy Zawiercie, w szczególności w kontekście:

- analizy pod kątem realnego zainteresowania i społecznego zapotrzebowania na realizację inwestycji mieszkaniowych w danym obszarze,
- dostępności komunikacyjnej i infrastrukturalnej w szerszym ujęciu (z uwzględnieniem zasadności kosztów do poniesienia przez gminę),
- wpływu na środowisko,
- innych czynników kluczowych dla zrównoważonego rozwoju gminy.

Jako uzupełnienie przyszłych działań w przestrzeni gminy, na rysunku modelu (Rysunek 2, Rysunek 3) wskazano lokalizację określonych w ramach Strategii rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) o znaczeniu lokalnym. Opis OSI

wraz z proponowanym zakresem działań zawarto w rozdziale **4.4. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.**

Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie – Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych - zbliżenie na centralną część miasta.

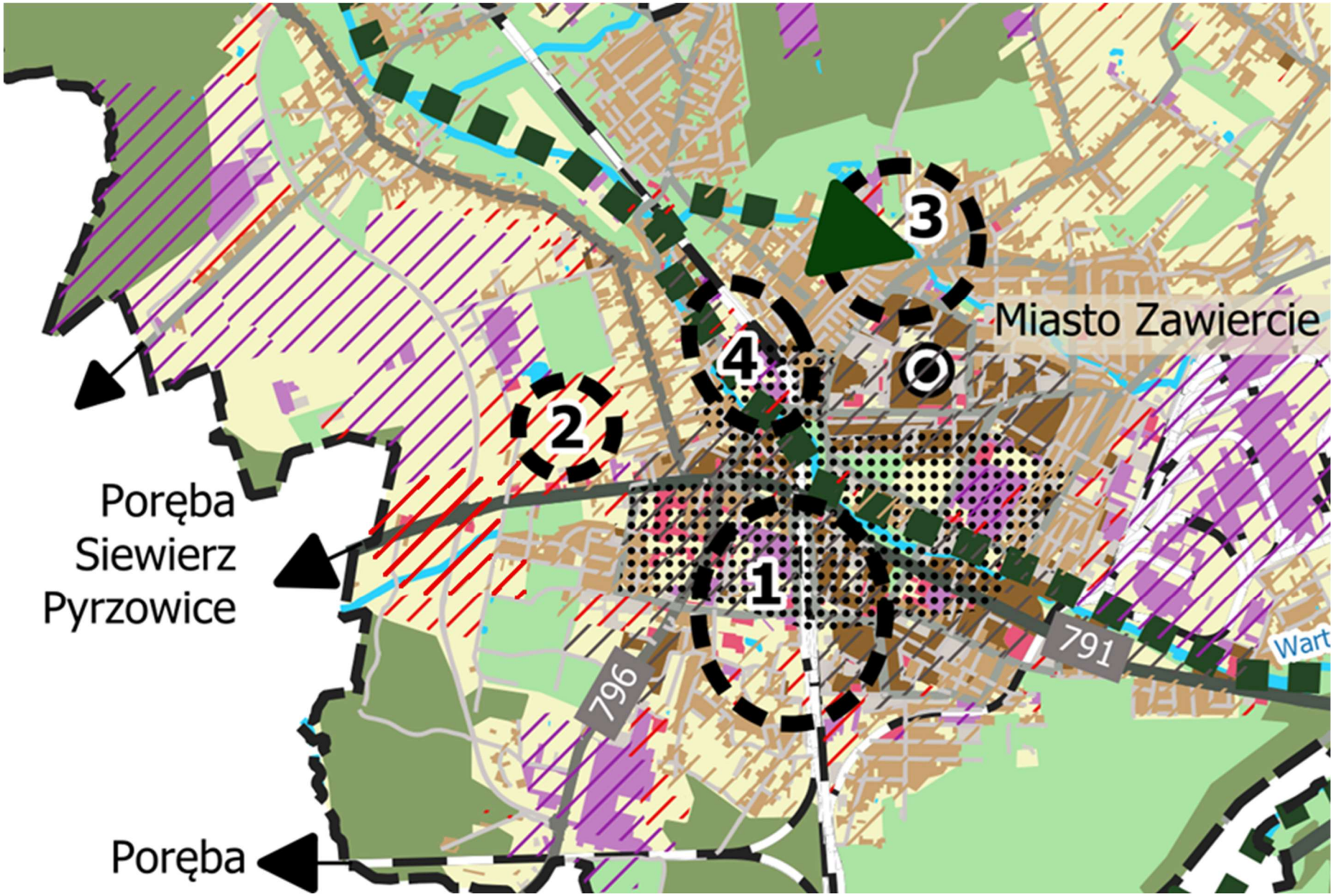

Źródło: opracowanie własne

5.2. System powiązań przyrodniczych

System powiązań przyrodniczych Gminy Zawiercie pełni kluczową rolę zarówno w kontekście ochrony posiadanych zasobów i walorów, jak i adaptacji do zmian klimatu, stanowiąc strategiczne tło dla kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej. Ze względu na obecność terenów o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej, obszar gminy wymaga szczególnego podejścia planistycznego, integrującego rozwój przestrzenny z zasadami zrównoważonego gospodarowania środowiskiem.

W Gminie Zawiercie wyróżnić można dwa poziomy powiązań przyrodniczych:

- ponadlokalny – wynikający z obecności Głównego Korytarza Południowo-Centralnego Bory Stobrawskie – Lasy Przedborskie (GKPd-C 10A), istotnego dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej[1];
- lokalny – tworzony przede wszystkim przez doliny rzek Warty i Czarnej Przemszy, będące naturalnymi korytarzami migracyjnymi fauny oraz rezerwuarami bioróżnorodności i retencji wodnej.

Warunkiem utrzymania równowagi przyrodniczej i zdolności adaptacyjnych krajobrazu gminy wobec nasilających się zjawisk ekstremalnych jest utrzymanie i wzmocnienie istniejącego systemu powiązań przyrodniczych.

Wschodnia część gminy znajduje się w zasięgu Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki. Północno-wschodnie rejony gminy zlokalizowane są w granicach obszaru siedliskowego Natura 2000 PLH240032 Ostoja Kroczycka. Strefa ta pełni funkcję bufora o wysokiej wartości klimatycznej, krajobrazowej i hydrologicznej, dlatego każda ingerencja planistyczna w tym rejonie powinna być poprzedzona badaniem jej zasadności, poszukiwaniem rozwiązań alternatywnych oraz analizą oddziaływania potencjalnej inwestycji na środowisko.

Szczególne znaczenie w systemie powiązań przyrodniczych posiadają doliny rzeczne. Korytarze ekologiczne: doliny Warty – w połączeniu z doliną Czarnej Przemszy – tworzą układ powiązań przyrodniczych o znaczeniu wykraczającym poza skalę lokalną. Ochrona oraz renaturyzacja cieków stanowi istotne działanie w kontekście adaptacji miasta do zmian klimatu, a także wzmocnienie bioróżnorodności obszaru. Rzeka Warta, której źródło znajduje się w granicach administracyjnych Gminy Zawiercie, wraz z jej doliną i terenami powiązanymi przyrodniczo, powinna być traktowana jako jeden z głównych komponentów przestrzennego systemu adaptacyjnego miasta, łączącego funkcje przyrodnicze, krajobrazowe, społeczne i hydrologiczne.

Uzupełniająco, w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej istotne jest uwzględnienie działań na rzecz rekultywacji zdegradowanych zbiorników wodnych (Stawy Holenderskiego), które mogą odzyskać swoje funkcje przyrodnicze i siedliskowe a także pełnić rolę retencyjno-rekreacyjną w miejskiej strukturze przestrzennej.

[1] Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. *Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce.* Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011

Istotnym elementem wzmacniania zielonej infrastruktury w gminie powinna być sieć spójnych i łatwo dostępnych terenów zieleni o funkcji rekreacji i odpoczynku (np. parków kieszonkowych). Ich rozwój powinien być ukierunkowany przede wszystkim na najbardziej zurbanizowaną część miasta, stanowiąc niewielkie enklawy bioróżnorodności w tym obszarze.

System powiązań przyrodniczych w Gminie Zawiercie stanowi kluczowe uwarunkowania w zakresie struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta, które wyznaczają granice rozwoju urbanistycznego, stwarzając jednocześnie możliwość budowania miasta bardziej odpornego, zdrowego i zrównoważonego.

Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie - Sieć powiązań przyrodniczych
Źródło: opracowanie własne

Uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu

Częścią uwarunkowań środowiskowych są uwarunkowania wodne oraz związane ze zmianami klimatu.

Przez obszar Gminy Zawiercie przebiega dział wodny I rzędu, rozdzielający dorzecza Wisły i Odry. Część gminy należąca do dorzecza Odry odwadniana jest przez rzekę Wartę, której obszar źródłowy znajduje się na obszarze Gminy Zawiercie. Obszar gminy odwadniany jest również przez rzekę Czarną Przemszę, należącą do dorzecza Wisły i przepływającą przez południowe rejony gminy.

Zgodnie z Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły[2] oraz Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry[3] (IIaPGW) na terenie Gminy Zawiercie zlokalizowane są następujące jednolite części wód powierzchniowych rzecznych:

Tabela 17. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Zawiercie

Kod i nazwa JCWP	Typ JCWP	Obszar dorzecza	Status JCWP
PLRW20006212399 Przemsza od źródeł do zb. Przeczyce	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	obszar dorzecza Wisły	silnie zmieniona część wód
PLRW200006254143 Krztynia do Białki	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	obszar dorzecza Wisły	silnie zmieniona część wód
PLRW600006181159 Warta do zb. Poraj	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym	obszar dorzecza Odry	naturalna część wód

Źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły i Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry

Według Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły, potencjał ekologiczny JCWP nr RW200006212399 Przemsza od źródeł do zb. Przeczyce ocenia się jako umiarkowany, a stan chemiczny poniżej dobrego. Stan ogólny stanowiący wynikową potencjału ekologicznego i stanu chemicznego wód został oceniony jako zły, na co wpływ mają zidentyfikowane presje, takie jak: odpływ miejski (wody opadowe), źródła przemysłowe oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone), prostowanie koryta itp.

Umiarkowany potencjał ekologiczny zdiagnozowano również dla JCWP nr RW200006254143 Krztynia do Białki, na co wpływ mają determinujące wskaźniki takie jak azot amonowy i azot azotanowy. W dokumencie nie określano stanu chemicznego jednostki. Ogólny stan JCWP Krztynia do Białki oceniono jako zły. Głównymi presjami wpływającymi na stan wód jednostki w odniesieniu jest nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski wód opadowych, prostowanie koryta, obiekty gospodarki wodnej itp.

Według Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Odry, JCWP nr RW600006181159 Warta do zb. Poraj cechuje się złym stanem ekologicznym, co determinowane jest wskaźnikami takimi jak: BZT5, przewodność, azot amonowy, azot

[2] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300)
[3] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335)

azotanowy, fitobentos, makrobezkręgowce, ichtiofauna. Jednostka posiada dobry stan chemiczny, natomiast stan ogólny oceniono jako zły. Wśród głównych presji determinujących stan wód JCWP Warta do zb. Poraj wskazano m.in. odpływ miejski wód opadowych, źródła przemysłowe, bytowe i komunalne, eutrofizację, prostowanie koryta oraz budowle regulacyjne.

Wszystkie JCWP, w zasięgu których zlokalizowana jest Gmina Zawiercie oceniono jako zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Gmina Zawiercie zlokalizowana jest w zasięgu trzech Jednolitych Części Wód Podziemnych:

- JCWPd nr GW2000112, należącej do obszaru dorzecza Wisły,
- JCWPd nr GW2000113, należącej do obszaru dorzecza Wisły,
- JCWPd nr GW600099, należącej do obszaru dorzecza Odry.

Wszystkie powyższe JCWPd charakteryzują się dobrym stanem ilościowym i chemicznym. Ich ogólny stan również oceniono jako dobry. JCWPd-112 i JCWPd-99 nie wskazują na zagrożenie ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Zidentyfikowano natomiast dla nich presję chemiczną związaną z rolnictwem, gospodarką komunalną i przemysłem. Dla JCWPd-112 Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły wskazuje zarówno presję chemiczną jak i ilościową, powodowaną punktowymi poborami z ujęć wód podziemnych oraz odwodnieniem wyrobisk górniczych w rejonie Górnośląskiego Zagłębia Węglowego. Jednostka, mimo dobrego stanu jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia określonych celów środowiskowych (tj. utrzymania dobrego stanu chemicznego i ilościowego).

Gmina Zawiercie zlokalizowana jest w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych:

- GZWP nr 454 Zbiornik Olkusz – Zawiercie, obejmującym wschodnie i północno-wschodnie rejony gminy,
- GZWP nr 326 Zbiornik Częstochowa (E), obejmującym centralną część gminy oraz jej zachodnie i południowo-zachodnie rejony,
- GZWP nr 327 Zbiornik Lubliniec – Myszków, obejmującym niewielki fragment terenu gminy w północno-zachodniej części.

Zgodnie z Mapą zagrożenia powodziowego, w dolinie rzeki Warty występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią, tj. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie (1% - raz na 100 lat) i wysokie (10% - raz na 10 lat). Obszary te, należy zachować w niezmienionym kształcie i zagospodarowaniu, nie należy wprowadzać nowej zabudowy. Ponadto należy podkreślić, iż każda nowa inwestycja na terenie zagrożonym powodzią, może powodować zmianę przepływu i popiętrzenie wód powodziowych oraz zmniejszenie retencji wodnej. *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*[4] nie wskazuje w granicach administracyjnych Gminy Zawiercie obszarów i miejsc problemowych.

Według przyjętego w 2021 roku *Planu przeciwdziałania skutkom suszy*[5], Gmina Zawiercie należy do obszaru o umiarkowanym oraz słabym zagrożeniu suszą. Na ogólne zagrożenie

[4] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. 2022 poz. 2714)
[5] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615)

suszą składają się cztery zagrożenia suszy: rolnicza, hydrologiczna, hydrogeologiczna oraz atmosferyczna. Przeważająca część gminy charakteryzuje się silnym zagrożeniem suszą hydrologiczną. Występowanie suszy hydrogeologicznej określono jako umiarkowane i słabe. Na obszarze Gminy Zawiercie zasadniczo nie identyfikuje się suszy rolniczej – niemal cały obszar gminy znajduje się w strefie o słabym zagrożeniu. Zagrożenie suszą atmosferyczną ocenia się jako umiarkowane.

Przy planowaniu działań na obszarze gminy należy uwzględnić wytyczne wynikające z przepisów odrębnych oraz dokumentów wyższego rzędu obowiązujących dla obszaru, w tym w szczególności:

- *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły*[6] oraz *Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry*[7] w zakresie oceny stanu i ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych oraz działań wskazanych do realizacji przez gminę, mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wody zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód oraz zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody;
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy*[8];
- *Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry*[9], którego celem jest ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej, poprzez realizację działań służących minimalizacji zidentyfikowanych zagrożeń.

[6] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. 2023 poz. 300)
[7] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335)
[8] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615)
[9] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Odry (Dz.U. 2022 poz. 2714)

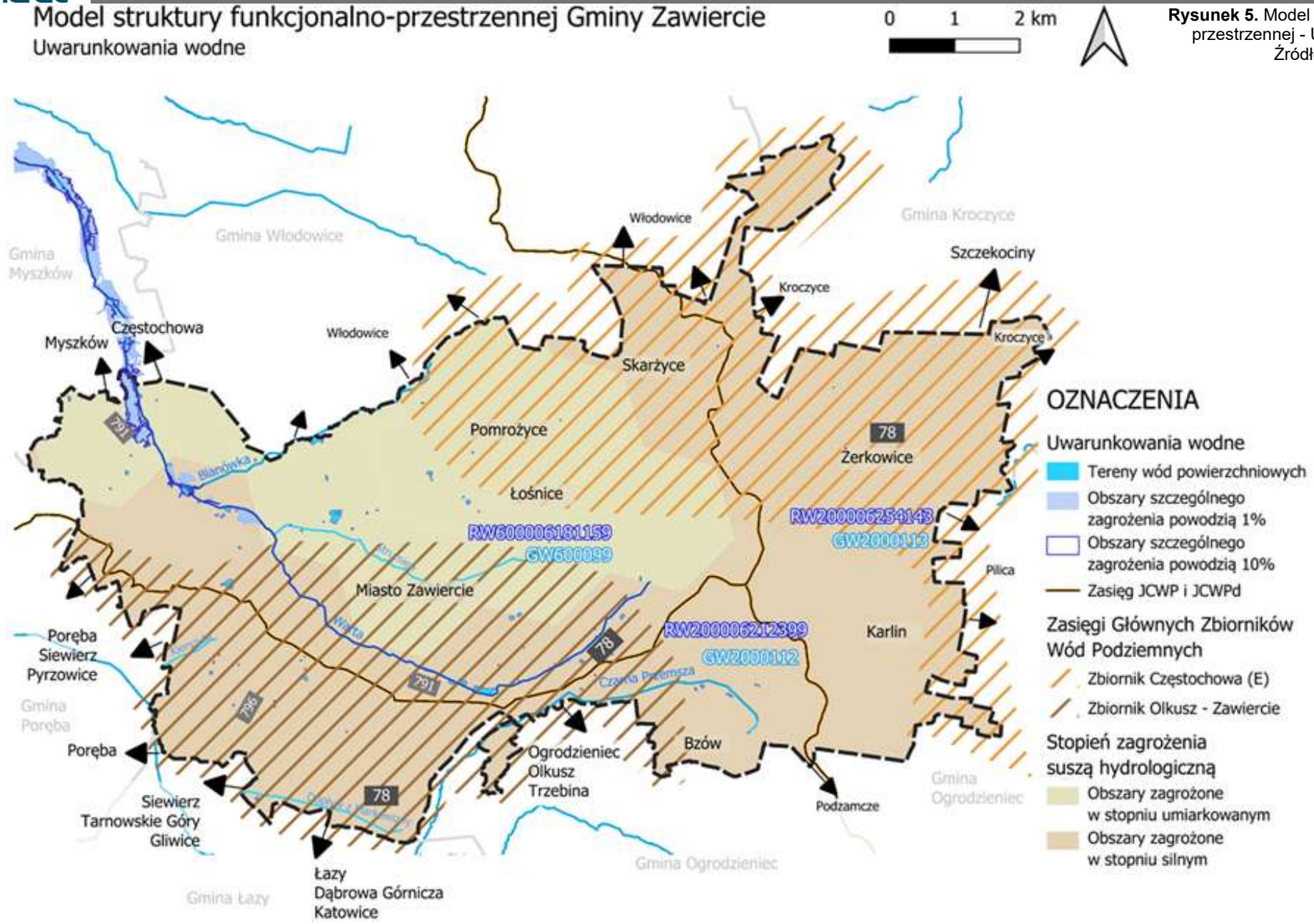

Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej - Uwarunkowania wodne
Źródło: opracowanie własne

5.3. Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych

W ramach docelowego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie zakłada się wzmocnienie zrównoważonego układu transportowego, opartego na integracji systemów drogowych, kolejowych oraz tras pieszo-rowerowych, w powiązaniu z głównymi kierunkami rozwoju przestrzennego i funkcjonalnego gminy.

Gmina Zawiercie powinna skupić się na poprawie dostępności komunikacyjnej zarówno w skali lokalnej, regionalnej jak i ponadregionalnej, przy jednoczesnym dostosowaniu rozwiązań do uwarunkowań środowiskowych oraz potencjału rozwoju turystyki i stref gospodarczych.

Układ drogowy Zawiercia oparty jest na przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich – przede wszystkim drogi krajowej nr 78 oraz dróg wojewódzkich 791 i 796 – które stanowią główne elementy systemu powiązań ponadlokalnych, zapewniając skomunikowanie gminy z ośrodkami regionalnymi (Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Katowice) oraz siecią autostrad i dróg ekspresowych (A1, DK1/S1). Model przewiduje dalsze utrwalenie tej roli, m.in. poprzez ukierunkowanie rozwoju funkcji komplementarnych w otoczeniu tych korytarzy – w tym powiązanych z obsługą ruchu, gospodarką i komunikacją zbiorową.
Kluczowym elementem przekształceń funkcjonalno-przestrzennych układu drogowego Gminy Zawiercia jest realizacja obwodnicy miasta. W kwietniu 2025 r. uruchomiony został do ruchu pierwszy odcinek obwodnicy (Siewierz–Kromołów), natomiast dla odcinka drugiego (Kromołów–Żerkowice) prowadzone są prace przygotowawcze i realizacyjne. Po ukończeniu inwestycji główny ruch tranzytowy zostanie wyprowadzony z miasta, co umożliwi odciążenie układu śródmiejskiego i jego przekształcenie w kierunku priorytetowego traktowania ruchu lokalnego, pieszych i rowerzystów. Obwodnica stanie się kluczowym elementem transportowym, odciążając obszar gminy od nadmiernego ruchu, a przebiegający przez gminę odcinek drogi krajowej DK78 zostanie przekwalifikowany do kategorii drogi wojewódzkiej[10].

Przebiegające przez obszar Gminy Zawiercie linie kolejowe należą do głównej osi rozwojowej Metropolii GZM oraz Subregionu Centralnego, co stanowi istotny potencjał do integracji struktury funkcjonalno-przestrzennej miasta z transportem kolejowym. Obecność infrastruktury kolejowej o znaczeniu ponadlokalnym sprzyja zarówno rozwojowi mobilności mieszkańców, jak i potencjalnej lokalizacji inwestycji. W kontekście realizacji celów niniejszej Strategii, istniejące linie kolejowe mogą pełnić funkcję stymulującą dla rozwoju usług, aktywności gospodarczej oraz osadnictwa, pod warunkiem ich odpowiedniego powiązania z układem lokalnym i planowanymi kierunkami rozwoju przestrzennego.
W strukturze komunikacyjnej Gminy, kluczowe znaczenie odgrywa również węzeł kolejowy – stacja magistralna Zawiercie – pełniący funkcję pośrednią na trasach Katowice–Warszawa oraz Katowice–Częstochowa. Model przewiduje wykorzystanie tego potencjału jako rdzenia integrującego systemy mobilności w ujęciu multimodalnym. Warto skupić się przede wszystkim na rozwoju węzłów przesiadkowych integrujących różne środki komunikacji – zarówno w rejonie głównej stacji jak i przystanków kolejowych Zawiercie Borowe Pole i Zawiercie Kądzielów (powiązanego z dostępem do portu lotniczego w Pyrzowicach), co umożliwi lepsze powiązanie transportu kolejowego z komunikacją autobusową oraz ruchem pieszym i rowerowym.

[10] Zgodnie z *art. 10 ust. 5 Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tj. Dz.U. 2024 poz. 320)*

Równolegle zakłada się rozwój systemu komunikacji rowerowej i pieszej jako kluczowego elementu zarówno mobilności codziennej, jak i potencjału turystycznego gminy. W tym zakresie model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie zakłada przede wszystkim:

- budowę powiązań rowerowych pomiędzy centralną, zurbanizowaną częścią miasta, a sołectwami (m.in. Kromołów, Karlin, Skarżyce, Żerkowice), w tym poprzez rozbudowę infrastruktury towarzyszącej komunikacji rowerowej (stojaki, stacje serwisowe);
- skomunikowaniu Stref Aktywności Gospodarczej (SAG) obejmujących zachodnie rejony gminy z systemem rowerowym, wynikającym z potrzeb codziennych dojazdów do pracy, przy jednoczesnym zapewnienie alternatywnej, przyjaznej środowisku formy transportu;
- integracji sieci rowerowej z głównymi punktami przesiadkowymi transportu zbiorowego, przede wszystkim w rejonie stacji i przystanków kolejowych oraz przystanków komunikacji autobusowej obsługujących gęsto zaludnione osiedla;
- rozszerzeniu sieci tras turystycznych, pieszych i rowerowych w kierunku wschodnim – w stronę Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd – z zachowaniem rygorów ochrony przyrody; rozwój ten powinien odbywać z poszanowaniem wartości krajobrazowych i przyrodniczych;
- rozwoju systemu tras pieszych i rowerowych w kierunku wschodnim – jako elementu infrastruktury turystyki aktywnej, zorientowanej na eksplorację obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Działania te powinny być jednak realizowane w sposób zrównoważony, z zachowaniem integralności przyrodniczej i krajobrazowej obszaru objętego ochroną prawną na podstawie *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.*

Model uwzględnia również potrzebę ponadlokalnych powiązań rowerowych, obejmujących połączenia z gminami sąsiednimi w ramach spójnej oferty rekreacyjnej i turystycznej Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Integracja ta ma charakter strategiczny – zarówno dla rozwoju potencjału rekreacyjnego, jak i wzmacniania regionalnej tożsamości funkcjonalnej.

W docelowej strukturze przestrzennej Gminy Zawiercie należy uwzględnić również przebieg przez obszar gminy regionalnych tras rowerowych zaplanowanych w ramach dokumentu pn. Regionalna Polityka Rowerowa Województwa Śląskiego[11], tj.:

- Regionalna Trasa Rowerowa nr 608 (Kromołów – Kroczyce – Szczekociny),
- Regionalna Trasa Rowerowa nr 609 (Ogrodzieniec – Zawiercie - Myszków – Masłońskie – Poraj – Poczesna – Wręczyca Wielka – Kłobuck – Giętkowizna),
- Regionalna Trasa Rowerowa nr 617 / Velo Warta (Kromołów – Zawiercie – Myszków – Masłońskie – Poraj – Częstochowa – Mstów – Kuźnica).

Ponadto, przez obszar Gminy Zawiercie przebiega planowana trasa rowerowa nr 17, łącząca aglomerację częstochowską, Górnośląsko-Zagłębiowską Metropolię oraz aglomerację bielską. Trasa stworzy oś komunikacji rowerowej łączącej województwo śląskie z trasami realizowanymi na poziomie krajowym.

[11] *Regionalna Polityka Rowerowa, Plan sieci regionalnych tras rowerowych,* Zarząd Województwa Śląskiego, Departament Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego

System lokalnych dróg rowerowych Zawiercia, powinien stanowić układ promienisto-pierścieniowy, spójny i umożliwiający poruszanie się do i z centrum miasta, a także powiązany z systemem zieleni miejskiej. Założenia te należy uwzględniać w powstających dokumentach, planach miejscowych, ponieważ korzystanie z komunikacji rowerowej przynosi szereg korzyści ekonomicznych i zdrowotnych. Należy rozwijać system infrastruktury rowerowej, w tym sukcesywnie realizować nowe odcinki dróg rowerowych i infrastruktury towarzyszącej.

Ostateczny obraz funkcjonalno-przestrzenny obejmujący główne korytarze i elementy sieci transportowej w Gminie Zawiercie zakłada utrwalenie roli miasta jako istotnego węzła drogowo-kolejowego w skali regionalnej, przy jednoczesnym zrównoważeniu modelu mobilności miejskiej poprzez dążenie do rozwoju dostępnych i alternatywnych form transportu – w tym pieszych i rowerowych – oraz powiązaniu infrastruktury transportowej z głównymi kierunkami rozwoju osadniczego, gospodarczego i turystycznego.

Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie – Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych.

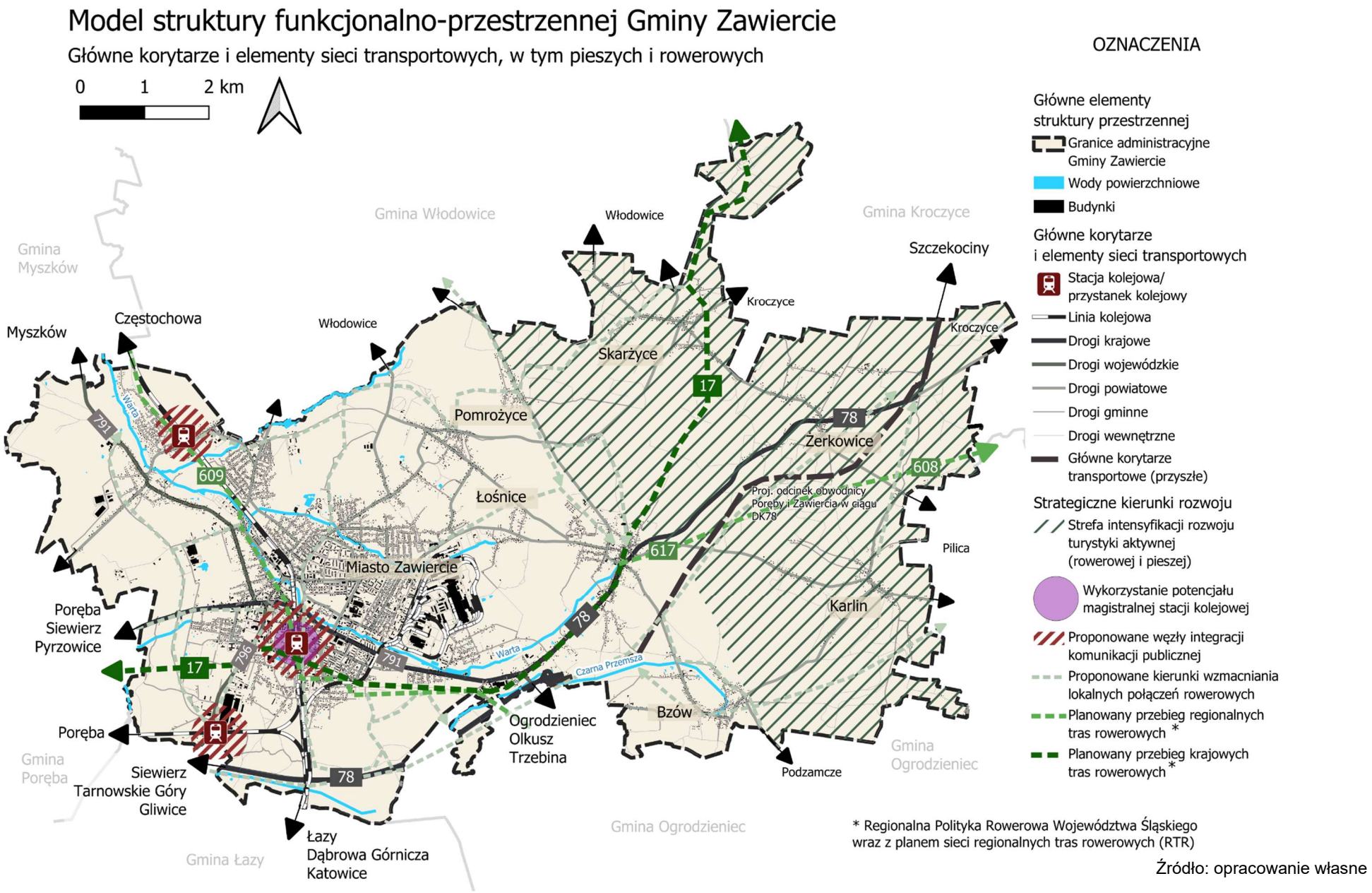

Źródło: opracowanie własne

5.4. Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie zakłada się dalsze wzmacnianie centralnej części miasta jako głównego, wielofunkcyjnego ośrodka usług publicznych o znaczeniu lokalnym i subregionalnym. W oparciu o istniejące uwarunkowania oraz kierunki rozwojowe, obszar ten pełni kluczową rolę w zapewnianiu dostępności do infrastruktury społecznej – w tym usług edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, sportowych i opiekuńczych. Koncentracja głównych usług w centralnej części znajduje uzasadnienie w istniejącym zagospodarowaniu oraz dostępności transportowej, a planowane inwestycje, takie jak budowa hali widowiskowo-sportowej, dodatkowo wzmacnia jego funkcję jako rdzenia społecznego miasta.

W ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej przewiduje się także rozwój lokalnych przestrzeni kulturalnych i integracyjnych w śródmieściu. Kluczowe znaczenie mają: adaptacja dawnej synagogi na Dom Harcerza, uruchomienie funkcji muzealnych w Willi Ernesta Erbego oraz zagospodarowanie terenu przyległego do Miejskiego Ośrodka Kultury jako zielonej przestrzeni rekreacyjnej. Obiekty te wzmocnią funkcję społeczną centrum miasta, wspierając lokalną tożsamość, integrację społeczną i jakość przestrzeni publicznych.

W obliczu możliwego wzrostu liczby ludności związanej z rozwojem funkcji akademickiej i gospodarczej, konieczne jest wdrażanie elastycznego i skalowalnego modelu infrastruktury społecznej. W celu zapewnienia terytorialnej spójności i przeciwdziałania wykluczeniu infrastrukturalnemu, model zakłada również rozwój uzupełniających ośrodków usługowych na obszarze sołectw. W wyniku potencjalnego wzrostu liczby mieszkańców na tych terenach, powinny być one wspierane poprzez inwestycje w podstawową infrastrukturę społeczną, taką jak przedszkola, punkty medyczne, świetlice środowiskowe i przestrzenie integracyjne.

W zakresie infrastruktury technicznej istotne znaczenie mają sieci elektroenergetyczne wysokiego napięcia. Przez teren gminy przebiegają linie elektroenergetyczne 220 kV (m.in. relacji Łośnice–Joachimów, Łośnice–Kielce, Koksochemia–Łośnice, Siersza–Łośnice), które stanowią część ponadregionalnej struktury przesyłowej. Uwarunkowania przestrzenne w znaczącej części gminy determinuje również gęsta sieć linii elektroenergetycznych 110 kV.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie zakłada się utrzymanie i modernizację Zakładu Gospodarki Komunalnej, obejmującą rozbudowę sortowni, hermetyzację procesów, budowę kompostowni oraz optymalizację procesów technologicznych składowiska. Teren ten powinien zostać objęty buforową strefą techniczną, umożliwiającą bezpieczne funkcjonowanie zakładu przy zachowaniu rygorów środowiskowych.

Istotnym elementem systemu komunalnego jest również miejska oczyszczalnia ścieków – przewidziana do modernizacji w zakresie technologii oczyszczania oraz zwiększenia przepustowości w powiązaniu z kierunkami rozwoju urbanistycznego.

Rysunek 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie - Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej.

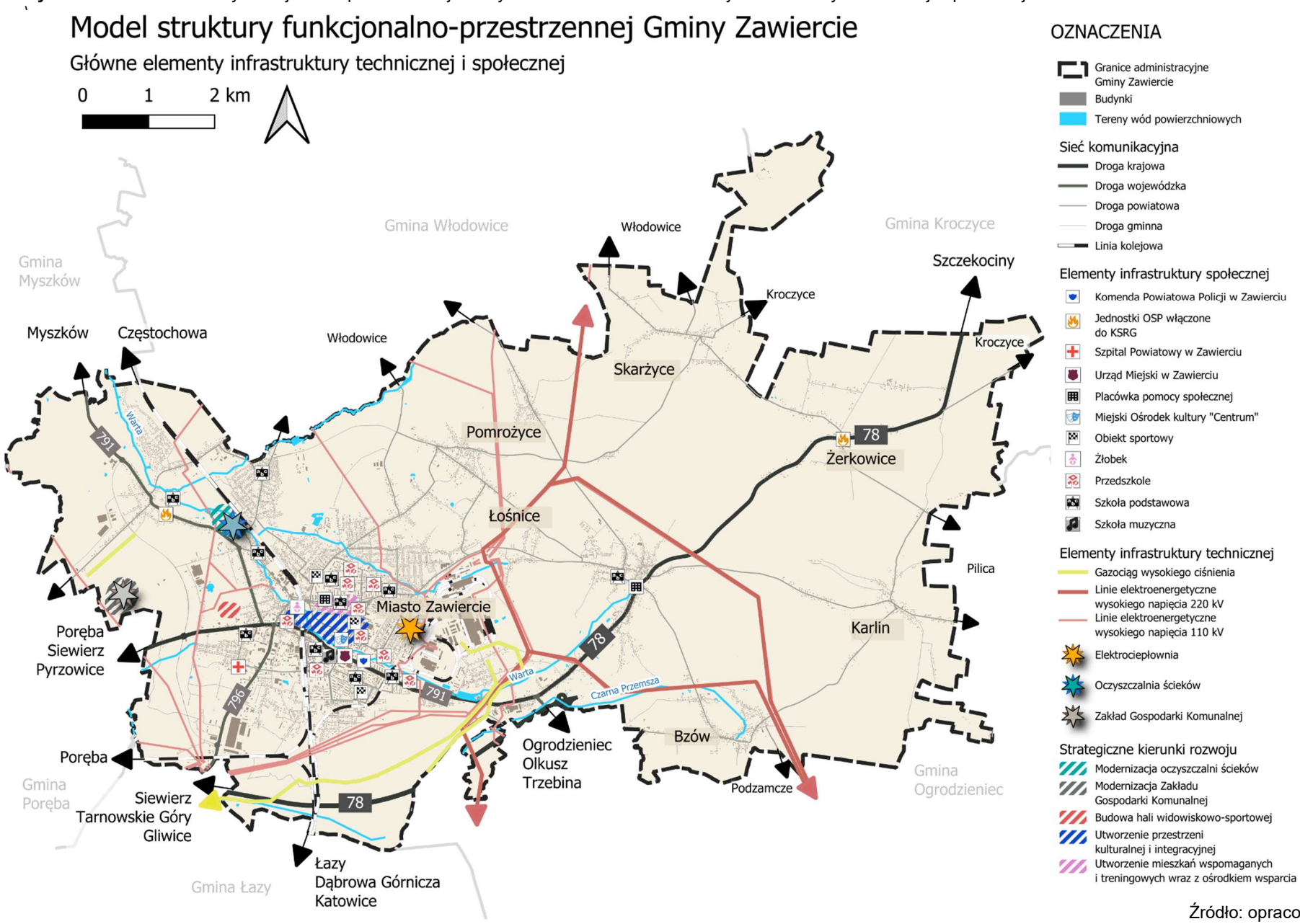

Źródło: opracowanie własne

6. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej stanowią kierunkowe zasady prowadzenia polityki przestrzennej gminy. Zawarte poniżej ustalenia odnoszą się do najważniejszych obszarów zagospodarowania gminy i są zbiorem wskazań, do których powinny stosować się organy wykonawcze i uchwałodawcze gminy przy sporządzaniu w przyszłości aktów planowania przestrzennego. Określone w niniejszym rozdziale zasady mają jednak charakter ogólny i odnoszą się do całego obszaru gminy Zawiercie. Z tego względu należy pamiętać, aby w dokumentach planistycznych uwzględniać także lokalne uwarunkowania i specyfikę danego terenu. Przedstawione wraz z opisem i ustaleniami rysunki mają na celu zobrazowanie wyznaczonych zasad w przestrzeni gminy, dlatego też szczegółowe ustalenie granic poszczególnych terenów powinno zostać dokonane w planie ogólnym gminy i miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego w oparciu o dokładniejsze i aktualniejsze analizy.

W oparciu o szczegółową analizę uwarunkowań przestrzennych i funkcjonalnych Gminy Zawiercie, w celu realizacji założonej wizji rozwoju, określono strategiczne zasady i rekomendacje dla prowadzenia polityki przestrzennej w perspektywie 2025–2035. Ich fundamentem jest zrównoważony rozwój, uwzględniający ochronę zasobów przyrodniczych i kulturowych, racjonalne gospodarowanie przestrzenią oraz zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców.

Zasady ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Priorytetem polityki przestrzennej w niniejszym zakresie jest ochrona wybitnych walorów przyrodniczych Gminy, w szczególności obszaru Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, zlokalizowanego we wschodniej części miasta. Respektowanie określonych w dokumentach planistycznych wytycznych dotyczących ich zagospodarowania zapewni zachowanie integralności tych terenów. Wprowadzone ograniczenia przestrzenne mają na celu eliminację inwestycji o negatywnym wpływie na środowisko naturalne i krajobraz kulturowy. Szczegółowe zapisy dotyczące ochrony tych obszarów znajdują się w aktach ustanawiających dane formy ochrony przyrody.

Rekomendacje w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu:

Wszelkie działania inwestycyjne należy realizować zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi:

- na terenach wyznaczonych form ochrony przyrody należy stosować zasady wynikające z dokumentów je ustanawiających oraz planów zadań ochronnych i planów ochrony (jeśli takie obowiązują),
- na terenach leśnych należy stosować zasady wynikające z planów urządzania lasów,
- na terenach dolin rzek – należy dążyć do uwzględniania potrzeby zachowania ciągłości łączności ekologicznej i migracji zwierząt (w postaci pozostawiania niezagospodarowanych fragmentów dna doliny i jej zboczy, posiadających łączność ekologiczną z pozostałą częścią doliny),
- na terenach podmokłych – należy dążyć do uwzględniania potrzeby zachowania ciągłości łączności ekologicznej i migracji zwierząt (w postaci pozostawiania niezagospodarowanych

fragmentów dna doliny i jej zboczy, posiadających łączność ekologiczną z pozostałą częścią doliny).

Realizując prace inwestycyjne należy wziąć pod uwagę:

- zachowanie bioróżnorodności i ochrona siedlisk, uwzględniająca szczególną dbałość o rodzimą faunę i florę,
- tworzenie nowych parków i skwerów, jako istotnych przestrzeni publicznych poprawiających warunki wypoczynku,
- utrzymanie zwartych kompleksów leśnych, kształtowanie ich właściwej struktury gatunkowej i wiekowej oraz zachowania bogactwa biologicznego,
- zakaz wprowadzania gatunków inwazyjnych do ekosystemów leśnych,
- wdrażanie koncepcji zielonej i błękitnej infrastruktury poprzez kształtowanie spójnego systemu ekologicznego gminy,
- ochronę zadrzewień śródpolnych (z wyłączeniem terenów przeznaczonych pod zabudowę), starodrzewów przydrożnych i pozostałej zieleni wysokiej,
- wsparcie i promocja turystyki i rekreacji opartych o umiarkowane wykorzystanie terenów cennych przyrodniczo, poprzez rozwijanie sieci rowerowych i szlaków pieszych na tych terenach oraz rozwój agroturystyki,
- prowadzenie szerokiej edukacji ekologicznej,
- ograniczanie zarastania łąk i pastwisk trwałych,
- usuwanie z terenu gminy źródeł zanieczyszczeń, w tym nielegalnych wysypisk odpadów,
- wspieranie właścicieli nieruchomości w likwidacji pokryć dachowych zawierających azbest,
- minimalizację negatywnych oddziaływań planowanych inwestycji na środowisko poprzez zastosowanie najlepszych dostępnych technik i rozwiązań planistycznych,
- utworzenie warunków do zwiększania powierzchni lasów i zadrzewień, zwłaszcza:
  - na terenach leśnej potencjalnej roślinności naturalnej, cechującej się aktualną niską lesistością,
  - w obrębie gruntów rolnych o najniższej przydatności rolniczej,
  - na obszarach objętych potencjalnymi i czynnymi procesami erozyjnymi,
  - na obszarach porolnych, objętych sukcesją naturalną.

Istotnym elementem jest ochrona otwartych terenów zieleni w obszarze o najwyższym stopniu zurbanizowania, wzdłuż dolin rzek Warty i Czarnej Przemszy. Obszary dolinne pełnią rolę naturalnych korytarzy migracyjnych, klinów przewietrzających miasto oraz obszarów o potencjale rekreacyjnym. Tereny te powinny być chronione przed przekształceniem na cele zabudowy mieszkaniowej lub produkcyjnej. W zasięgu stref zagrożenia powodzią należy przestrzegać bezwzględny zakaz nowej zabudowy i zmian rzędnych terenu, z wyjątkiem przypadków uzgodnionych z właściwymi organami.

<u>Rekomendacje w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:</u>

- ograniczanie wykorzystania wysokoemisyjnych pieców i kotłów o niskiej efektywności,
- promocja rozwiązań energooszczędnych i niskoemisyjnych w ogrzewaniu gospodarstw domowych,
- termomodernizacja budynków – w tym budynków użyteczności publicznej oraz znajdujących się w zasobie mieszkań komunalnych,

- utrzymanie i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej przy głównych szlakach komunikacyjnych,
- promocja i rozwój infrastruktury związanej z alternatywami do motoryzacji indywidualnej, w szczególności transportu zbiorowego i rowerowego, ograniczenie emisji związanej z komunikacją.

Rekomendacje w zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych:

W zakresie ochrony wód podziemnych i powierzchniowych określa się następujące zasady:

- rozwój sieci kanalizacyjnej w celu minimalizacji rozproszonych zagrożeń skażeniem z przydomowych rozwiązań magazynowania i oczyszczania ścieków,
- możliwość lokalizacji przydomowych oczyszczalni ścieków poza obszarami wysokiego zagrożenia wód podziemnych i terenami szczególnego zagrożenia powodziowego,
- ograniczenie punktowych źródeł zanieczyszczeń (likwidacja nieszczelnych szamb),
- redukcja odpływu azotu ze źródeł rolniczych,
- zakaz przedsięwzięć prowadzących do obniżenia poziomu wód powierzchniowych, zaniku cieków wodnych oraz tworzenia lejów depresji,
- zakaz przedsięwzięć prowadzących do pogorszenia jakości wód podziemnych oraz obniżenia poziomu wód podziemnych,
- zachowanie odpowiedniego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej, wspierając infiltrację i retencję gruntową wód opadowych,
- inwestycje w zieloną-błękitną infrastrukturę, zbiorniki retencyjne i inne działania wspierające adaptację do zmian klimatu,
- zachowanie otulin biologicznych wzdłuż cieków wodnych,
- bierna ochrona wód powierzchniowych poprzez tworzenie stref (obszar z roślinnością zawierającą organizmy charakterystyczne dla danego środowiska, której system korzeniowy stanowi filtr dla spływu zanieczyszczeń) i zbiorników buforowych (płytkich zbiorników wodnych wykorzystujących efekt ryzofiltracji wokół cieków,
- ochrona wód przed eutrofizacją oraz retencje wody w ekosystemach,
- zapewnienie spójnego systemu gospodarki wodami gruntowymi (np. drenaż, przepusty itp.), biorąc pod uwagę uwarunkowania terenów przyległych,
- racjonalne gospodarowanie zasobami m.in. ograniczanie wodochłonności, zatrzymanie wody w środowisku (zwiększenie retencji wodnej stawów i małej retencji),
- optymalizację zużycia wody do celów bytowo-gospodarczych i przemysłowych,
- dążenie do zwiększenia retencji wodnej poprzez m.in. budowę małych zbiorników wodnych, piętrzenie wody w ciekach i stawach, przebudowę rowów i kanałów, retencję wód opadowych oraz właściwe kształtowanie struktury terenów rolnych, leśnych i tworzenie roślinnych stref ochronnych w dokumentach planistycznych gminy,
- ochrona naturalnych elementów przyrodniczych (m.in. starorzeczy, torfowisk, bagien, stawów, oczek wodnych),
- ochrona, konserwacja i udrażnianie wszelkich cieków z zapewnieniem nienaruszalnego przepływu wód,
- przeciwdziałanie skutkom suszy prowadzić zgodnie z *Planem przeciwdziałania skutkom suszy z dnia 15 lipca 2021 (Dz.U. z 2021 r. poz. 1615)*, a następnie zgodnie z jego aktualizacją: należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji, a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania

ostatecznego wyboru. Nowe działania inwestycyjne w gospodarce wodnej, kształtowanie sztucznej retencji musi zostać poprzedzone analizami, dotyczącymi ich warunków i procedur, które muszą być zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami środowiskowymi oraz być adekwatne do potrzeb w zakresie retencji,

- dążenie do osiągnięcia jak najlepszego stanu czystości wód przez bezwzględne wykluczenie zrzutów zanieczyszczeń (szczególnie substancji biogennych, organicznych i toksycznych) zarówno do gruntu, jak i do wód powierzchniowych.

Z uwagi na zidentyfikowane[12] wysokie ryzyko wystąpienia nieodwracalnych szkód w środowisku oraz zagrożenie dla zasobów wód podziemnych i powierzchniowych, na obszarze Gminy Zawiercie nie rekomenduje się lokalizacji nowej działalności górniczej. Złożona budowa geologiczna obszaru, aktywność tektoniczna, zmienność typów hydrochemicznych oraz obecność form krasowych istotnie zwiększają podatność środowiska geologicznego na degradację. Polityka przestrzenna gminy powinna w tym zakresie uwzględniać ochronę zasobów wodnych oraz walorów przyrodniczych poprzez wyznaczenie w dokumentach planistycznych filarów ochronnych, o których mowa w *ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze.* Poniższy schemat wskazuje lokalizację złóż kopalin na obszarze Gminy Zawiercie wraz z rekomendowanym zasięgiem obszaru, dla którego – ze względu na potencjalne zagrożenia wynikające z eksploatacji - wskazane jest uwzględnienie filarów ochronnych w przyszłych dokumentach planistycznych.

[12] Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe z elementami opracowania problemowego poprzedzające przygotowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Zawiercie lub ich zmian

Rysunek 8. Złoża kopalin na terenie Gminy Zawiercie z obszarem do wyznaczenia filarów ochronnych.

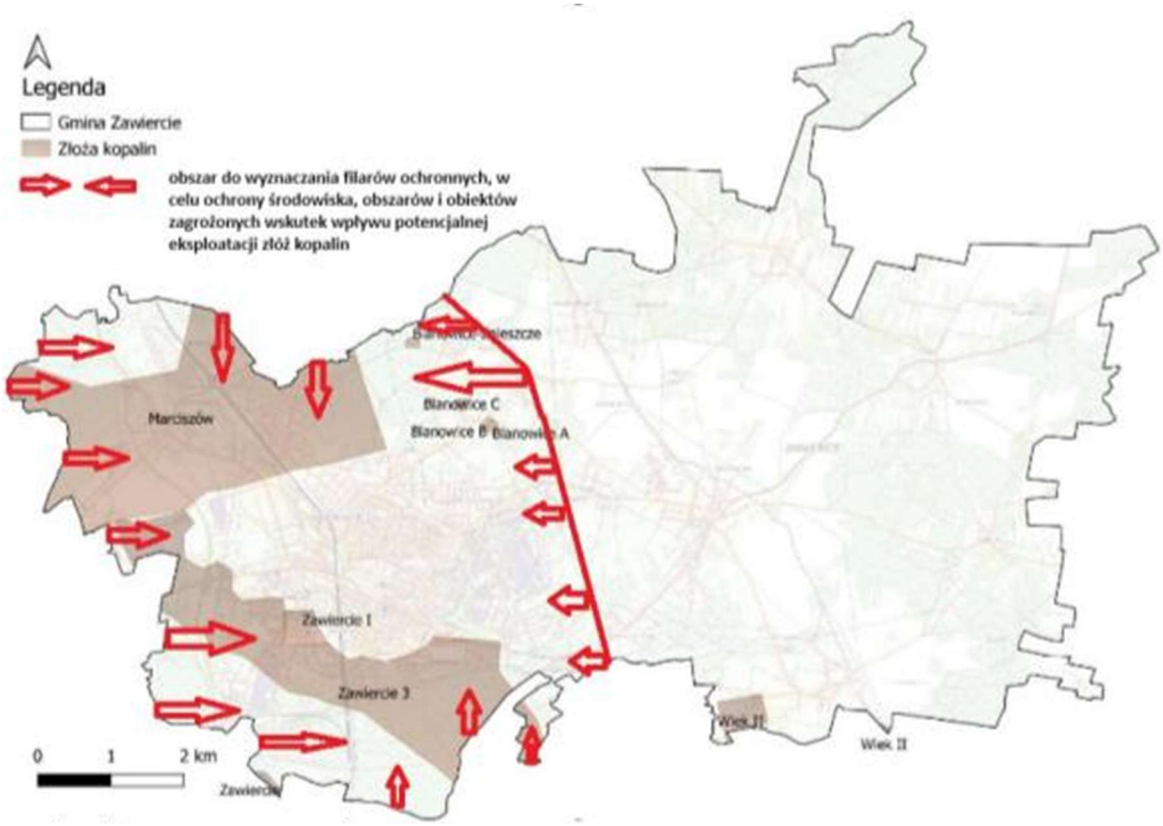

Źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe z elementami opracowania problemowego poprzedzające przygotowanie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego Gminy Zawiercie lub ich zmian*

Rekomendacje w zakresie ochrony gleb

Obszar miasta Zawiercie charakteryzuje się występowaniem słabych gleb wytworzonych głównie na podłożu gliniastym. Dominują gleby IV klasy bonitacyjnej i niższych, tylko niewielkie powierzchnie zajęte są przez gleby klasy IIIa i IIIb.

Mając na względzie ochronę gleb klasy III, wskazuje się następujące zasady w zakresie ochrony gleb:

- racjonalne stosowanie wapna, nawozów sztucznych i środków ochrony roślin na terenach rolnych,
- zakaz składowania bezpośrednio na gruncie nawozów, pasz, obornika i innych substancji wykorzystywanych w rolnictwie,
- utrzymanie jakości gleby i ziemi na istniejącym poziomie, a w przypadku przekroczenia wymaganych standardów doprowadzenie ich jakości (poprzez działania rekultywacyjne) co najmniej do wymaganej,
- w przypadku odrolnienia gruntów o wysokiej przydatności rolniczej stosowanie nakazów przeniesienia warstwy próchnicznej poza teren inwestycji,
- utrzymanie sieci melioracyjnej dla zachowania odpowiednich stosunków wodnych, minimalizując ryzyko przesychania i erozji gleb,
- prowadzenie działań zwiększających naturalną retencję wody.

Rekomendacje w zakresie ochrony klimatu akustycznego

Głównym źródłem zanieczyszczenia hałasem w gminie jest komunikacja, w szczególności droga krajowa i wojewódzka. W zakresie ochrony klimatu akustycznego wyznacza się następujące zasady:

- utrzymanie i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej przy głównych szlakach komunikacyjnych,
- stosowanie infrastruktury wyciszającej i zieleni izolacyjnej w szczególności w obszarach zabudowanych, przez które przechodzą drogi o wysokim natężeniu ruchu,
- poprawa stanu nawierzchni dróg publicznych.

Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, która stanowi integralny element polityki przestrzennej gminy należy w szczególności respektować historyczne układy urbanistyczne oraz wartościowe elementy architektury tradycyjnej. Nowe inwestycje powinny być realizowane z poszanowaniem krajobrazu kulturowego, poprzez zastosowanie form i detali architektonicznych harmonizujących z istniejącym otoczeniem.

W śródmieściu, dla którego zakłada się pełnienie funkcji reprezentacyjnego centrum o znaczeniu kulturowym i społecznym, priorytetowo lokalizowane powinny być funkcje centrotwórcze, przy jednoczesnym zachowaniu wysokiego udziału terenów zieleni, wpływających na estetykę przestrzeni publicznej. Kluczowymi działaniami służącymi zachowaniu tożsamości lokalnych a także ochrony zabytków i dóbr kultury współczesnej powinno być eksponowanie wartości kulturowych oraz rewitalizacja obszarów poprzemysłowych zlokalizowanych w centralnej części miasta.

W zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków i dóbr kultury współczesnej określa się następujące zasady:

- należy dążyć do tworzenia obrazu gminy rozwijającej się harmonijnie, wykorzystującej i szanującej swoje dziedzictwo,
- dokumentacja, ochrona i zachowanie wartości dziedzictwa kulturowego, w tym rozszerzanie ochrony związanej z Gminną Ewidencją Zabytków,
- ochrona zabytków wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego i prowadzenie wszelkich zadań ochronnych związanych z tymi obiektami, zgodnie z odrębnymi przepisami w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- promocja i eksponowanie zabytków i innych obiektów o wysokiej wartości kulturowej, w tym poprawa stanu technicznego i rewaloryzacja otoczenia tych obiektów;
- należy dążyć do wzmacniania istniejących oraz nadawania (w sposób nieumniejszający ich wartości kulturowej) nieużytkowanym obiektom zabytkowym nowych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych w celu efektywnego i racjonalnego gospodarowania zasobami dziedzictwa kulturowego, podnoszenia atrakcyjności poszczególnych obszarów oraz tworzenia miejsc pracy,
- należy dążyć do tworzenia obiektów o charakterze wystawienniczym, muzealnym, jak również skansenów, służących zachowaniu, ochronie i promocji dziedzictwa kulturowego regionu,

- konserwacja, rewaloryzacja i uporządkowanie zabytkowych dworów, cmentarzy i innych terenów publicznych o wartości kulturowej,
- wykorzystywanie programów wojewódzkich, rządowych i dofinansowań zewnętrznych w ochronie i projektach odnowy zabytków,
- dopuszcza się zmianę funkcji i adaptację obiektów zabytkowych do pełnienia nowych funkcji, w szczególności związanych z kulturą i turystyką,
- należy dążyć do zachowania i kreowania ładu przestrzennego, zachowania walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowania pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym poprzez:
  - wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych (w tym obiektów i obszarów poprzemysłowych) poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację,
  - ochronę, rewitalizację i rewaloryzację obiektów i obszarów historycznych, w tym zabytków mających znaczenie symboliczne,
  - wykorzystanie sieci atrakcji krajobrazowo-architektonicznych m.in. dla wyznaczania szlaków turystyki kulturowej.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenie szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Rekomendacje planistyczne w zakresie kształtowania struktury zagospodarowania przestrzennego Gminy Zawiercie uwzględniają konieczność dostosowania kierunków rozwoju do uwarunkowań społecznych, gospodarczych, środowiskowych oraz infrastrukturalnych. Kluczowe znaczenie mają działania zmierzające do optymalizacji układu funkcjonalno-przestrzennego, w tym zahamowania niekontrolowanego rozpraszania zabudowy oraz promowania zrównoważonego i efektywnego wykorzystania terenów.

Obszary wyłączone lub ograniczone pod względem możliwości lokalizacyjnych nowej zabudowy powinny obejmować:

- dolinę rzeki Warty i jej strefy przyrzeczne, ze względu na ryzyko powodziowe oraz niekorzystne warunki hydrogeologiczne,
- tereny o słabej nośności gruntów, narażone na podtopienia oraz deformacje terenu,
- obszary o wysokim poziomie hałasu, zlokalizowane w sąsiedztwie linii kolejowych o dużym natężeniu ruchu oraz dróg o ponadlokalnym znaczeniu – jako przestrzenie narażone na przekroczenia dopuszczalnych norm akustycznych.

Należy zweryfikować zasadność potencjalnego rozwoju zabudowy mieszkaniowej:

- na terenach objętych prawną formą ochrony przyrody (weryfikacja zgodności planowanej zabudowy z celami i założeniami ochronnymi tych obszarów),
- w układach rozproszonych, lokalizowanej w nowych terenach, w lokalizacjach bez infrastruktury, sprzecznych z planem ochrony (przeciwdziałanie utrzymującej się presji rozproszonego zainwestowania terenów we wschodniej części miasta),
- potencjalnie dysharmonijnej w stosunku do zabudowy ukształtowanej.

Wskazane ograniczenia powinny być każdorazowo uwzględniane w procesie planistycznym i inwestycyjnym, a ich analiza winna poprzedzać każdą decyzję lokalizacyjną w zakresie zabudowy mieszkaniowej, usługowej czy produkcyjnej.

Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej powinien koncentrować się na:

- terenach uzbrojonych infrastrukturalnie, znajdujących się w obrębie istniejących struktur urbanistycznych i posiadających bezpośredni dostęp do dróg publicznych,
- obszarach predysponowanych do dogęszczania i uzupełnień, w tym przede wszystkim w rejonach zabudowy jednorodzinnej o niskiej intensywności, gdzie możliwe jest efektywne wykorzystanie potencjału inwestycyjnego,
- terenach wyznaczonych w dokumentach planistycznych jako obszary rozwoju osadniczego, z zachowaniem zasad ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

W zakresie rozwoju zabudowy mieszkaniowej wielofunkcyjnej (w tym z udziałem zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej) należy rozważyć adaptację na te cele:

- obszarów przemysłowych których funkcja wygasła, ma charakter schyłkowy albo może być wygaszana w związku z rozwojem funkcji przemysłowych w nowej strefie ekonomicznej (np. "Huta Szkła Zawiercie" (ul. Towarowa) i "Odlewnia Zawiercie" (ul. Leśna),
- obszarów zabudowy zwartej o niskim standardzie w części śródmiejskiej (głównie obszary, które w dokumentach planistycznych mają wskazaną wiodącą funkcje MN, a w rzeczywistości obejmują, również zabudowę wielorodzinną) – należy zweryfikować możliwość przebudowy (w tym podwyższenia, zwiększeniu intensywności zabudowy).

Szczególne znaczenie przypisuje się racjonalnemu rozwojowi ośrodków pomocniczych (sołectw), w których kierunki zmian powinny opierać się na zasadach przeciwdziałania rozlewaniu się zabudowy, poprzez:

- kontynuację istniejących ciągów urbanistycznych,
- wypełnianie luk w zabudowie,
- intensyfikację funkcji mieszkaniowej w granicach obecnie zagospodarowanych terenów.

W ujęciu planistycznym rekomenduje się także rozwój zabudowy mieszkaniowej w strukturze wielofunkcyjnej, poprzez łączenie funkcji mieszkaniowej z usługami podstawowymi, przestrzeniami publicznymi oraz zielenią urządzoną. Pozwoli to na podniesienie jakości życia mieszkańców, ograniczenie konieczności dojazdów oraz poprawę spójności funkcjonalnej dzielnic i osiedli.

Ustala się następujące kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów:

- prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej zgodnej z zasadami zrównoważonego rozwoju i dobrymi praktykami w zakresie planowania urbanistycznego oraz dążeniem do efektywnego wykorzystania przestrzeni,
- rozwój zabudowy mieszkaniowej wpisującej się w krajobraz i charakter miejsca z wykorzystaniem nowoczesnych technologii wspierających zrównoważony rozwój, w tym takich jak odnawialne źródła energii,
- tworzenie wysokiej jakości przestrzeni zapewniającej wysokie standardy zamieszkania,
- lokalizowanie nowej zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności w sąsiedztwie istniejącej zabudowy z dostępem do infrastruktury komunikacyjnej i technicznej,
- lokalizowanie nowej zabudowy usługowej w sąsiedztwie terenów zamieszkania, przy dążeniu do tworzenia wielofunkcyjnych obszarów zabudowy mieszkaniowej,

a w przypadku usług szczególnie wrażliwych, jak placówki ochrony zdrowia i miejsca czasowego pobytu dzieci i młodzieży z zachowaniem odrębnych przepisów, szczególnie dotyczących hałasu,
- budowa mieszkań komunalnych oraz rozwijanie budownictwa społecznego,
- przekształcenia zabudowy zagrodowej na mieszkaniową o charakterze podmiejskim na obszarach o obniżającej się produktywności rolnej,
- przekształcenia struktury działek ewidencyjnych i sposobów użytkowania gruntów odpowiadające charakterowi podmiejskiemu gminy, w tym odrolnienia, podziały i scalenia nieruchomości,
- wyznaczanie nowych terenów produkcyjnych, składowych i magazynowych na terenach do tego dostosowanych, biorąc pod uwagę zaplecze logistyczne (lokalizacja przedsięwzięć szczególnie wzdłuż dróg wojewódzkich, krajowych i autostrad) oraz przy wykorzystaniu rozwiązań minimalizujących negatywne oddziaływanie tych obiektów na tereny o innych funkcjach,
- planowanie terenów mieszkaniowych z uwzględnieniem towarzyszących terenów zieleni i rekreacji,
- ograniczanie i zapobieganie konfliktom przestrzennym – sąsiadowania funkcji o negatywnym wzajemnym oddziaływaniu,
- projektowanie uniwersalne, dostępne dla mieszkańców niezależnie od wieku i sprawności fizycznej,
- ochrona zwartych kompleksów leśnych na obszarze gminy,
- zapobieganie zjawisku rozlewania zabudowy przez tworzenie zwartej struktury osadniczej,
- przygotowanie i realizacja infrastruktury technicznej zapewniającej odpowiednie standardy zasobów istniejących i projektowanych,
- dążenie do tworzenia strategicznych obszarów do zainwestowania produkcyjnego i usługowego oraz ich uzbrajania w infrastrukturę techniczną,
- dążenie do rozwoju zabudowy produkcyjno-przemysłowej przy głównych szlakach komunikacyjnych,
- realizacja zabezpieczeń zabudowy produkcyjno-przemysłowej w postaci m in. pasów zieleni izolacyjnej od granic terenów przeznaczonych pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej,
- konsekwentne wdrażanie zasad uniwersalnego projektowania, tj. poprawę bezpieczeństwa korzystania z przestrzeni oraz niwelacji barier architektonicznych, w tym dla osób z ograniczoną mobilnością.

W przypadku obiektów, dla których pomimo zastosowania dostępnych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych nie jest możliwe dotrzymane standardów jakości środowiska, należy utworzyć obszar ograniczonego użytkowania.

Potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Procesy społeczne, gospodarcze i demograficzne zachodzące obecnie na obszarze Gminy Zawiercie oraz zmiany prawne z zakresu planowania przestrzennego, wskazują na nadchodzące zmiany w strukturze przestrzennej zarówno w skali kraju jak i Gminy Zawiercie, a co za tym idzie na znaczny wzrost zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową w gminie. Działania rozwojowe zainicjowane zapisami niniejszej Strategii mają za zadanie wyjść naprzeciw zachodzącym w otoczeniu gminy procesom i przyczynić się do poprawy sytuacji demograficznej, społecznej i gospodarczej gminy. Co za tym idzie przewidywany jest wzrost

atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej gminy, nierozerwalnie związany z potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej.

Niższe niż w ośrodkach miejskich jak Katowice, Sosnowiec, Zabrze ceny nieruchomości w połączeniu z korzystnym położeniem na trasie ważnych dróg krajowych i linii kolejowej nr 1 łączących gminę z aglomeracją śląską, warunkują wysoką atrakcyjność zamieszkania w Gminie Zawiercie. Napływ nowych mieszkańców z aglomeracji śląskiej, którzy poszukują tańszych i bardziej przestronnych nieruchomości, prowadzi do wzrostu zapotrzebowania na nowe tereny mieszkaniowe.

Dodatkowo sytuacja geopolityczna (głównie migracje związane z wojną w Ukrainie), stwarzają potrzebę rozwoju nowej zabudowy. Osoby uciekające przed wojną często szukają pracy i zamieszkania na terenie aglomeracji śląskiej, a wysokie ceny nieruchomości w większych ośrodkach miejskich skłaniają uchodźców do osiedlania się w gminach takich jak Zawiercie, silnie powiązanych komunikacyjnie z miastami aglomeracji śląskiej.

Procesy urbanizacyjne w kierunku Gminy Zawiercie warunkowane są również walorami przyrodniczymi. Osoby zmęczone miejskim pędem szukając spokoju wybierają miejsca do zamieszkania o niższej intensywności, wyższej jakości środowiskowa, blisko natury, gdzie jednocześnie mała odległość ośrodków miejskich zapewnia dostępność usług komercyjnych, społecznych i kulturalnych. Gmina Zawiercie oferuje takim osobom odpowiedni balans między bliskością miejskich wygód i spokojnej okolicy pośród zieleni.

Jednym z największych atutów gminy Zawiercie są znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe. Rosnąca popularność pracy zdalnej jest katalizatorem dla migracji wewnętrznych z dużych miast na tereny mniejszych gmin. Pracownicy wielu firm mając możliwość pracy ze swojego gospodarstwa domowego, decydują się na przeprowadzki do obszarów o niższych kosztach życia, jednocześnie otoczonych bogatą siecią usług społecznych, a przede wszystkim krajobrazem umożliwiającym odpoczynek na świeżym powietrzu i aktywność fizyczną. Rozwój obiektów infrastruktury społecznej postulowany w niniejszym dokumencie wraz z zachowaniem bogatego środowiska przyrodniczego odpowiada na potrzeby takich osób, co przyczyni się do wzrostu zainteresowania zamieszkaniem w gminie Zawiercie. Ponadto rozbudowa infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz działania w kierunku wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej w gminie wpłyną na powstawanie nowych miejsc pracy i podwyższenie standardu życia w gminie.

Zawiercie posiada atrakcyjną ofertę inwestycyjną dla przedsiębiorców. W Zawierciu powstała Strefa Aktywności Gospodarczej (SAG), która dynamicznie się rozwija, a na inwestorów czekają tereny przygotowane pod realizację nowych inwestycji. Jest to obszar z dobrym dostępem komunikacyjnym, z opcjonalnym podłączeniem niezbędnych mediów, zgodnie z zapotrzebowaniem inwestora. W SAG swoje siedziby ma już kilkanaście zakładów produkcyjnych, a jednym z największych zakładów działającym od 2023 r. jest Elemental Strategic Metals Sp. z o.o., pierwszy w tej części Europy, nowoczesny, zakład recyklingu zużytych baterii litowojonowych. Dodatkowym atutem terenu jest to, że działki położone w SAG są objęte statusem Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, dzięki czemu inwestorzy mogą liczyć na ulgi w podatku dochodowym, oraz dodatkowo zwolnienia z podatku od nieruchomości oferowane przez miasto Zawiercie.

Dynamiczny rozwój gospodarczy i wysoka atrakcyjność inwestycyjna obszaru gminy Zawiercie, która zostanie dodatkowo wzmocniona efektami realizacji niniejszego dokumentu, pozwala przewidywać wzrost liczby miejsc pracy na terenie gminy. Uwarunkowania związane

z drogami krajowymi i autostradami i silne powiązania z ośrodkami aglomeracji śląskiej zachęcają inwestorów do aktywności, co widać na podstawie przeprowadzonej na potrzeby strategii ankiety oceny potencjału inwestycyjnego gminy. Już teraz można zauważyć większe zapotrzebowanie na zabudowę usługową i przemysłową, na które gmina odpowiada sporządzając plany miejscowe pod te funkcje. Tereny przeznaczone pod działalność gospodarczą wyznaczone w obowiązujących i projektowanych dokumentach planistycznych stwarzając możliwość powstawania nowych dużych przedsiębiorstw generujących miejsca pracy także w dziedzinie przemysłu precyzyjnego i technologii.

Przewidywany wzrost liczby miejsc pracy na terenie gminy, spowodowany dynamicznym rozwojem Strefy Aktywności Gospodarczej, dodatkowo podniesie potrzeby związane z zabudową mieszkaniową, oferując obecnym i nowym mieszkańcom stabilne zatrudnienie na dobrych warunkach w pobliżu miejsca zamieszkania. Istniejące w niedalekiej odległości od gminy Zawiercie lotnisko jest dużym atutem dla przyszłych mieszkańców, pracowników oraz ich rodzin.

Jak wskazało przeprowadzone badanie ankietowe mieszkańcy uważają gminę za przyjazne miejsce do życia. Oznacza to, iż mieszkańcy wiążą swoją przyszłość z Gminą Zawiercie i decydują się na powiększanie rodzin.

Zmiany na tle demograficznym i migracyjnym stanowią także naturalny skutek procesów rozwojowych planowanych w niniejszej strategii oraz innych dokumentach strategicznych takich jak *Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”* czy *Strategia Rozwoju Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii na lata 2022–2027 z perspektywą do 2035 r.* Kompleks działań prowadzonych na różnych szczeblach w ramach zintegrowanego planowania strategicznego zakłada rozbudowę i rozwój systemów transportowych, terenów inwestycyjnych oraz usług społecznych, co przyczyni się do dodatkowego zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy Zawiercie.

Niniejsza Strategia obejmuje okres najbliższych 10 lat, jednak zapoczątkowane tym dokumentem działania wpisują się w długofalową perspektywę rozwoju Gminy Zawiercie. Realizując swoje działania w najbliższych 10 latach Gmina Zawiercie, na podstawie określonych w niniejszej Strategii celów pragnie skupić się na zapewnianiu trwałego i zrównoważonego rozwoju gminy oraz zapewnieniu atrakcyjnych warunków do życia obecnym i przyszłym mieszkańcom, w tym stworzeniu ośrodka konkurencyjnego w skali całego regionu śląskiego.

Biorąc pod uwagę powyższe, naturalnym jest konieczność określenia zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe w dłuższej perspektywie czasowej. Prognozy opracowywane przez GUS, wykorzystują metodykę bazującą na danych wstecznych, nie uwzględniając planów rozwojowych gminy i nie biorąc pod uwagę dynamicznego rozwoju gminy. Do określenia zapotrzebowania na zabudowę mieszkaniową posłużono się więc danymi Urzędu Miasta i Starostwa Powiatowego, dającymi lepszy obraz na perspektywy wzrostu liczby ludności w Gminie Zawiercie.

Średnie z ostatnich 5 lat wskazują, iż co roku w Gminie Zawiercie nadawane jest średnio 89 nowych numerów adresowych rocznie. Średnia liczba wydawanych w ostatnich 5 latach pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych w Gminie Zawiercie wynosi średnio 260. Mając na uwadze, że od momentu rozpoczęcia budowy do jej zakończenia i nadania numeru porządkowego mija klika lat (średnio 4), powyższe dane pozwalają na oszacowanie średniego rocznego wzrostu liczby gospodarstw domowych w gminie o 99. Zauważalne już teraz trendy

w wyniku wprowadzenia założeń niniejszej Strategii, szybkiego wzrostu całej aglomeracji śląskiej oraz ograniczonej powierzchni mieszkalnej w mieście Zawiercie, będą w długiej perspektywie czasowej wpływały na jeszcze większe zainteresowanie i szybszy przyrost liczby ludności z uwagi na migracje wewnętrzne oraz przyrost naturalny. Struktura demograficzna w połączeniu ze skuteczną polityką społeczną gminy pozwalają założyć znaczny wzrost popularności modelu rodziny „2+2" oraz rodzin wielodzietnych. Szacuje się więc, iż uśredniony coroczny wzrost liczby mieszkańców Gminy Zawiercie kształtować się będzie na poziomie 396 mieszkańców rocznie.

Coroczny wzrost liczby mieszkańców oszacowano na podstawie wzoru:

liczba nowych gospodarstw domowych (w skali roku)	x	liczba osób w gosp. domowym	=>	średnia liczba nowych mieszkańców gminy na rok
99	x	4	=	**396 osób**

Konieczna jest zatem odpowiednia reakcja w postaci przeznaczenia nowych terenów pod zabudowę. W przypadku pominięcia tych prognoz - gmina może napotkać problemy związane z brakiem odpowiedniej liczby miejsc do zamieszkania, co prowadziłoby do wzrostu cen nieruchomości oraz utrudnionego dostępu do mieszkań.

W miarę jak ceny nieruchomości w Katowicach oraz w jej bliższych okolicach będą rosły, mieszkańcy aglomeracji śląskiej coraz częściej będą decydować się na przeprowadzkę na peryferie, co będzie prowadziło do dalszego wzrostu liczby ludności w Gminie Zawiercie. Przewiduje się, że trend ten będzie nasilał się w nadchodzących latach, a zatem gmina powinna być przygotowana na zapewnienie odpowiedniej przestrzeni mieszkaniowej. Gmina zamierza podejmować wszelkie starania, żeby ten trend utrzymać oraz przeciwdziałać swoimi działaniami niekorzystnym trendom demograficznym. Zainicjowane niniejszą strategią działania na lata 2025-2035 (z możliwością przedłużenia jej perspektywy o kolejne 10 lat) stanowią odpowiedź na potrzeby obecnych i przyszłych mieszkańców gminy.

Na podstawie niniejszych szacunków, w perspektywie najbliższych dwudziestu lat przewiduje się wzrost liczby mieszkańców Gminy Zawiercie o około 396 osób rocznie. Działania gminy powinny uwzględniać zauważone trendy, niezbędna jest reakcja na widoczny wzrost zainteresowania Gminą Zawiercie jako kierunku zamieszkania i silnej urbanizacji w ramach aglomeracji śląskiej.

Wybrane czynniki wpływające na zapotrzebowanie w zakresie wyznaczania nowych obszarów zabudowy mieszkaniowej przeanalizowano pod kątem prognozowanej skali wpływu:

WSKAZANIE CZYNNIKA	TYP CZYNNIKA	CHARAKTER CZYNNIKA	PROGNOZOWANA SIŁA WPŁYWU	
			słownie	w skali od 1 do10
Realizacja Strategii rozwoju gminy, przewidującej impulsy rozwojowe	endogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Realizacja regionalnych i metropolitalnych strategii rozwoju (Śląskie 2030, GZM)	egzogeniczny	stymulanta	istotny wpływ	7

WSKAZANIE CZYNNIKA	TYP CZYNNIKA	CHARAKTER CZYNNIKA	PROGNOZOWANA SIŁA WPŁYWU	
			słownie	w skali od 1 do10
Niższe ceny nieruchomości niż w miastach aglomeracji śląskiej	egzogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Korzystne położenie komunikacyjne (drogi krajowe, linia kolejowa nr 1)	egzogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Napływ mieszkańców z aglomeracji śląskiej poszukujących tańszych nieruchomości	mieszany	stymulanta	znaczący wpływ	9
Rozwój gospodarczy miasta (m. in. Strefy Aktywności Gospodarczej), wzrost liczby miejsc pracy	endogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Migracje związane z sytuacją geopolityczną (np. wojną w Ukrainie)	endogeniczny	stymulanta	umiarkowany wpływ	5
Procesy napływu ludności do miasta wynikające z poszukiwania miejsc do życia gwarantujących jego wyższą jakość (spokój, walory przyrodnicze)	mieszany	stymulanta	znaczący wpływ	9
Wzrost popularności pracy zdalnej	egzogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Pozytywna ocena gminy przez mieszkańców jako miejsca do życia	endogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Wysokie ceny nieruchomości w Katowicach i okolicach	endogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Dostępność komunikacyjna miasta (np. bliskość lotniska)	egzogeniczny	stymulanta	umiarkowany wpływ	5
Struktura demograficzna sprzyjająca wzrostowi liczby rodzin wielodzietnych	endogeniczny	stymulanta	istotny wpływ	7
Skuteczna polityka społeczna gminy (usługi społeczne, tworzenie warunków rozwoju w duchu *smart villages*)	endogeniczny	stymulanta	znaczący wpływ	9
Ograniczona powierzchnia mieszkalna w mieście Zawiercie	endogeniczny	stymulanta	istotny wpływ	7

przy czym prognozowana siła wpływu analizowanego czynnika na wzrost zapotrzebowania na tereny mieszkaniowe została określona w skali od 1 do 10, gdzie:

niewielki wpływ			istotny wpływ				znaczący wpływ		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

W związku z powyższym rekomenduje się w ramach realizacji celów strategicznych rozwoju dla Gminy Zawiercie w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym, uwzględnić przyjęte cele horyzontalne (w perspektywie 10 lat) w modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej:

- wzrostu liczby gospodarstw domowych o ok. 1200,
- wzrostu liczby ludności gminy o ok. 4000 osób,
- wzrostu udziału terenów przewidzianych pod zabudowę mieszkaniową, mieszkaniowo-usługową w opracowaniach planistycznych o ok. 30%,
- zachowania terenów otwartych, w tym terenów lasów w opracowaniach planistycznych na poziomie co najmniej 80%,
- wzrostu udziału terenów przewidzianych pod usługi, produkcję i przemysł w opracowaniach planistycznych o ok. 30%,
- zapewnienie poziomu zwodociągowania gminy na poziomie 100% gospodarstw domowych,
- zapewnienie poziomu skanalizowania gminy lub wyposażenia w oczyszczalnie przydomowe ok. 80% gospodarstw domowych,
- utrzymanie poziomu bezrobocia nieprzekraczającego średniej krajowej,
- zapewnienie wysokiej jakości usług społecznych dla wszystkich mieszkańców gminy,
- wprowadzanie w życie koncepcji rozwoju opartej o koncepcję *smart villages* (obszary poza centrum miasta),
- rozwój połączeń komunikacyjnych szczebla lokalnego i ponadlokalnego.

Powyższe założenia powinny zostać wzięte pod uwagę w opracowaniach planistycznych, w szczególności podczas wyznaczania nowych terenów zabudowy mieszkaniowej oraz planowania lokalizacji obiektów usług społecznych i komercyjnych.

Wzięcie pod uwagę powyższych rekomendacji jest warunkiem stworzenia warunków harmonijnego i zrównoważonego rozwoju gminy uwzględniającego wypracowane cele strategiczne. W planie ogólnym gminy zasadne jest zatem uwzględnienie określonego w niniejszej strategii zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową ujętego w powyższych długookresowych perspektywach rozwojowych gminy[13].

[13] Zgodnie z § 3 pkt. 10 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758), w planie ogólnym dopuszcza się określenie wyższego zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową, niż wynika to ze wzoru, o którym mowa ust. 2 ww. rozporządzenia, jeśli jest to uzasadnione szczególnymi potrzebami w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej określonymi w strategii rozwoju gminy (…).

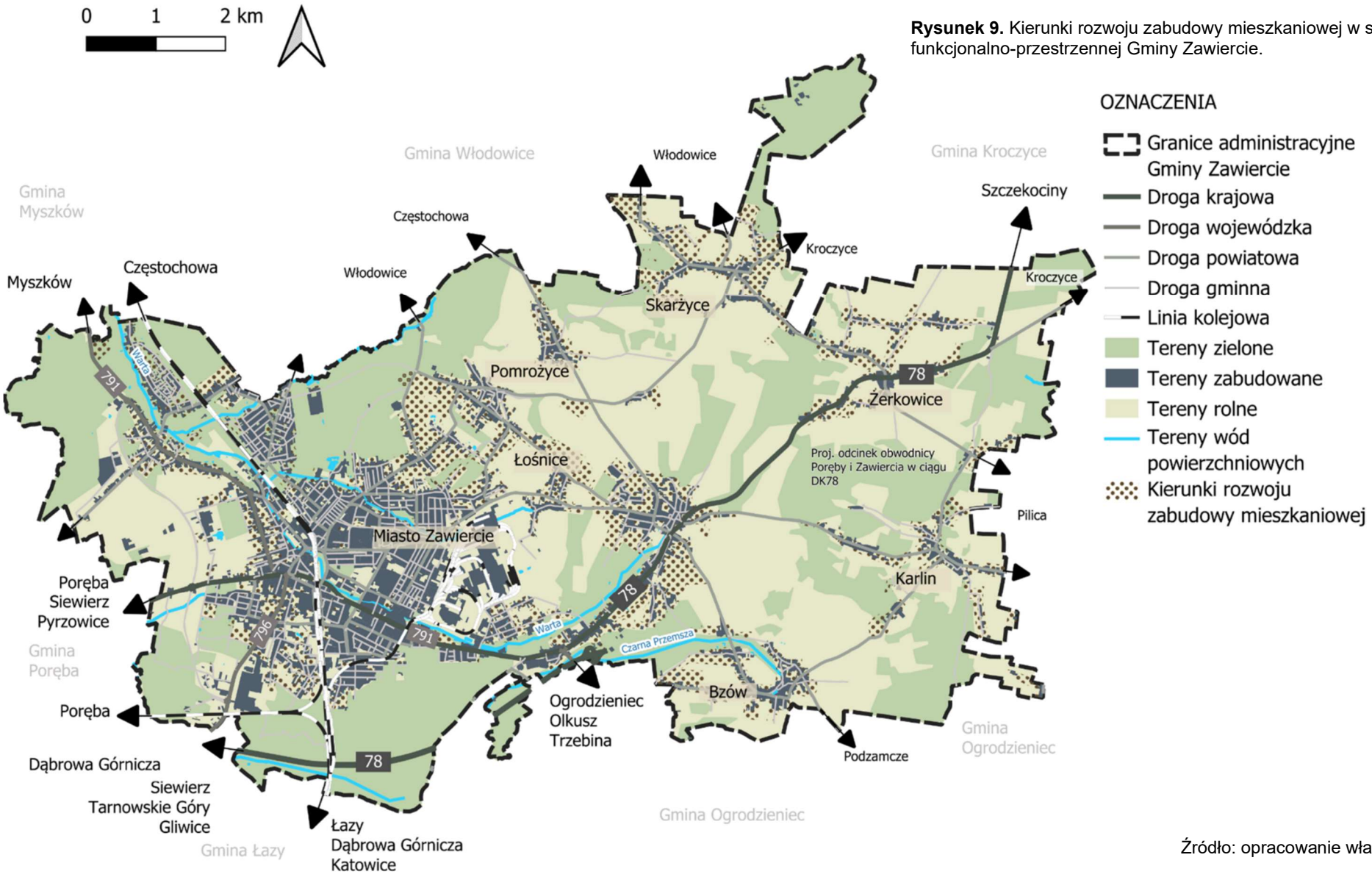

Rysunek 9. Kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie.

Źródło: opracowanie własne

Zasady lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu *ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*

Rekomenduje się ukierunkowaną lokalizację obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000 m² w określonych strefach funkcjonalnych miasta, zgodnie z potrzebą koncentracji działalności handlowej oraz ograniczenia presji inwestycyjnej na obszary o znaczeniu przyrodniczym, kulturowym i mieszkaniowym.

Zgodnie z polityką przestrzenną miasta, obszary predysponowane do realizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego obejmują:

- zachodnią część miasta przy drodze w kierunku Poręby, z uwagi na możliwość obsługi ruchu regionalnego,
- ul. Obrońców Poczty Gdańskiej i ul. Pogorzelską – z przeznaczeniem dla istniejącego już obiektu,
- ul. Żabią jako kontynuację lokalnych trendów inwestycyjnych,
- teren śródmieścia potencjalnie dla powstania reprezentacyjnej galerii handlowej o znaczeniu metropolitalnym,
- teren przy ul. Brata Alberta, z przeznaczeniem usługowo-komercyjnym, lecz z ograniczeniem profilu działalności wyłącznie do branży ogrodniczej oraz pokrewnych.

Wyznaczone lokalizacje posiadają odpowiedni potencjał infrastrukturalny, dostępność komunikacyjną oraz znajdują się w rejonach dopuszczalnego intensyfikowania funkcji usługowych. Planistycznie rekomenduje się także powiązanie tych lokalizacji z układem transportowym oraz przestrzeniami publicznymi, a także integrację z innymi funkcjami śródmiejskimi w celu intensyfikacji życia miejskiego.

Zezwala się na lokalizację nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego na terenie Gminy Zawiercie, ponad te wymienione powyżej, przy czym lokalizacja nowych obiektów handlu wielkopowierzchniowego musi odbywać się z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań i przy maksymalnym zminimalizowaniu ewentualnych uciążliwości dla zabudowy mieszkaniowej i środowiska.

Zasady lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego

Inwestycje celu publicznego obejmują kluczowe działania o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, które warunkują sprawne funkcjonowanie gminy oraz zapewniają mieszkańcom dostęp do podstawowych usług publicznych. Dotyczą one m.in.: budowy i utrzymania dróg oraz innych obiektów infrastruktury transportowej (np. mostów, wiaduktów, linii kolejowych itp.), rozwoju infrastruktury technicznej, realizacji obiektów użyteczności publicznej, inwestycji związanych z obronnością państwa, zakładania i utrzymania cmentarzy, przedsięwzięć wynikających z ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego oraz z zakresu ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu (np. wały przeciwpowodziowe, zbiorniki retencyjne itp.).

Obszary, na których znajdują się lub będą realizowane inwestycje celu publicznego, zlokalizowane są na terenie całej gminy. Ich rozmieszczenie powinno wynikać zarówno z bieżących potrzeb rozwojowych i społecznych gminy, jak i z obowiązujących dokumentów planistycznych – miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego bądź decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Warto podkreślić, że część tych inwestycji może stanowić zadania własne gminy, część zaś może być realizowana przez inne podmioty publiczne i instytucje. W niektórych przypadkach dla ich realizacji konieczne

będzie zastosowanie procedury wywłaszczenia, co wymagać będzie szczególnej staranności i transparentności w procesie planowania.

Rekomendacje w zakresie zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego:

- ochrona zasobu nieruchomości przeznaczonych na cele publiczne – rekomenduje się zakaz sprzedaży nieruchomości, na których są już zrealizowane bądź przewiduje się realizację inwestycji celu publicznego;
- aktywne gospodarowanie przestrzenią – zaleca się systematyczne prowadzenie wykupu nieruchomości pod realizację nowych inwestycji celu publicznego według przyjętej strategii, co wymaga odpowiedniego zabezpieczenia środków finansowych w budżecie gminy oraz w wieloletnich planach finansowych;
- spójność z dokumentami planistycznymi – inwestycje celu publicznego powinny być w miarę możliwości lokalizowane, zgodnie z zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które rezerwują określone tereny na tego typu przedsięwzięcia. W przypadku braku planu miejscowego dopuszcza się realizację inwestycji w oparciu o decyzję o lokalizacji celu publicznego, z uwzględnieniem zasad ładu przestrzennego oraz ochrony środowiska;
- zabezpieczenie terenów pod inwestycje strategiczne – konieczne jest rezerwowanie odpowiednich obszarów w dokumentach planistycznych dla inwestycji o charakterze ponadlokalnym, np. związanych z systemami transportowymi, energetycznymi czy ochroną środowiska;
- koordynacja międzyinstytucjonalna – w procesie planowania i realizacji inwestycji celu publicznego wskazane jest prowadzenie współpracy z instytucjami rządowymi, samorządem województwa i powiatu oraz z sąsiednimi gminami, w celu zapewnienia spójności i efektywności działań;
- transparentność i partycypacja społeczna – realizacja inwestycji celu publicznego powinna odbywać się w dialogu z mieszkańcami, przy zachowaniu zasad przejrzystości, aby minimalizować ryzyko konfliktów społecznych i przestrzennych;
- efektywność środowiskowa i klimatyczna – przy lokalizacji nowych inwestycji należy uwzględniać kwestie ochrony środowiska, efektywności energetycznej oraz adaptacji do zmian klimatu, w tym m.in. retencję wód opadowych, ograniczanie emisji czy rozwój zielonej infrastruktury.

Kierunki rozwoju systemu komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej

Strategiczne kierunki prowadzenia polityki przestrzennej w zakresie rozwoju systemów transportowych, infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej w Gminie Zawiercie wymagają podejścia zintegrowanego, długofalowego i dostosowanego do zróżnicowanych funkcji przestrzennych miasta. Struktura funkcjonalno-przestrzenne oraz presje rozwojowe w poszczególnych strefach funkcjonalnych determinują konieczność sprawnej koordynacji inwestycji infrastrukturalnych z działaniami planistycznymi i gospodarczymi.

<u>Kierunki rozwoju systemu komunikacji:</u>

- projektowanie nowych i modernizacja istniejących elementów komunikacji i sieci drogowej, zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego w celu zwiększania dostępności przestrzeni dla osób o ograniczonej mobilności,
- rozbudowa systemu dróg rowerowych i ciągów pieszych o odpowiednich parametrach,

- poprawa stanu infrastruktury drogowej, w tym prowadzenie utwardzeń dróg gruntowych na terenie gminy,
- rozwój infrastruktury towarzyszącej dla pojazdów elektrycznych,
- promocja alternatywnych do samochodu osobowego rozwiązań komunikacyjnych na terenie gminy,
- poprawa bezpieczeństwa drogowego m. in. poprzez rozwijanie systemu oświetlenia ulicznego na terenach gminy, stosowania rozwiązań uspokajania ruchu na terenach zabudowanych oraz w miejscach szczególnie niebezpiecznych, w tym w okolicach przejść dla pieszych i skrzyżowań o wysokiej liczbie kolizji, instalacje fotoradarów,
- rozwijanie sieci zintegrowanych węzłów transportowo-przesiadkowych oraz wyposażanie ich w infrastrukturę parkingów Park & Ride (Parkuj i Jedź) i Bike & Ride (Parkuj rower i Jedź), przy wszystkich obiektach usług publicznych, w ramach węzłów integrujących różnie środki transportu (stacja kolejowa) i przy obiektach edukacji,
- rozwój systemów bezpieczeństwa na drogach publicznych poprzez monitoring ruchu,
- budowa nowych szlaków turystycznych (rowerowych, pieszych) w maksymalny sposób pozwalających korzystać z ofert turystycznych gminy i gmin sąsiednich.

W zakresie systemu komunikacji istotne jest wspieranie rozwoju układu transportowego w sposób zapewniający spójność przestrzenną miasta oraz dostępność komunikacyjną kluczowych obszarów rozwojowych. Kierunki interwencji powinny obejmować poprawę jakości i przepustowości głównych ciągów drogowych, uzupełnianie i modernizację sieci lokalnej, a także realizację tras usprawniających obsługę komunikacyjną terenów inwestycyjnych i osiedli mieszkaniowych. Działania te, powinny być prowadzone przy równoczesnym ograniczaniu uciążliwości środowiskowych, w tym szczególnie w zakresie hałasu oraz emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych, a także w zgodzie z zasadami zrównoważonej mobilności. W tym kontekście szczególnie istotne staje się rozwijanie publicznego transportu zbiorowego, wspieranie ruchu rowerowego i pieszego oraz integrowanie funkcji przesiadkowych w przestrzeni miasta. Istotnym elementem jest również wzmocnienie powiązań Zawiercia z regionalnym układem transportowym oraz podniesienie jakości obsługi komunikacyjnej w relacjach międzygminnych.

Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej:

W zakresie infrastruktury technicznej podstawowym kierunkiem działania jest rozwój i modernizacja systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków, dystrybucji energii elektrycznej i gazu, ciepłownictwa oraz gospodarki odpadami. Niezbędne jest zachowanie terenów funkcjonalnych przeznaczonych pod lokalizację obiektów infrastrukturalnych, umożliwiających ich rozbudowę w odpowiedzi na zmieniające się potrzeby mieszkańców i sektora gospodarczego. Zasoby te muszą służyć efektywnemu zaopatrzeniu miasta i jego otoczenia w niezbędne media, z uwzględnieniem bezpieczeństwa i ciągłości dostaw. W szczególności na obszarach przewidzianych dla gospodarki odpadami należy wspierać możliwości prowadzenia instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów oraz do produkcji energii, w tym także z odnawialnych źródeł i biopaliw alternatywnych. Planowanie przestrzenne powinno zapewniać właściwą lokalizację inwestycji technicznych w relacji do struktury funkcjonalnej miasta, z uwzględnieniem minimalizacji konfliktów środowiskowych i społecznych. Wszelkie działania w tym zakresie winny być spójne z dokumentami planistycznymi opracowywanymi przez władze lokalne, stanowiącymi ramy dla projektowania, realizacji i eksploatacji infrastruktury technicznej.

Podsumowując - wskazuje się następujące kierunki rozwoju sieci infrastruktury technicznej:

- modernizacja istniejących oraz budowa nowych sieci i urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, wodociągowej, kanalizacyjnej, ciepłowniczej, gazowej, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- budowa nowych podłączeń sieci uzbrojenia terenu powinna w pierwszej kolejności uwzględniać tereny zabudowane, przeznaczone pod zabudowę i grunty inwestycyjne,
- przebieg sieci infrastruktury technicznej powinien być projektowany, aby jak najmniej kolidować z planowanym i istniejącym zagospodarowaniem terenu oraz powinien być zgodny z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony środowiska, wód oraz gruntów rolnych i leśnych,
- na terenach rozproszonej zabudowy oraz tam, gdzie nie ma możliwości doprowadzenia sieci kanalizacyjnej dopuszczone jest korzystanie ze zbiorników bezodpływowych oraz rozwiązań indywidualnych ze szczególnym uwzględnieniem przydomowych oczyszczalni ścieków, zgodnie z zapisami przepisów odrębnych i uwzględniając minimalizację negatywnych skutków środowiskowych,
- projektowanie ekologicznych i energooszczędnych instalacji cieplnych w nowych budynkach,
- dopuszcza się lokalizację obiektów, urządzeń i sieci infrastruktury technicznej, zgodnie z potrzebami dysponentów i użytkowników wynikających z przesłanek technicznych lub ekonomicznych, w sposób nieograniczający realizacji przeznaczenia terenów, przy zachowaniu odpowiednich przepisów,
- edukacja mieszkańców w zakresie ograniczania ilości wytwarzanych odpadów komunalnych oraz selektywnej zbiórki odpadów w myśl tworzenia gospodarki o obiegu zamkniętym,
- dopuszcza się lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej powyżej 500 kW, zgodnie z ustaleniami zawartymi w następnym rozdziale,
- rekomenduje się wdrożenie działań służących ograniczaniu ubóstwa energetycznego oraz wspieranie i inicjowanie rozwoju energetyki obywatelskiej oraz lokalnych społeczności energetycznych,
- wspieranie ograniczania niskiej emisji i poprawy efektywności energetycznej budynków.

Kierunki rozwoju infrastruktury społecznej

W zakresie infrastruktury społecznej wskazane jest wspieranie jej rozwoju, zgodnie z potrzebami demograficznymi oraz układem osadniczym gminy. Kluczowe znaczenie mają inwestycje w infrastrukturę oświatową, zdrowotną, opiekuńczą oraz kulturalną, zarówno poprzez adaptację i modernizację istniejących obiektów, jak i poprzez budowę nowych, zlokalizowanych w sposób zrównoważony, funkcjonalnie zintegrowany oraz zgodny z lokalnymi potrzebami. W kontekście polityki rozwoju przestrzennego, szczególną uwagę należy poświęcić zapewnieniu spójności infrastruktury społecznej z systemem przestrzeni publicznych oraz z dostępnością transportową, co umożliwia ich pełne wykorzystanie przez mieszkańców. Efektywne działania w tym zakresie wymagają także współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w tym partnerami społecznymi, organizacjami pozarządowymi oraz inwestorami prywatnymi, którzy mogą wspierać lokalną politykę społeczną w sposób komplementarny do działań samorządu.

Podsumowując wyznacza się następujące kierunki rozwoju infrastruktury społecznej:

- modernizacja i adaptacja istniejących obiektów infrastruktury społecznej,
- zwiększanie dostępności i oferty infrastruktury społecznej poprzez budowę nowych obiektów z uwzględnieniem gęstości zaludnienia i potrzeb mieszkańców,
- poszerzanie gminnego zasobu nieruchomości komunalnych oraz rozwój budownictwa społecznego,
- rozwój infrastruktury ukierunkowanej szczególnie do dzieci, młodzieży i seniorów,
- zwiększanie dostępności obiektów infrastruktury społecznej poprzez stosowanie rozwiązań architektonicznych odpowiednich dla osób z niepełnosprawnościami i o ograniczonej mobilności,
- zwiększanie dostępności obiektów publicznych przez rozwijanie połączeń komunikacji zbiorowej,
- wprowadzanie inteligentnych systemów zarządzania usługami i zasobami w gminie, eliminację barier cyfrowych,
- przyśpieszenie transformacji technologicznej na obszarze gminy (dostępność technologii cyfrowych, sztuczna inteligencja, robotyka, Internet rzeczy) oddziaływującej pozytywnie na wiele aspektów życia: sposoby pracy, komunikację, zdrowie, edukację, kulturę i rozrywkę.

Kierunki te powinny być realizowane w sposób skoordynowany i etapowy, z wykorzystaniem dostępnych instrumentów finansowych oraz planistycznych, tak aby zapewnić trwałe i zrównoważone podstawy dla dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Zawiercie.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kV

W kontekście transformacji energetycznej i zrównoważonego rozwoju, rekomenduje się lokalizowanie urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii (OZE) o mocy przekraczającej 500 kW na terenach:

- otwartych, zieleni nieurządzonej z wyłączeniem terenów objętych prawną ochroną przyrody,
- strefy aktywności gospodarczej, zlokalizowanej w zachodniej części miasta. Obszar ten posiada korzystne uwarunkowania infrastrukturalne oraz przestrzenne dla rozwoju instalacji energetycznych bez negatywnego oddziaływania na zabudowę mieszkaniową czy wartości przyrodnicze.

Ustala się następujące zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW:

- zezwala się na lokalizację urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW, z wyłączeniem elektrowni wiatrowych, biogazowni, magazynów biogazu (wyłączenie nie dotyczy terenów Miejskiej Oczyszczalni Ścieków oraz Zakładu Gospodarki Odpadami),
- zakazuje się lokalizację obiektów budowlanych i urządzeń, stanowiących całość techniczno-użytkową służącą do wytwarzania biogazu, biogazu rolniczego, biometanu (zakaz nie dotyczy terenów Miejskiej Oczyszczalni Ścieków oraz Zakładu Gospodarki Odpadami),

- lokalizacja dopuszczonych urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW w pierwszej kolejności na gruntach rolnych klas IV, V i VI,
- lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW z uwzględnieniem istniejących uwarunkowań i przy maksymalnym zminimalizowaniu ewentualnych uciążliwości dla środowiska,
- lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW, zgodnie z przepisami odrębnymi, w tym z zapisami zawartymi w aktach prawnych o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu znajdujących się w granicach gminy form ochrony przyrody,
- strefy ochronne od urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW nie mogą wykraczać poza obszary inwestycji.

Mając na uwadze cele ochrony krajobrazu kulturowego oraz wartości środowiskowych, na obszarze Gminy Zawiercie nie powinno dopuszczać się lokalizacji elektrowni wiatrowych (z wyjątkiem mikroinstalacji), z uwagi na ich potencjalnie negatywny wpływ na percepcję przestrzenną i lokalne ekosystemy.

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko

Zasady lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na obszarze Gminy Zawiercie powinny być każdorazowo determinowane poprzez szczegółową ocenę uwarunkowań przyrodniczych, krajobrazowych, hydrologicznych oraz osadniczych. Mając na uwadze znaczące zróżnicowanie środowiskowe i funkcjonalne miasta, w tym obecność cennych przyrodniczo obszarów chronionych, jak również występowanie terenów zurbanizowanych oraz zdegradowanych poprzemysłowo, wyznacza się strategiczne kierunki i ograniczenia lokalizacyjne dla tego typu inwestycji.

Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, w szczególności należące do kategorii mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko[14] nie powinny być realizowane na terenach:

- objętych formami ochroną przyrody na podstawie *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz.U. 2024, poz. 1478)*, w tym na obszarze Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd, Obszarze Chronionego Krajobrazu Otulina Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd i Parku Krajobrazowego Stawki oraz obszaru Natura 2000 PLH240032 Ostoja Kroczycka,
- w dolinach rzek Warty i Czarnej Przemszy, pełniących funkcję klinów przewietrzania oraz głównych korytarzy ekologicznych,
- w bezpośrednim sąsiedztwie ujęć wód pitnych, a także na terenach objętych strefami ochronnymi tych ujęć,
- na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią, wyznaczonych w oparciu o aktualne mapy zagrożenia powodziowego,
- w obrębie ciągów komunikacyjnych o wysokim natężeniu ruchu, gdzie kumulacja oddziaływań środowiskowych (emisja hałasu, zanieczyszczeń) przekracza dopuszczalne normy jakości środowiska.

[14] W rozumieniu *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. 2019 poz. 1839 ze zm.)*

Lokalizację przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko można dopuszczać w obrębie:

- terenów przemysłowych i poprzemysłowych, zwłaszcza w zachodniej części miasta, w granicach Strefy Aktywności Gospodarczej (SAG), gdzie występuje rozwinięta infrastruktura techniczna, odpowiednie warunki dostępności transportowej oraz niższe ryzyko wystąpienia ewentualnych konfliktów społecznych,
- terenów zidentyfikowanych jako zdegradowane lub wymagające przekształceń, rekultywacji lub remediacji, w tym szczególnie w rejonie centralnym, pod warunkiem przeprowadzenia szczegółowych analiz środowiskowych i technicznych.

Realizacja przedsięwzięć klasyfikowanych do grupy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie gminy powinna odbywać się według procedury określonej w *ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*.

Dla przedsięwzięć zidentyfikowanych jako mogące znacząco oddziaływać na środowisko zaleca się wprowadzenie środków ograniczających uciążliwości, takich jak:

- pasy zieleni izolacyjnej, szczególnie w otoczeniu zabudowy mieszkaniowej i usług publicznych,
- zastosowanie technologii niskoemisyjnych i proekologicznych,
- monitoring oddziaływań środowiskowych w fazie eksploatacji,
- projektowanie inwestycji, zgodnie z zasadami gospodarki cyrkularnej i efektywnego wykorzystania zasobów.

Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

W zakresie kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

W ramach ochrony zasobów gruntów o wysokiej przydatności rolniczej oraz dążenia do racjonalnego ich użytkowania, rekomenduje się wyznaczenie terenów rolniczych, na terenach obejmujących zwarte kompleksy użytków rolnych, łąk oraz pastwisk.

Z uwagi na niekorzystne uwarunkowania środowiskowe oraz intensywną urbanizację, utrzymanie funkcji rolniczej w zachodniej części miasta nie jest wskazane. Pomimo wysokiej klasy bonitacyjnej gleb, obszary te są narażone na oddziaływanie czynników degradacyjnych związanych z przemysłem oraz komunikacją, co ogranicza ich wartość produkcyjną.

W związku z prawnymi ograniczeniami ekspansji przestrzennej na terenach wschodnich (Park Krajobrazowy Orlich Gniazd), rekomenduje się lokowanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej we wschodniej części miasta, gdzie jakość środowiska oraz układ terenów osadniczych sprzyjają długofalowemu utrzymaniu funkcji rolniczych.

W celu prowadzenia racjonalnej i zrównoważonej gospodarki rolnej w Gminie Zawiercie ustala się następujące zasady kształtowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej:

- przestrzeganie ograniczeń zawartych w przepisach odrębnych, w szczególności dotyczących form ochrony przyrody,
- prowadzenie działalności rolniczej w sposób minimalizujący uciążliwości dla terenów zabudowy mieszkaniowej oraz emisję zanieczyszczeń do wód i gleb,
- ochrona cennych przyrodniczo użytków zielonych,
- rozwój agroturystyki oraz wsparcie dla rolnictwa ekologicznego,
- możliwość lokalizacji urządzeń wytwarzających energię z odnawialnych źródeł energii na terenach rolnych,
- możliwość zmiany sposobu użytkowania gruntów rolnych na cele nierolnicze w pierwszej kolejności na gruntach klas IVa, V i VI oraz w lukach w zabudowie tzn. obszarach uzupełnienia zabudowy.

W zakresie kształtowania leśnej przestrzeni produkcyjnej

W zakresie leśnej przestrzeni produkcyjnej rekomenduje się wykorzystanie terenów obejmujących zwarte kompleksy leśne, obszary leśne rozproszone o potencjale do zalesień oraz grunty szczególnie predysponowane do wprowadzenia zalesień.

Działania związane z gospodarką leśną powinny być prowadzone, zgodnie z aktualnymi planami urządzenia lasów. Zmiana przeznaczenia gruntów leśnych, zwłaszcza stanowiących własność Skarbu Państwa, wymagać będzie obligatoryjnej zgody ministra właściwego ds. środowiska; w pozostałych przypadkach – zgody marszałka województwa.

Rekomenduje się zachowanie dotychczasowych funkcji leśnych, rozszerzanie zalesień w obszarach granicznych miasta oraz wdrażanie form ochrony czynnej w rejonach szczególnie narażonych na presję inwestycyjną i degradację środowiska.

Ponadto jako ważne wskazuje się:

- ochronę ciągłości korytarzy ekologicznych,
- zachowanie bioróżnorodności fauny i flory ekosystemów leśnych,
- budowę nowych i utrzymanie istniejących elementów infrastruktury leśnej związanej z turystyką, rekreacją i gospodarką leśną,
- edukację i akcje promujące skierowane do mieszkańców i turystów w zakresie walorów przyrodniczych lasów na terenie gminy oraz zasad bezpieczeństwa i ochrony lasów,
- usuwanie nielegalnych składowisk odpadów na terenach leśnych,
- ochronę drzew i drzewostanów o szczególnych walorach przyrodniczych na leśnych obszarach gminy,
- zalesianie działek zadrzewionych i zakrzewionych o niskiej przydatności rolniczej, szczególnie w celu regulacji granicy polno-leśnej.

Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

Priorytetem w niniejszym zakresie jest rewitalizacja i rehabilitacja terenów poprzemysłowych, szczególnie tych zlokalizowanych w centrum miasta. Proces ten powinien przebiegać z poszanowaniem wartości kulturowych oraz zintegrowanym

podejściem do aspektów środowiskowych i społecznych. Wprowadzanie nowych funkcji (np. mieszkaniowych, usługowych, rekreacyjnych) powinno sprzyjać przywróceniu wartości przestrzeni i poprawie jakości życia lokalnej społeczności.

W Gminie Zawiercie obowiązuje "Gminny Program Rewitalizacji Gminy Zawiercie do roku 2030", przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Zawierciu Nr LXVII/912/22 z dnia 31 sierpnia 2022 r., zmieniony uchwałą Nr XVI/280/25 z dnia 28 lipca 2025 r.
Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji Gminy Zawiercie został przyjęty Uchwałą nr LI/645/21 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 29 września 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Zawiercie (Dz.U. Woj. Śl. z dn. 7 października 2021 r. poz. 6400). Obszar zdiagnozowany jako zdegradowany stanowią następujące tereny na obszarze miasta: Stare Miasto, ul. 11 Listopada wraz z otoczeniem, Os. Miodowa wraz z otoczeniem, Os. Centrum, Os. Żerkowice, Os. wielorodzinne w Kromołowie wraz z otoczeniem, Os. Centrum II. Obszar rewitalizacji wyznaczono natomiast w ramach: Starego Miasta, ul. 11 Listopada wraz z otoczeniem, Os. Miodowa wraz z otoczeniem, Os. Centrum oraz Os. wielorodzinne w Kromołowie wraz z otoczeniem.

Tutejszy organ nie podjął działań zmierzających do ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz.U. z 2024 r. poz. 278).

Na terenie Gminy Zawiercie nie zdiagnozowano obszarów wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji, jednak w przypadku takiej potrzeby, zagospodarowanie przestrzenne na takich obszarach należy prowadzić na podstawie analiz stanu środowiska i innych uwarunkowań obszaru, z wykorzystaniem aktualnej wiedzy naukowej.

7. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Obszary strategicznej interwencji (OSI) wymagają ukierunkowanej interwencji publicznej łączącej inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne. Interwencja powinna prowadzić do oczekiwanych zmian większego różnicowania interwencji w zależności od problemów i potencjałów poszczególnych obszarów. Warunkiem efektywnej polityki rozwoju jest pogłębiona diagnoza terytoriów, tj. rozpoznanie zasobów endogenicznych i potencjałów, które można wykorzystać do rozwoju, jak również określenia barier rozwojowych i obszarów, które powinny być wsparte, co ma prowadzić do większego różnicowania i lepszego dopasowania interwencji w zależności od specyfiki tych terytoriów. W ten sposób identyfikowane są obszary wsparcia, zwłaszcza te o szczególnym charakterze, czyli obszary strategicznej interwencji.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI O WYMIARZE KRAJOWYM

W *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), przyjętej przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. w *Celu 1. Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały poszczególnych terytoriów* zidentyfikowano kluczowe obszary problemowe z punktu widzenia rozwoju kraju. Jednym z nich są miasta średnie

tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gdzie wskazano 139 ośrodków miejskich, które cechuje regres w rozwoju i utrata funkcji społeczno-gospodarczych i administracyjnych, odpływ ludności (zwłaszcza wykształconej w wieku produkcyjnym) do dużych ośrodków, upadek tradycyjnych lokalnych przemysłów, starzejącego się społeczeństwa zmieniającego popyt na niektóre usługi, jak również niedopasowania popytu i podaży na rynku pracy. Na liście znalazła się Gmina Zawiercie.
OSI jest wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów, jednym z nich jest Polsko-Szwajcarski Program Rozwoju Miast, który zakłada wsparcie finansowe i doradcze. W dokumentach o randze krajowej zaproponowano kierunki działań dążące do wyrównania się poziomu rozwoju i jakości życia w różnych obszarach kraju, są to m. in.:

- tworzenie przestrzeni dla rozwoju przedsiębiorczości,
- wsparcie dla tworzenia i rozwoju różnorodnej i wysokiej jakości oferty placówek edukacyjnych,
- nadanie nowych funkcji zdegradowanym obszarom miejskim, a także włączanie społeczności lokalnych, w szczególności PES w planowanie i realizację procesu rewitalizacji,
- ograniczenie suburbanizacji i polepszenie ładu przestrzennego na obszarach o rozproszonej zabudowie oraz przeciwdziałanie dekoncentracji osadnictwa obciążającego budżety gmin.

W Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 przeprowadzono diagnozę problemów oraz deficytów, dzięki czemu za pomocą zaproponowanych celów oraz działań dąży się do przyspieszenia przekształceń strukturalnych, zwiększenia tempa rozwoju społeczno-gospodarczego miasta w oparciu o wykorzystanie regionalnych i lokalnych potencjałów.

Rysunek 10. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (miasta powiększające dystans rozwojowy) oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją, na których występuje kumulacja problemów w województwie śląskim, zgodnie z KSRR 2030.

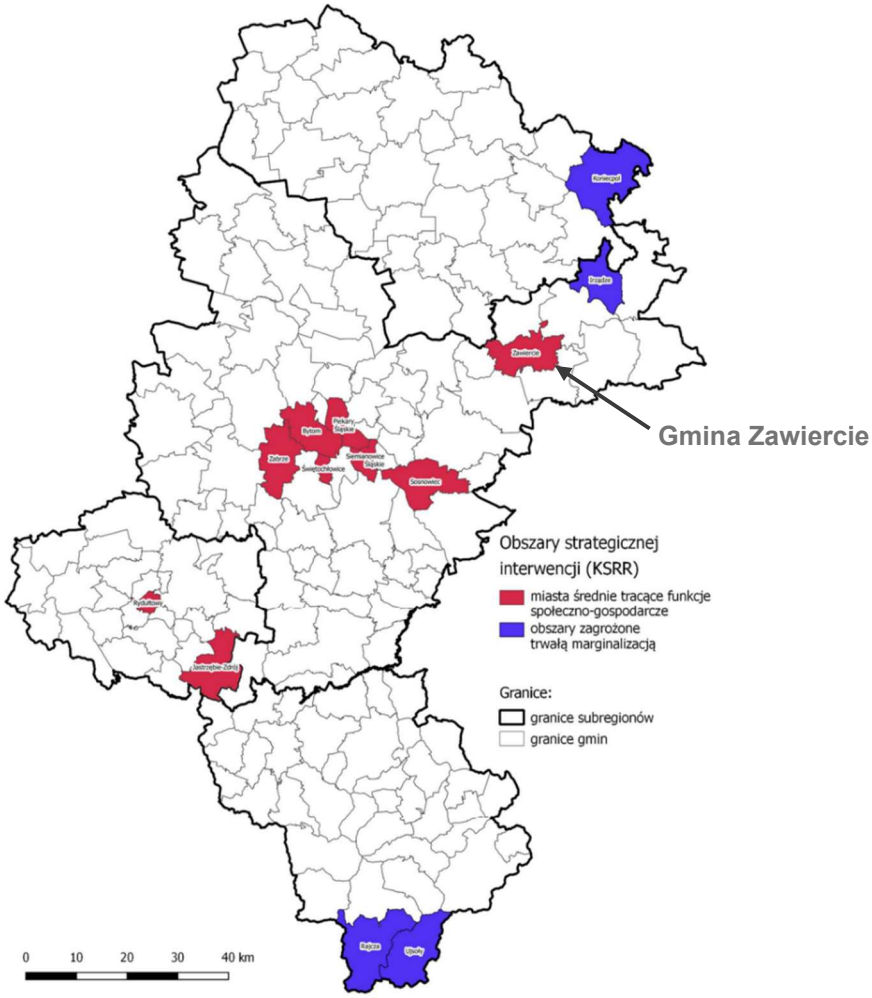

Źródło: Uchwała nr VI/24/1/2020 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 19 października 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Kolejnym Obszarem Strategicznej Interwencji o randze krajowej, do którego należy Gmina Zawiercie jest OSI Śląsk. W związku z tym należy podjąć działania dotyczące przyspieszenia transformacji profilu gospodarczego, przeciwdziałania zjawiskom depopulacyjnym w Zawierciu czy poprawę jakości powietrza i rewitalizację terenów poprzemysłowych.

OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI O WYMIARZE REGIONALNYM

W *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie* zidentyfikowano dwie grupy Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI): w ujęciu funkcjonalnym oraz w ujęciu tematycznym. W ujęciu funkcjonalnym wyróżniono dwa rodzaje Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI):

- subregiony – skupione wokół aglomeracji miejskich o znaczeniu krajowym, wspieranych przez otaczające je zaplecze funkcjonalne oraz lokalne centra rozwoju;
- obszary miejskie i wiejskie.

Gmina Zawiercie położona jest w obrębie największego subregionu województwa śląskiego – subregionu centralnego. Obszar ten zamieszkuje 2,72 mln osób, co stanowi 60% całej populacji regionu. Głównym ośrodkiem subregionu w ujęciu funkcjonalnym jest Metropolia Górnośląska, obejmująca sieć miast zrzeszonych w Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii z siedzibą w Katowicach. Obszar ten pełni kluczowe funkcje metropolitalne, zwłaszcza w zakresie gospodarki, nauki, kultury i opieki zdrowotnej. **Zawiercie, mimo lokalizacji w subregionu centralnym, nie należy do obszaru Metropolii Górnośląskiej, jak również nie stanowi gminy Bezpośredniego Otoczenia Metropolii Górnośląskiej.**

Gmina Zawiercie została również wskazana jako OSI obszar miejski, w związku z tym należy w nim podejmować inicjatywy hamujące proces utraty dotychczasowych funkcji społeczno-gospodarczych poprzez rozwój bazy ekonomicznej, usług publicznych oraz poprawę jakości przestrzeni.

Rysunek 11. Położenie Gminy Zawiercie w tle subregionu centralnego.

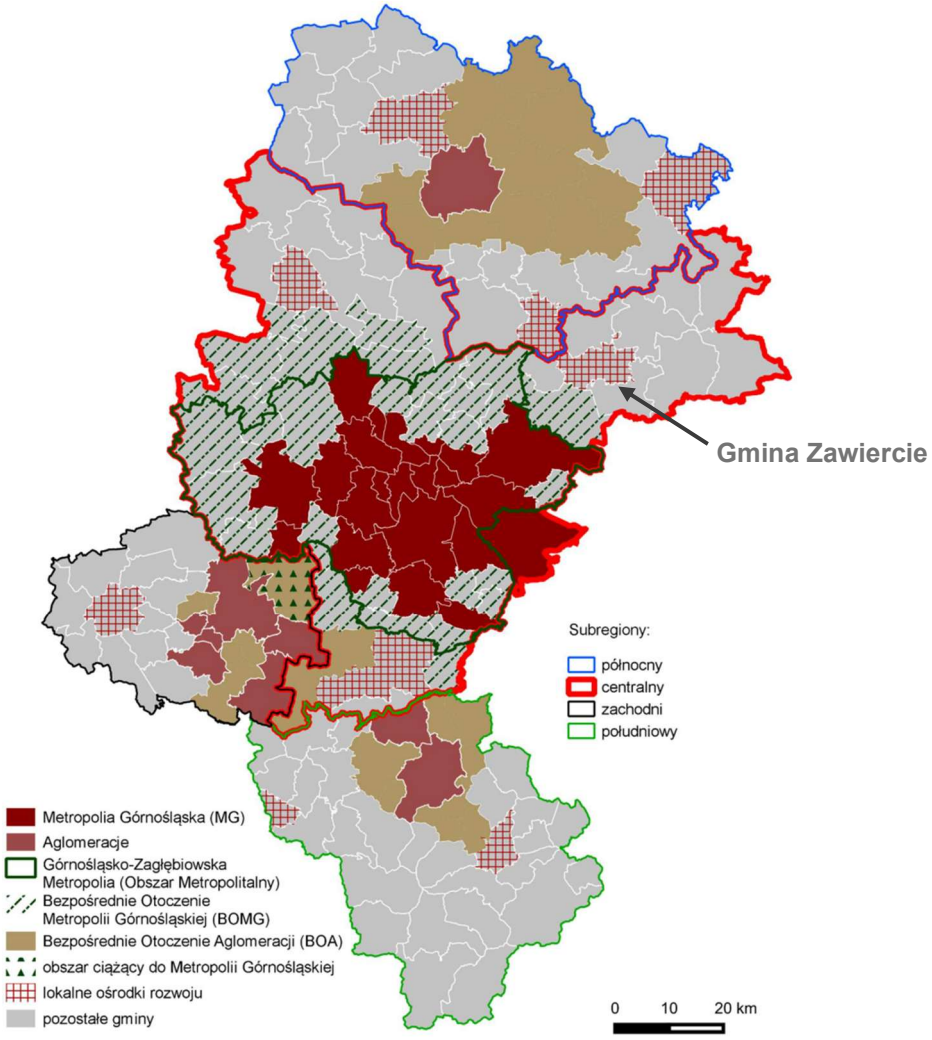

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie

Głównymi potencjałami subregionu centralnego, wymienianymi w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego ,,Śląskie 2030" jest m.in.:

- Funkcjonowanie na terenie subregionu pierwszej w Polsce Metropolii, będącej silnym ośrodkiem gospodarczym, naukowym, kulturalnym, miejscem koncentracji funkcji metropolitalnych oraz miejscem tworzenia i wdrażania innowacji;
- Dywersyfikacja przemysłu i znaczny potencjał gospodarczy w dużej części oparty o działalności innowacyjne;
- Wysoka atrakcyjność inwestycyjna;
- Wysokie kompetencje kapitału ludzkiego i silny kapitał społeczny;
- Silny ośrodek naukowy, badawczy i akademicki ze zróżnicowaną i stale rozwijaną ofertą;
- Dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa i logistyczna, obejmująca wszystkie gałęzie transportu;

- Obszary o wysokich walorach środowiskowych objęte rezerwatami przyrody i znacznym potencjale turystycznym;
- Koncentracja potencjałów związana z niewielkimi odległościami pomiędzy jednostkami subregionu oraz z odległością od innych obszarów metropolitalnych o podobnej skali.

Strategia „Śląskie 2030" wskazuje również główne wyzwania dla subregionu:

- Wzmocnienie procesu wewnętrznej integracji GZM;
- Wzmacnianie dywersyfikacji gospodarczej bazy ekonomicznej obszaru;
- Poprawa jakości środowiska, w tym w szczególności jakości powietrza, wód powierzchniowych i klimatu akustycznego;
- Kształtowanie racjonalnej gospodarki wodnej w związku z nadmiernym wykorzystaniem wód podziemnych;
- Poprawa bezpieczeństwa powodziowego oraz przeciwdziałanie skutkom suszy;
- Skuteczniejsze wykorzystywanie potencjałów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju produktów turystycznych, w tym rozwój infrastruktury turystycznej;
- Wyhamowanie niekorzystnych procesów demograficznych. Ograniczanie zjawiska suburbanizacji;
- Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych, w tym terenów i obiektów poprzemysłowych;
- Harmonizacja rozwoju infrastruktury oraz organizacji transportu publicznego;
- Wzmocnienie działań na rzecz sprawiedliwej transformacji.

Cele i kierunki rozwoju określone w Strategii rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 uwzględniają potencjały zidentyfikowane dla Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) subregionu centralnego oraz wyzwania wskazane w strategii rozwoju województwa. Ze względu jednak na fakt, że Gmina Zawiercie nie należy do Metropolii Górnośląskiej, ani jej bezpośredniego otoczenia, uwzględniono jedynie te aspekty, które są adekwatne do lokalnych uwarunkowań i możliwości rozwoju miasta.

W ramach Strategii rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035**,** uwzględniono cele i działania wskazywane w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie. Założenia w zakresie wyzwań dla subregionu centralnego zostały zrealizowane poprzez następujące cele operacyjne i przypisane do nich kierunki działań:

- 1.5. Rozwój turystyki opartej na uwarunkowaniach przyrodniczych i dziedzictwie przemysłowym (jako wzmacnianie dywersyfikacji gospodarczej obszaru oraz wykorzystywanie potencjałów przyrodniczych i kulturowych);
- 2.3 Tworzenie nowej jakości miasta przez rewitalizację (w tym rewitalizacja obiektów i przestrzeni o wartości historycznej i zabytkowej);
- 2.4. Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej;
- 3.1 Ochrona i odnowa zasobów wodnych i przyrodniczych oraz przywracanie naturalnych ekosystemów;
- 3.2 Adaptacja miasta do zmian klimatu;
- 3.3 Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej;
- 3.5 Wzmacnianie postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska.

W ujęciu tematycznym w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie* zidentyfikowano 5 obszarów przyporządkowanych do dwóch grup, tj.:

- OSI konkurencyjne: obszary cenne przyrodniczo i ośrodki wzrostu;
- OSI problemowe, tj. gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze, gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza oraz gminy w transformacji górniczej.

OSI obszary cenne przyrodniczo

OSI – obszary cenne przyrodniczo – zostały określone na podstawie udziału zwartej powierzchni terenów o wysokiej wartości przyrodniczej w ogólnej powierzchni gminy. Klasyfikacja tych terenów w województwie uwzględniała powierzchniowe formy ochrony przyrody, takie jak rezerwaty, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także korytarze ekologiczne wykorzystywane przez ssaki kopytne i drapieżne oraz korytarze spójności. Dobór tych kategorii oparto na przekonaniu, że to właśnie one mają kluczowe znaczenie dla zachowania zasobów przyrodniczych regionu. **Gminie Zawiercie została zakwalifikowana do obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.**

Rysunek 12. OSI - obszary cenne przyrodniczo.

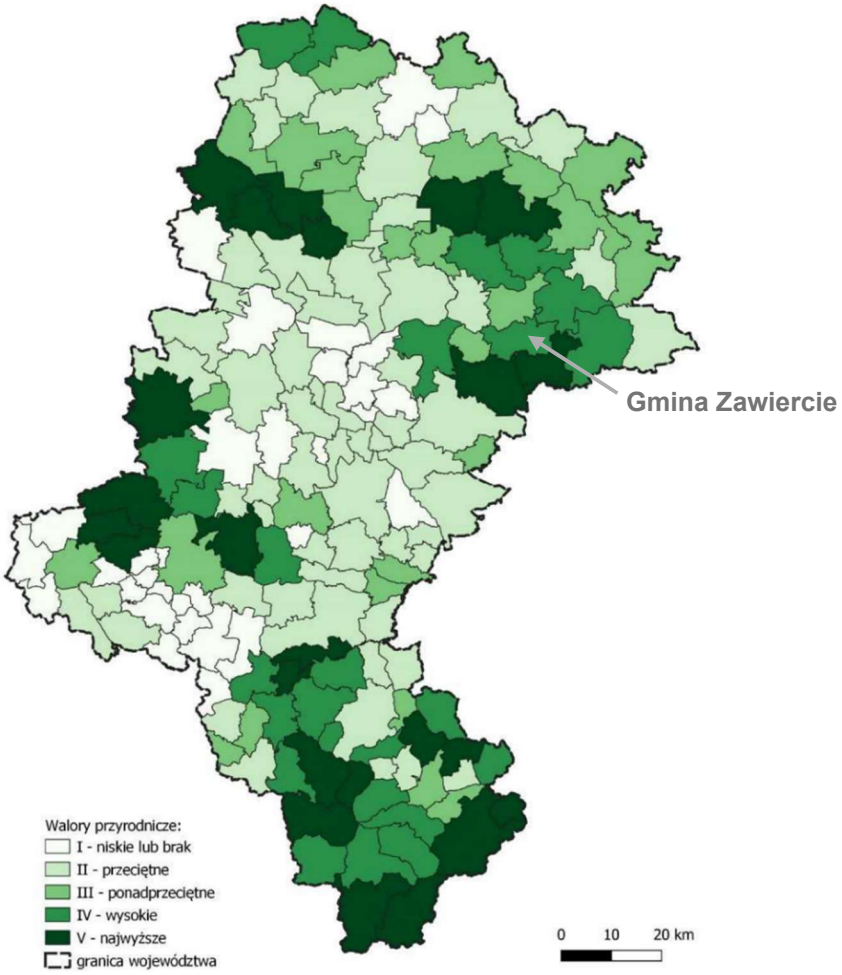

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie

Zdiagnozowanymi wyzwaniami są: ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne jest również programowanie i prowadzenie zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Wśród wyzwań dla OSI – obszary cenne przyrodniczo wskazano:

- ochronę różnorodności biologicznej i georóżnorodności,
- poprawę stosunków wodnych i ochronę siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych,
- programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Wśród działań wskazywanych w Strategii ,,Śląskie 2030" dla OSI obszary cenne przyrodniczo można wymienić:

- Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w obszarze turystyki oraz usług czasu wolnego wykorzystujących atrakcje i potencjały lokalne;
- Rozwój istniejących i tworzenie nowych produktów turystycznych oraz wzmacnianie marek terytorialnych, w tym poprzez rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej;
- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty i infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i turystyki umożliwiającej wszechstronny rozwój mieszkańców;
- Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza;
- Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy;
- Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych;
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych;
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej;
- Zapewnienie dostępu do sieci poprzez budowę i modernizację infrastruktury komunalnej;
- Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego;
- Rozwijanie współpracy międzynarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej, w tym w pasie Polski południowej oraz z miastami Ostrawą i Żyliną;
- Wsparcie działań podnoszących jakość systemu planowania i wdrażania na poziomie regionalnym i lokalnym;
- Wspieranie rozwoju zróżnicowanych i wysokiej jakości usług publicznych dostępnych dla wszystkich mieszkańców regionu;

- Ochrona, promocja oraz podnoszenie atrakcyjności miejsc i obiektów o wartości historycznej, symbolicznej, architektonicznej, przyrodniczej, stanowiących „wizytówki" regionu.

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 uwzględniono cele i działania wskazywane w *Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie* dla OSI obszary cenne przyrodniczo. Powyższe założenia zostały uwzględnione poprzez następujące cele operacyjne i przypisane do nich kierunki działań:

- 1.3. Współpraca lokalna i międzygminna na rzecz wzmacniania potencjału gospodarczego i turystycznego;
- 1.5 Rozwój turystyki opartej na uwarunkowaniach przyrodniczych i dziedzictwie przemysłowym;
- 2.2 Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;
- 2.4. Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej (w tym: zwiększania dostępności infrastruktury komunikacji rowerowej, modernizacja systemu transportu publicznego);
- 3.1 Ochrona i odnowa zasobów wodnych i przyrodniczych oraz przywracanie naturalnych ekosystemów;
- 3.2. Adaptacja miasta do zmian klimatu (w tym: rozwijanie błękitno-zielonej infrastruktury);
- 3.3 Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej;
- 3.4. Nowoczesna i zrównoważona gospodarka odpadami;
- 3.5. Wzmacniania postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska);
- 4.1. Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców;
- 4.5 Rozpoznawalne, bezpieczne miasto z własną marką i silną tożsamością lokalną.

OSI ośrodki wzrostu

Wyznaczone w strategii wojewódzkiej OSI ośrodki wzrostu stanowią obszary uznane za kluczowe dla pełnienia głównych funkcji gospodarczych i społecznych w regionie. Ich znaczenie polega na istotnym wkładzie w rozwój całego województwa oraz na kształtowaniu jego pozycji na poziomie krajowym i europejskim. **Gmina Zawiercie została wskazano jako ośrodek uzupełniający, co oznacza, że choć nie jest jednym z głównych centrów rozwoju województwa, pełni ważną rolę wspierającą w skali lokalnej.**

Rysunek 13. OSI - ośrodki wzrostu

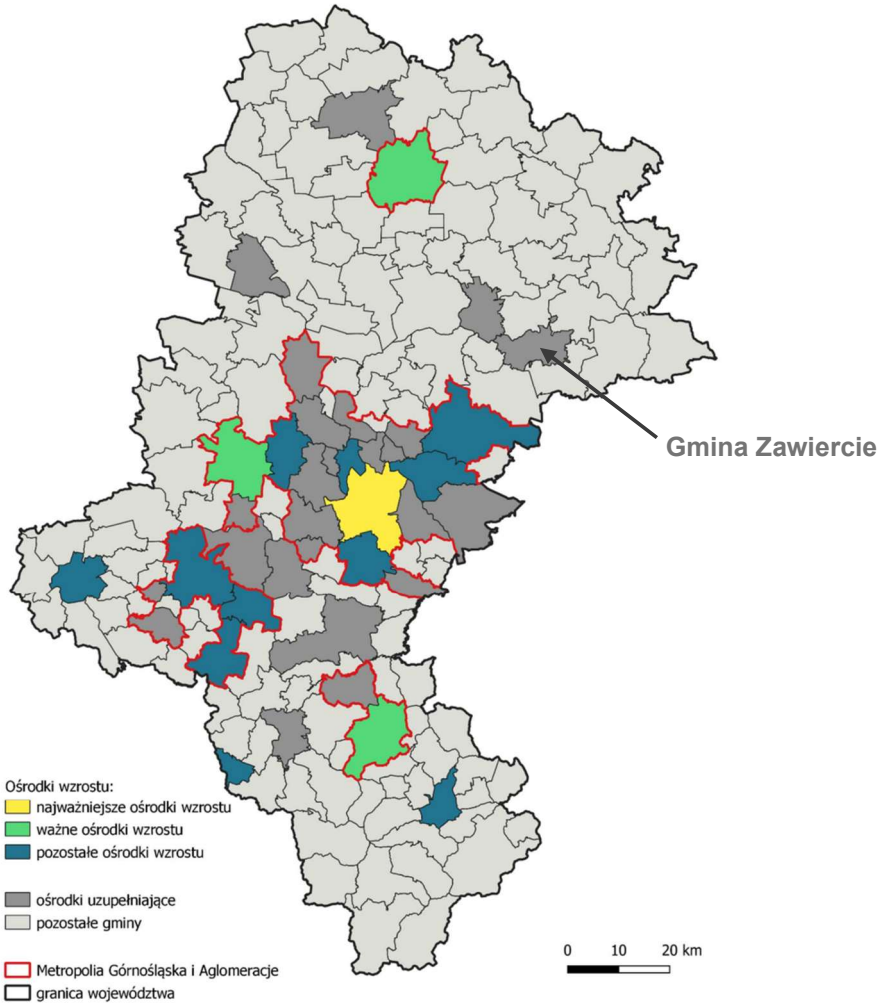

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie

Wśród działań wskazywanych w Strategii „Śląskie 2030" dla OSI ośrodki wzrostu można wymienić:

- Budowę i rozwój infrastruktury gospodarczej: stref aktywności, parków technologicznych i przemysłowych, klastrów (w tym Krajowych Klastrów Kluczowych);
- Rozwój współpracy przedsiębiorstw, szczególnie w ramach klastrów i sieci;
- Poprawa dostępu do usług wspierających rodziny, w tym opieki wytchnieniowej nad osobami zależnymi;
- Poprawa jakości i dostępności oferty kultury, sportu, rekreacji i turystyki;
- Wzmacnianie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, zwłaszcza seniorów i osób z niepełnosprawnościami;
- Podniesienie jakości i dostępności nowoczesnej edukacji na wszystkich poziomach, zgodnej z potrzebami rynku pracy;
- Wzmacnianie aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców, zwłaszcza seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Działania te zostały uwzględnione w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 w założeniach następujących celów operacyjnych i przypisanych im kierunków działań:

- 1.1 Rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów;
- 1.3 Współpraca lokalna i międzygminna na rzecz wzmacniania potencjału gospodarczego i turystycznego;
- 1.4 Rozwój kompetencji zawodowych i wzmacnianie lokalnego rynku pracy;
- 2.2 Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym;
- 4.1 Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców;
- 4.2 Zawiercie miastem aktywności i sportu dla wszystkich pokoleń;
- 4.3 Zaangażowane społeczeństwo obywatelskie i aktywność lokalna;
- 4.4 Wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem i wzmocnienie inkluzywności społecznej.

OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Gmina Zawiercie w założeniach Strategii ,,Śląskie 2030" została wskazana również jako OSI - gminy tracące funkcje społeczno – gospodarcze. Zgodnie z zapisami dokumentu, są to gminy, które w ciągu kilkunastu lat stopniowo utraciły znaczenie jako ważne ośrodki gospodarcze i społeczne w regionie. Analiza w tym zakresie obejmowała wyłącznie gminy miejskie i miejsko-wiejskie powyżej 20 tys. mieszkańców (lub powyżej 15 tys. w stolicach powiatów), wykluczając najmniejsze ośrodki. Do oceny stosowano wskaźniki dotyczące demografii, finansów samorządów, rynku pracy, przedsiębiorczości, mieszkalnictwa oraz dostępności usług publicznych, analizując zmiany w czasie i obecny stan. Na tej podstawie gminy podzielono według stopnia utraty funkcji na trzy grupy: znaczna (10 gmin), średnia (4 gminy) i umiarkowana (8 gmin). **W Gminie Zawiercie wskazano znaczną utratę funkcji.**

Rysunek 14. OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze

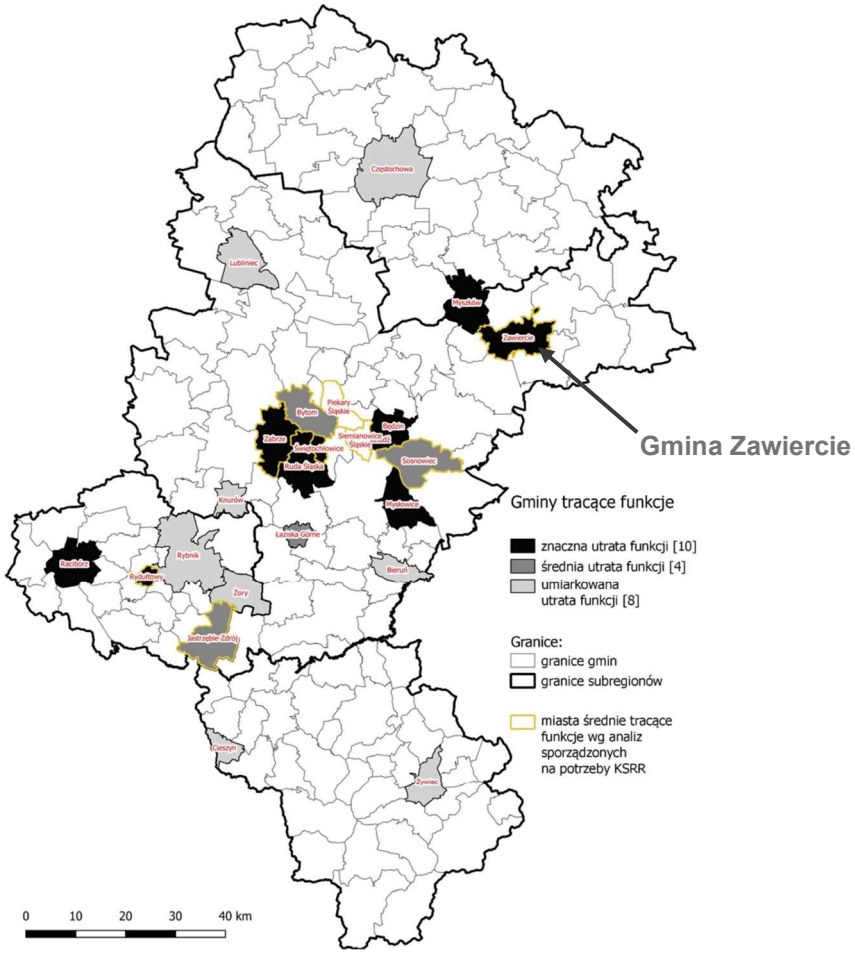

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie

Wśród działań wskazywanych w Strategii ,,Śląskie 2030" dla OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze można wymienić:

- Wzmacnianie konkurencyjności tradycyjnych sektorów poprzez modernizację technologii, poprawę bezpieczeństwa i ochronę środowiska oraz rozwój kapitału ludzkiego;
- Podnoszenie jakości ochrony zdrowia, rozwoju kadr opieki społecznej oraz dostępności usług wspierających rodziny;
- Budowa i modernizacja infrastruktury komunalnej oraz poprawa jakości przestrzeni miejskich i mieszkaniowych;
- Wspieranie działań na rzecz ograniczenia niskiej emisji i poprawy efektywności energetycznej budynków;
- Rozwój niskoemisyjnego transportu zbiorowego na obszarach miejskich i wiejskich;
- Rewitalizacja terenów zdegradowanych i poprzemysłowych na cele społeczne, gospodarcze i rekreacyjne;
- Wzmacnianie współpracy wewnątrzregionalnej, międzysektorowej oraz międzynarodowej, w tym z regionami Czech i Słowacji;
- Doskonalenie systemu planowania i realizacji polityk regionalnych na poziomie lokalnym i regionalnym.

Powyższe działania zostały uwzględnione w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 poprzez założenia następujących celów operacyjnych i przypisanych im kierunków działań:

- 1.1 Rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów;
- 1.4. Rozwój kompetencji zawodowych i wzmacnianie lokalnego rynku pracy;
- 2.1 Rozwój atrakcyjnej, dostępnej przestrzeni miejskiej oraz infrastruktury mieszkaniowej;
- 2.3 Tworzenie nowej jakości miasta przez rewitalizację;
- 2.4 Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej;
- 3.3 Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej;
- 4.1 Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców.

OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

W Strategii ,,Śląskie 2030" Gmina Zawiercie została zakwalifikowana również jako OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza. Zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza jest największym wyzwaniem środowiskowym w skali całego województwa. Główną przyczyną złej jakości powietrza jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (bytowo-komunalna). **Gminę Zawiercie przypisano do II obszaru problemowego, co oznacza, że na jej terenie nastąpiło przekroczenie dwóch dowolnych wskaźników dotyczących zanieczyszczenia powietrza w ocenie średniorocznej.**

Rysunek 15. OSI - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

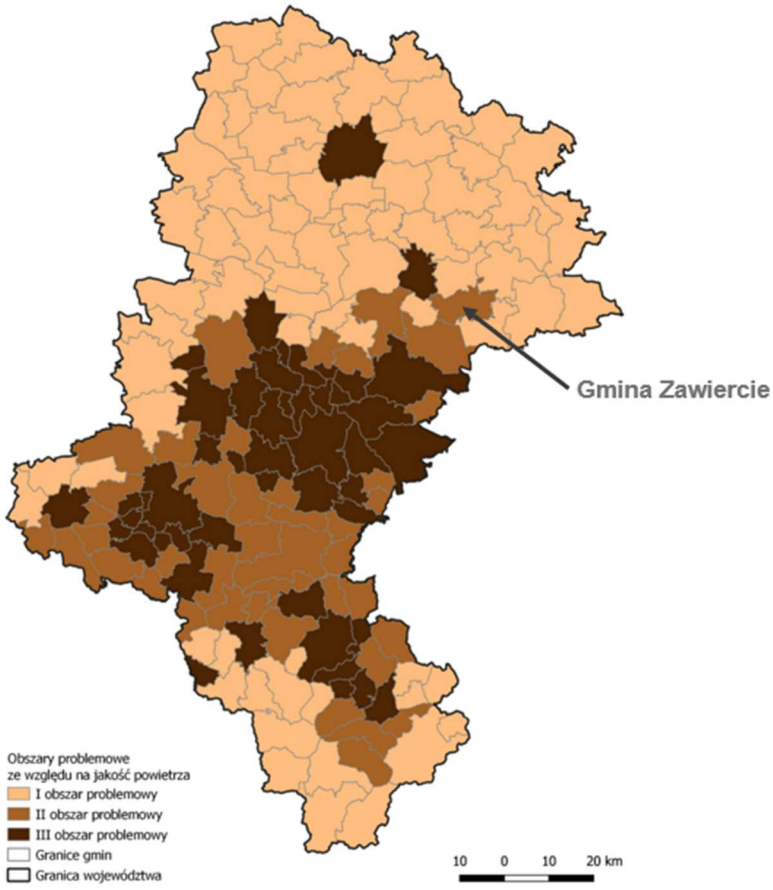

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" - Zielone Śląskie

Wśród działań wskazywanych w Strategii ,,Śląskie 2030" dla OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza można wymienić:

- Wsparcie firm w tworzeniu i wdrażaniu innowacji oraz nowoczesnych technologii, w tym medycznych;
- Modernizacja sektorów tradycyjnych poprzez unowocześnienie technologii, poprawę bezpieczeństwa pracy, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko i rozwój zasobów ludzkich;
- Podniesienie jakości infrastruktury ochrony zdrowia i obsługi pacjentów, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych technologii;
- Aktywna profilaktyka zdrowotna i kompleksowa opieka medyczna, zwłaszcza w zakresie chorób cywilizacyjnych i demograficznych;
- Promocja zdrowego i aktywnego stylu życia;
- Wspieranie działań na rzecz poprawy jakości powietrza, w tym podnoszenie świadomości ekologicznej;
- Rozwój proekologicznej infrastruktury energetycznej, w tym odnawialnych źródeł energii;
- Ograniczanie niskiej emisji poprzez poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej;

- Wspieranie zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu, ze szczególnym uwzględnieniem transportu zbiorowego;
- Budowa i modernizacja infrastruktury komunalnej zapewniającej dostęp do sieci.

Powyższe działania uwzględniono w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 poprzez następujące cele operacyjne i przypisane im kierunków działań:

- 1.2. Wzmocnienie roli i wizerunku Agencji Rozwoju Zawiercia (w tym w zakresie usług wsparcia dla przedsiębiorców);
- 2.4 Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej;
- 3.3 Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej (w tym m.in. wzmocnienie monitoringu i kontroli emisji przemysłowych, wspieranie wymiany indywidualnych źródeł ciepła i przyłączenie do sieci ciepłowniczej, promowanie niskoemisyjnego transportu jako elementu transformacji energetycznej oraz rozwijanie energetyki rozproszonej OZE, termomodernizacje budynków);
- 3.5 Wzmacnianie postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska;
- 4.1 Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców;
- 4.2 Zawiercie miastem aktywności i sportu dla wszystkich pokoleń (jako rozwijanie aktywności fizycznej dla wszystkim grup społecznych).

8. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Na etapie prac strategicznych na obszarze Gminy Zawiercie wskazuje się następujące Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) o znaczeniu lokalnym kluczowe dla prawidłowego rozwoju gminy:

- **1 – Obszar rozwoju zabudowy mieszkaniowej**
- **2 – Obszar rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej**
- **3 – Obszar aktywizacji przyrodniczo-rekreacyjnej – Stawy Holenderskiego**
- **4 – Obszar transformacji poprzemysłowej**

Lokalizację wyznaczonych OSI wskazano w ramach części graficznej Modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie (Rysunek 2).

1 – OSI - Obszar rozwoju zabudowy mieszkaniowej

Obszar Strategicznej Interwencji obejmuje tereny dawnej Huty Szkła Gospodarczego w Zawierciu, planowane do przekształcenia z funkcji przemysłowej na nowoczesną zabudowę mieszkaniową z usługami. Działania przewidziane w ramach strategicznej interwencji dla tego obszaru wpisują się w szerszy proces odnowy tkanki miejskiej oraz integracji przestrzennej i funkcjonalnej centralnej części Zawiercia. Obszar ten zlokalizowany jest w bezpośrednim sąsiedztwie planowanego w ramach przedmiotowej strategii rdzenia funkcjonalnego miasta Zawiercie, tj. nowego centrum miejskiego łączącego kluczowe punkty przestrzenno-usługowe, takie jak dworzec kolejowy, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Kultury oraz tereny przyległe do doliny rzeki Warty. Oznacza to, że obszar niniejszego OSI posiada szczególne warunki funkcjonalno-przestrzenne, determinujące jego rozwój jako nowej strefy mieszkaniowej,

zintegrowanej z otaczającą strukturą miejską i powiązanej z siecią przestrzeni publicznych, rekreacyjnych i przyrodniczych.

Zakres działań dla OSI:

- Realizacja inwestycji mieszkaniowych o wysokich standardach urbanistycznych, środowiskowych i funkcjonalnych;
- Kształtowanie i rozwój zielonych przestrzeni publicznych, w tym parków, skwerów oraz terenów rekreacyjnych;
- Budowa i modernizacja infrastruktury pieszo-rowerowej integrującej obszar z centrum miasta;
- Wyposażenie w obiekty małej architektury oraz niezbędną infrastruktury techniczną zapewniającą funkcjonalność i estetykę przestrzeni.

2 – OSI - Obszar rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej

Niniejszy Obszar Strategicznej Interwencji ukierunkowany jest na rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej przy ul. Wojska Polskiego, poprzez realizację kompleksu obiektów rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych (zarówno o charakterze otwartym jak i zamkniętym). Kluczowym i priorytetowym elementem przedsięwzięcia będzie budowa nowoczesnej hali widowiskowo-sportowej, pełniącej funkcje wielozadaniowe – jako przestrzeń do uprawiania sportu, organizacji wydarzeń kulturalnych i społecznych, a także integracji lokalnej społeczności.

OSI nr 2 odpowiada na zidentyfikowane potrzeby w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców poprzez zwiększenie dostępności do nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, wspieranie zdrowego stylu życia, integrację społeczną oraz rozwój lokalnych inicjatyw kulturalnych. Obszar ten, dzięki odpowiednio ukierunkowanej interwencji publicznej, posiada potencjał stania się nowym biegunem aktywności społecznej w skali lokalnej, wzmacniając jednocześnie wizerunek Zawiercia jako gminy nowoczesnej, aktywnej i przyjaznej mieszkańcom.

Zakres działań dla OSI:

- Uzbrojenie terenu, obejmujące niezbędną infrastrukturę techniczną, w tym sieci wodno-kanalizacyjne, energetycznych oraz inne media niezbędne do prawidłowego funkcjonowania obiektów;
- Wykonanie systemu odwodnienia terenu, zapewniającego sprawne odprowadzanie wód opadowych;
- Budowa hali widowiskowo-sportowej jako elementu priorytetowego, stanowiącego centralny obiekt kompleksu, umożliwiającej organizację wydarzeń sportowych, rekreacyjnych oraz kulturalnych;
- Etapowa realizacja pozostałych obiektów sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych, dostosowanych funkcjonalnie do potrzeb mieszkańców;
- Budowa układu komunikacyjnego w obrębie kompleksu, obejmującego ciągi komunikacji kołowej i pieszej, w tym drogi wewnętrzne, parkingi, chodniki oraz dojścia do obiektów;
- Zagospodarowanie terenu w zakresie zieleni urządzonej oraz małej architektury, w tym nasadzenia, elementy rekreacyjne, ławki, kosze na odpady, oświetlenie i inne elementy wyposażenia przestrzeni publicznej;
- Prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnych dot. projektu wśród mieszkańców.

Efektem podjęcia skoordynowanej interwencji na wskazanym obszarze będzie istotne podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i osiedleńczej Gminy Zawiercie oraz kreowanie długofalowego impulsu rozwojowego w obszarze gospodarki usługowej, w szczególności sportu, rekreacji, zdrowia i turystyki miejskiej.

3 – OSI - Obszar aktywizacji przyrodniczo-rekreacyjnej – Stawy Holenderskiego

Planowany Obszar Strategicznej Interwencji obejmuje teren położony w rejonie ul. Krzywej, koncentrujący się wokół Stawów Holenderskiego. Jest to obszar o wysokich walorach środowiskowych i krajobrazowych, posiadający istotny, choć obecnie niewykorzystany, potencjał rekreacyjny i przyrodniczy. Teren ten, mimo naturalnych predyspozycji, od wielu lat pozostaje zdegradowany pod względem technicznym, przyrodniczym i funkcjonalnym. Niska jakość infrastruktury technicznej, zły stan linii brzegowej, problemy z czystością wody oraz ograniczona dostępność przestrzeni dla mieszkańców powodują, że obszar ten nie spełnia swojej roli społecznej i ekologicznej.

Zakres działań dla OSI:

- Przeprowadzenie kompleksowej rekultywacji zbiornika wodnego, obejmującej oczyszczenie dna, poprawę jakości wody oraz działań służących ochronie i wzmocnieniu ekosystemu wodnego;
- Wzmocnienie i zabezpieczenie linii brzegowej oraz renowacja skarpy stawu, z uwzględnieniem aspektów przyrodniczych, krajobrazowych i bezpieczeństwa użytkowników;
- Zagospodarowanie terenu na funkcję rekreacyjno-wypoczynkową poprzez budowę infrastruktury spacerowo-rowerowej, placów zabaw, altan, pomostów oraz obiektów małej architektury;
- Realizacja niezbędnej infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, w tym ciągów pieszych, rowerowych, dojazdów, oświetlenia, odwodnienia oraz elementów infrastruktury drogowej;
- Kształtowanie zieleni urządzonej oraz pielęgnacja istniejącej roślinności z zachowaniem warunków niezbędnych dla lokalnego ekosystemu.

4 – OSI - Obszar transformacji poprzemysłowej

Niniejszy Obszar Strategicznej Interwencji obejmuje zdegradowane tereny poprzemysłowe zlokalizowane przy ulicy 11 Listopada, położone pomiędzy ulicą a linią kolejową. Jest to teren o wyraźnych walorach historycznych i dziedzictwie przemysłowym, z potencjałem do adaptacji na nowe funkcje. Głównym celem interwencji jest kompleksowa adaptacja i rewitalizacja tego obszaru poprzez przekształcenie zdegradowanych i nieużytkowanych terenów poprzemysłowych na przestrzeń przeznaczoną pod nowoczesną zabudowę mieszkaniowo-usługową. Realizacja założonych działań przyczyni się do ożywienia zdegradowanego terenu, wzmocnienia jego funkcji miejskich oraz stworzenia przyjaznego, wielofunkcyjnego środowiska życia i pracy, odpowiadającego na współczesne potrzeby mieszkańców gminy Zawiercie.

Zakres działań dla OSI:

- Rewitalizacja i adaptacja istniejącej zabudowy poprzemysłowej na funkcje mieszkaniowo-usługowe;
- Realizacja nowej wielofunkcyjnej zabudowy mieszkaniowo-usługowej;
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury technicznej (sieci wodno-kanalizacyjne, energetyczne, telekomunikacyjne);
- Przebudowa i dostosowanie układu komunikacyjnego, w tym ciągów pieszych, rowerowych oraz parkingów;
- Kształtowanie przestrzeni publicznych poprzez tworzenie terenów zielonych i rekreacyjnych;
- Zachowanie i renowacja elementów dziedzictwa poprzemysłowego jako wartości kulturowej obszaru;
- Zapewnienie spójności funkcjonalnej i przestrzennej z otoczeniem miejskim oraz poprawa jakości życia mieszkańców.

Wskazanie omówionych powyżej Obszarów Strategicznej Interwencji jako priorytetowych w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 oznacza, że zostaną one objęte szczególnymi działaniami i inwestycjami publicznymi w okresie jej realizacji. Realizacja zaplanowanych działań pozwoli nie tylko na poprawę jakości życia mieszkańców, ale również na wzrost atrakcyjności turystycznej gminy oraz zrównoważony rozwój lokalnych zasobów. OSI stanowią ważny element modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, który w przyszłości może przyczynić się do jej dynamicznego i zrównoważonego rozwoju.

9. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

9.1. System wdrażania strategii

Proces wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 jest kluczowym etapem jej realizacji, który wymaga starannego zaplanowania i koordynacji działań. Efektywne wdrożenie strategii uzależnione jest od jasnego podziału obowiązków, odpowiednich zasobów oraz dobrze zaplanowanej współpracy między wszystkimi zaangażowanymi stronami. Celem jest osiągnięcie założonych celów strategicznych oraz reagowanie na zmieniające się uwarunkowania w trakcie realizacji.

Struktura organizacyjna wdrażania Strategii

Za realizację Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 odpowiedzialne będą różne podmioty, które na podstawie swoich kompetencji i zasobów, będą realizować określone zadania. Kluczową rolę w procesie wdrażania odgrywają:

- Prezydent Miasta Zawiercie – pełni rolę głównego koordynatora procesu wdrażania strategii (lidera). Nadzoruje realizację działań, w tym monitorowanie postępów, koordynację z jednostkami administracyjnymi oraz kontrolę zgodności działań z zapisami Strategii. Swoje obowiązki wykonuje przy pomocy podległych komórek organizacyjnych, jednostek miejskich i instytucji.
- Rada Miejska w Zawierciu – pełni funkcję opiniodawczą w zakresie monitorowania postępu realizacji (więcej w podrozdziale **9.3. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii).**

- Koordynator ds. wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii – po uchwaleniu dokumentu strategicznego wyznaczona zostanie osoba odpowiedzialna za kompleksową koordynację procesu wdrażania i monitorowania Strategii. Koordynator będzie współpracować z przedstawicielami poszczególnych komórek Urzędu Miejskiego odpowiedzialnych za realizację zadań w ramach poszczególnych obszarów rozwoju (m.in. infrastruktura, edukacja, kultura, przedsiębiorczość, planowanie przestrzenne). Do zadań Koordynatora należeć będzie bieżące monitorowanie postępów, raportowanie oraz ocena realizacji celów strategicznych, a także zapewnienie sprawnej komunikacji i współpracy między wszystkimi zaangażowanymi podmiotami (więcej w podrozdziale **9.2 System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji Strategii**).
- Podmioty zewnętrzne i społeczność lokalna – poprzez procesy konsultacyjne, w realizację Strategii zaangażowani będą także mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy oraz inne podmioty. W przypadku stwierdzania potrzeb konsultacyjnych przez Koordynatora zakłada się organizację dedykowanych spotkań, zapewniających aktywny udział podmiotów zewnętrznych i społeczności lokalnej w realizacji założeń Strategii.

Podział zadań i odpowiedzialności

Realizacja zadań w ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 wymaga wyznaczenia osób i zespołów odpowiedzialnych za konkretne działania. Wszystkie operacyjne działania, związane z wdrażaniem i monitorowaniem Strategii będą przypisane wskazanej komórce organizacyjnej w strukturach Urzędu Miejskiego w Zawierciu.

Kierownicy komórek organizacyjnych Urzędu Miejskiego będą odpowiadać za koordynację realizacji przypisanego zadania, określenia jego szczegółowego harmonogramu i budżetu. Realizacja działań odbywać się będzie przy współpracy z podmiotami realizującymi poszczególne projekty, gwarantując spójność, przepływ informacji i terminowość realizacji zadania.

Koordynator ds. wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii odpowiadać będzie za bieżącą organizację prac oraz nadzór, aby zaplanowane działania były realizowane zgodnie z harmonogramem i przyjętymi założeniami strategicznymi.

Prezydent Miasta Zawiercie i Rada Miejska w Zawierciu jako władza wykonawcza i uchwałodawcza w gminie pełnią kluczową rolę w definiowaniu priorytetów w realizacji działań strategicznych oraz podejmowaniu decyzji na poziomie ogólnogminnym. Prezydent Miasta jako główny lider wdrażania strategii, jest odpowiedzialny za inicjowanie działań oraz nadzorowanie całego procesu realizacji strategii. Jego zadaniem jest wytyczanie kierunków działań, angażowanie zasobów finansowych oraz monitorowanie postępów realizacji. Rada Miejska, będąca organem uchwałodawczym, pełni funkcję nadzorczą i kontrolną, zatwierdzając kluczowe dokumenty wykonawcze oraz decydując w razie potrzeby o konieczności aktualizacji strategii.

Ważnym elementem realizacji Strategii jest także aktywna współpraca z podmiotami zewnętrznymi, w tym przede wszystkim przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami edukacyjnymi oraz innymi podmiotami lokalnymi. Ich zaangażowanie ma kluczowe znaczenie dla sukcesu strategii, dlatego ważne jest ustalenie wyraźnych reguł współpracy.

Biorąc pod uwagę, że mieszkańcy miasta są kluczowymi beneficjentami działań podejmowanych w ramach Strategii, ich aktywne zaangażowanie w proces wdrażania ma istotne znaczenie zarówno dla skuteczności realizowanych inicjatyw, jak i dla zapewnienia społecznej akceptacji poszczególnych projektów. W związku z tym, przewiduje się stosowanie mechanizmów partycypacyjnych, takich jak otwarte spotkania informacyjne, badania ankietowe lub panele obywatelskie, umożliwiających bieżący dialog oraz dostosowywanie działań do faktycznych potrzeb społeczności lokalnej.

Rysunek 16. Struktura organizacyjna wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035.

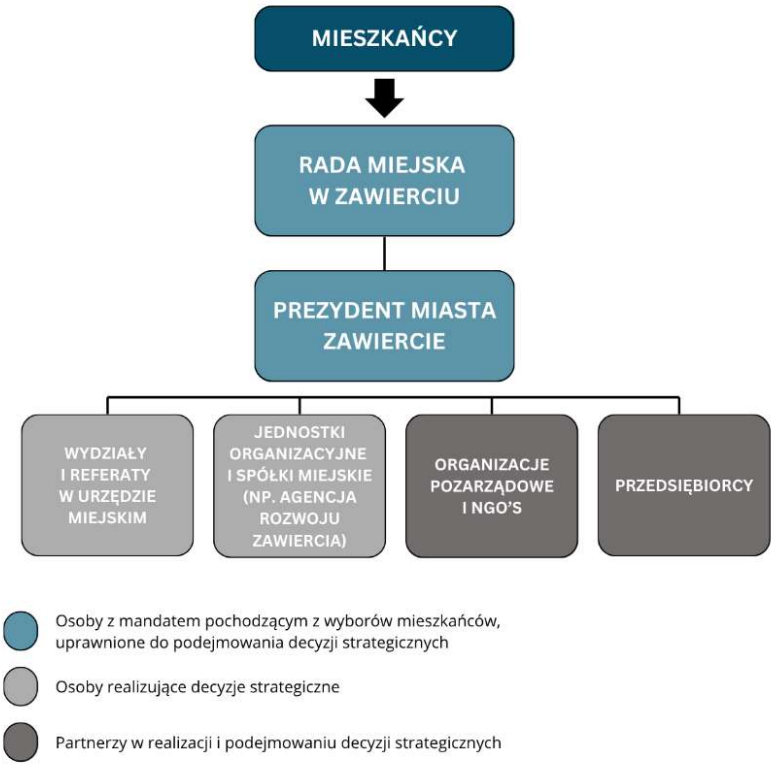

Źródło: opracowanie własne

Zasady współpracy w realizacji działań

Skuteczna realizacja Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 wymaga współpracy z różnymi podmiotami na poziomie lokalnym, ale również w odniesieniu do niektórych działań współpracy ponadlokalnej. W szczególności dotyczy to działań wymagających częściowego zaangażowania sąsiednich gmin, administracji rządowej, organizacji pozarządowych, sektora prywatnego oraz instytucji edukacyjnych.

Gmina Zawiercie może podejmować współpracę z podmiotami zewnętrznymi w różnych obszarach, m.in. takich jak edukacja, rynek pracy, rozwój infrastruktury, turystyki czy działania społeczne. Placówki oświatowe mogą uczestniczyć w realizacji inicjatyw edukacyjnych oraz programów podnoszących kompetencje mieszkańców, w tym w zakresie kształcenia zawodowego dostosowanego do potrzeb lokalnego rynku pracy. Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę w działaniach społecznych i kulturalnych, a ich zaangażowanie pozwala na skuteczniejsze wdrażanie projektów skierowanych do różnych grup społecznych, w tym dzieci,

młodzieży, seniorów czy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Z kolei przedsiębiorcy mogą być zarówno realizatorami, jak i partnerami strategicznymi w projektach inwestycyjnych, gospodarczych czy innowacyjnych.

Aby zapewnić przejrzystość współpracy i precyzyjnie określić role oraz obowiązki poszczególnych stron, Gmina może zawierać różne formy formalnych porozumień, takie jak umowy partnerskie, listy intencyjne czy porozumienia o współpracy. Takie dokumenty pozwalają na jasne określenie zasad finansowania, zakresu obowiązków oraz korzyści wynikających ze wspólnych działań. Szczególnie istotnym aspektem współpracy jest również możliwość wspólnego aplikowania o środki zewnętrzne – partnerstwo z innymi podmiotami zwiększa szanse na pozyskanie dofinansowania z funduszy krajowych i europejskich, co znacząco wpływa na skuteczność wdrażania strategii.

W przypadku działań wymagających współpracy ponadlokalnej, Gmina Zawiercie może podejmować inicjatywy wspólne z sąsiednimi jednostkami samorządu terytorialnego, zwłaszcza w zakresie projektów infrastrukturalnych czy ochrony środowiska. W takich sytuacjach zawieranie porozumień międzygminnych stanowi mechanizm ułatwiający koordynację działań oraz skuteczną realizację wspólnych celów rozwojowych.

Dla zapewnienia efektywności współpracy kluczowe jest także prowadzenie regularnego dialogu pomiędzy Gminą, a jej partnerami. Organizowanie cyklicznych spotkań, warsztatów czy konsultacji pozwoli na bieżącą wymianę informacji, monitorowanie postępów we wdrażaniu strategii oraz dostosowywanie planowanych działań do zmieniających się warunków i potrzeb lokalnej społeczności. W przypadku podjęcia współpracy z podmiotami zewnętrznymi, powinna opierać się ona na zasadach partnerstwa, przejrzystości i wspólnej odpowiedzialności za realizację strategicznych celów gminy, co pozwoli na stworzenie trwałych mechanizmów wspierających zrównoważony rozwój i podnoszenie jakości życia mieszkańców.

9.2. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Niezbędnym narzędziem w realizacji celów zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 są dokumenty wykonawcze, które stanowią fundament skutecznego planowania oraz wdrażania założeń strategicznych. Dokumenty wykonawcze umożliwiają przełożenie celów strategicznych na konkretne, operacyjne działania, zapewniając tym samym ich realną realizację.

W związku z powyższym opracowano wytyczne oraz rekomendacje dotyczące przygotowywania dokumentów wykonawczych, które obejmują zarówno obligatoryjne, jak i fakultatywne plany, programy oraz inne opracowania realizowane przez Gminę.

Poniższa tabela (Tabela 18) zawiera ocenę stopnia zgodności istniejących dokumentów wykonawczych z założeniami niniejszej Strategii oraz analizę ich aktualności w kontekście zapisów strategicznych. Takie podejście pozwala na systematyczną weryfikację i aktualizację dokumentów, co jest niezbędne dla zachowania spójności i efektywności realizacji polityki rozwoju gminy.

Tabela 18. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Plan ogólny
Uchwała o przystąpieniu: *Uchwała nr XCIV/1378/24 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 28 lutego 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania planu ogólnego miasta Zawiercie* **Rekomendacje/wnioski:** *Plan ogólny jest obecnie*[15] *w opracowaniu.* *Plan ogólny powinien uwzględniać przestrzenny zakres strategii rozwoju gminy, w szczególności opracowany w niej model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz rekomendacje zawarte w rozdziale 6. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE. Oznacza to konieczność:* – *zapewnienia spójności układu przestrzennego z kierunkami rozwoju określonymi w strategii* – *wskazania priorytetowych obszarów rozwoju i intensyfikacji poszczególnych rodzajów funkcji (np. strefy mieszkaniowe, usługowe, przemysłowe)* – *zachowanie równowagi między rozwojem terenów zurbanizowanych, a ochroną terenów naturalnych i cennych przyrodniczo* – *uwzględnienie ochrony dziedzictwa kulturowego oraz przestrzeni historycznych.* Plan ogólny będzie uwzględniał politykę przestrzenną gminy określoną w Strategii Rozwoju Gminy, w celu zapewnienia spójność *działań oraz efektywne wykorzystanie zasobów w długoterminowej perspektywie.*
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
Rekomendacje/wnioski: *Aktualizacje miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy będą opracowywane na bazie planu ogólnego, który będzie uwzględniał założenia Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035, szczególnie w zakresie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, zapewniając spójność i realizację strategicznych kierunków rozwoju miasta.*
Gminny Program Rewitalizacji (GPR)
Podstawa prawna: *Uchwała Rady Miejskiej w Zawierciu Nr LXVII/912/22 z dnia 31 sierpnia 2022 r., zmieniona uchwałą Nr XVI/280/25 z dnia 28 lipca 2025 r. w sprawie przyjęcia zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Zawiercie do roku 2030* **Rekomendacje/wnioski:** *Prace nad aktualizacją GPR oraz opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035 prowadzone były równolegle i w ramach wzajemnej koordynacji. W efekcie Strategia uwzględnia założenia rewitalizacyjne, zapewniając spójność i komplementarność działań rozwojowych na poziomie lokalnym.*
Gminny Program Opieki nad Zabytkami
Podstawa prawna: *Uchwała nr LXIV/878/22 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Zawiercie na lata 2022-2025* **Rekomendacje/wnioski:** *Plan będzie wymagał aktualizacji, ze względu na kończący się horyzont czasowy. W ramach aktualizacji dokumentu i dostosowania do obecnych uwarunkowań Gminy, rekomenduje się, aby założenia programu uwzględniały założenia Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035. Oznacza to przede wszystkim uwzględnienie kierunków działań dotyczących rewitalizacji obiektów i przestrzeni o wartości historycznej i zabytkowej oraz wykorzystania dziedzictwa przemysłowego w turystyce i rozwoju usług.*
Program Ochrony Środowiska
Podstawa prawna*: Uchwała nr XCI/1310/23 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 29 listopada 2023 r. w sprawie przyjęcia ,,Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Zawiercie na lata 2024-2027 z perspektywą do roku 2030”* **Rekomendacje/wnioski:** *Program aktualny, założenie programu uwzględniono w dokumencie Strategii. Przyszła aktualizacja Programu Ochrony Środowiska powinna uwzględniać strategiczne kierunki rozwoju określone w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035, ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań przyrodniczych oraz sieci powiązań przyrodniczych na obszarze*

[15] stan na lipiec 2025 r.

gminy. Zaleca się, aby cele i działania zawarte w Programie były spójne z priorytetami Strategii, co umożliwi harmonijną realizację założeń zrównoważonego rozwoju gminy.
Miejski Plan Adaptacji do zmian klimatu (MPA)
Podstawa prawna: *Uchwała nr LXIV/879/22 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 29 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia Miejskiego Planu Adaptacji Miasta Zawiercie do zmian klimatu do roku 2030* **Rekomendacje/wnioski:** *Mimo, że obowiązujący MPA jest aktualny, rekomenduje się jego aktualizację w celu integracji działań adaptacyjnych z polityką przestrzenną miasta. Aktualizacja umożliwi kompleksowe powiązanie strategii adaptacyjnych z planowaniem rozwoju miejskiego, co jest niezbędne dla skutecznego przeciwdziałania skutkom zmian klimatu oraz zapewnienia spójności i efektywności realizacji celów strategicznych.*
Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego
Podstawa prawna: *Uchwała nr XCIII/1359/24 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 31 stycznia 2024 r. w sprawie przyjęcia „Planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Gminy Zawiercie oraz gmin sąsiadujących, z którymi Gmina Zawiercie zawarła porozumienie w zakresie organizacji publicznego transportu zbiorowego z perspektywą do roku 2030”* **Rekomendacje/wnioski:** *Dokument jest aktualny, założenie programu uwzględniono w dokumencie Strategii. W ramach jego przyszłych aktualizacji Plan rekomenduje się uwzględnienie celów Strategii dotyczących rozwoju zintegrowanej mobilności miejskiej oraz przeciwdziałania wykluczeniu transportowemu obszarów peryferyjnych. Plan powinien integrować rozwój infrastruktury przesiadkowej z planowaną siecią tras rowerowych, w tym regionalnych na obszarze Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej. Istotne jest także uwzględnienie rozwiązań transportu niskoemisyjnego oraz wdrażanie portu niskoemisyjnego zgodnie z celami transformacji energetycznej miasta.*
Wieloletni program gospodarowania zasobem mieszkaniowym
Podstawa prawna: *Uchwała nr XL/470/21 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 24 lutego 2021 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem miasta Zawiercie na lata 2021-2025* **Rekomendacje/wnioski:** *W związku z upływającym horyzontem czasowym obowiązującego programu, rekomenduje się jego aktualizację z uwzględnieniem strategicznych kierunków rozwoju miasta. W szczególności należy odnieść się do rozwoju funkcji akademickiej Zawiercia oraz wynikających z niej potrzeb mieszkaniowych kadry i studentów. Program powinien zawierać mechanizmy zwiększające dostępność lokali komunalnych i socjalnych, uwzględniając wyzwania demograficzne, takie jak depopulacja i starzenie się ludności. W dokumencie należy zintegrować cele klimatyczne (zwłaszcza poprzez termomodernizację zasobu mieszkaniowego) oraz przewidzieć możliwość adaptacji terenów poprzemysłowych na cele mieszkaniowe z zachowaniem ładu przestrzennego i różnorodnych form własności.*
Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
Podstawa prawna: *Uchwała nr XL/470/21 LXXX/1093/23 Rady Miejskiej w Zawierciu z dnia 29 marca 2023 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zawiercie na lata 2023- 2030* **Rekomendacje/wnioski:** *Program aktualny, założenie programu uwzględniono w dokumencie Strategii. W ramach przyszłych aktualizacji rekomenduje się wzmocnienie powiązań ze strategicznymi celami rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałaniem depopulacji, integracją grup defaworyzowanych oraz rozwojem usług społecznych i opiekuńczych. Istotne jest także powiązanie działań z polityką mieszkaniową oraz wdrażaniem zintegrowanych form wsparcia środowiskowego.*

Źródło: opracowanie własne

W powyższej tabeli omówione zostały rekomendacje i sugestie w zakresie opracowania przykładowych dokumentów wykonawczych gminy. Należy jednak podkreślić, że każda podejmowana przez gminę inicjatywa planistyczna lub wykonawcza, powinna uwzględniać

cele i kierunki wyznaczone w Strategii rozwoju. Opracowywane w przyszłości dokumenty powinny wspierać długofalowy rozwój gminy, uwzględniając priorytety wskazane w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035, ale również działać w synergii z innymi aktami prawnymi, tworząc spójną sieć działań, pozwalającą na efektywne zarządzanie przestrzenią miejską i poprawę jakości życia mieszkańców.

9.3. System monitoringu, ewaluacji i aktualizacji strategii

Podstawą skutecznego wdrażania Strategii jest analiza postępów w zakresie realizacji wskazanych w niej celów i działań oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice między przyjętymi założeniami, a uzyskiwanymi rezultatami.
Skutecznie działający monitoring pozwala na prawidłowe wykorzystanie środków finansowych przeznaczonych na poszczególne przedsięwzięcia projektowe, co ma istotne znaczenie w sytuacji wykorzystywania środków zewnętrznych, tj. pochodzących z różnych źródeł, rządowych (ministerialnych), UE oraz innych, które będą wspierały budżet miasta w realizacji przedsięwzięć.

Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 podlegać będzie bieżącej kontroli i ocenie, na podstawie których, jeśli będzie to konieczne przyjęte w niej założenia będą dostosowywane do zmieniających się uwarunkowań. W zależności od okoliczności może to oznaczać rezygnację z niektórych celów, ich modyfikację lub wprowadzenie nowych, adekwatnych do aktualnych wyzwań i możliwości.

Koordynacja procesów monitorowania i oceny

W zakres procesu monitoringu i ewaluacji Strategii wchodzić będzie:

- gromadzenie i analiza danych dotyczących realizacji Strategii,
- identyfikowanie potencjalnych problemów i zagrożeń dla wdrażania Strategii,
- formułowanie rekomendacji dotyczących aktualizacji Strategii,
- uwzględnienie wyników analiz dotyczących realizacji Strategii w sporządzanych przez gminę corocznie Raportach o stanie Gminy Zawiercie,

Źródła danych

Na potrzeby monitorowania Strategii zakłada się wykorzystywanie danych pochodzących z następujących źródeł:

- wewnętrzne systemy i bazy danych Urzędu Miejskiego w Zawierciu oraz jednostek organizacyjnych i spółek miejskich – np. rejestry budżetowe, raporty z realizacji inwestycji, sprawozdania itp.;
- statystyki publiczne – dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), Banku Danych Lokalnych (BDL), raporty regionalne i krajowe dotyczące gospodarki, demografii, rynku pracy, edukacji, transportu czy ochrony środowiska;
- badania i konsultacje społeczne – ankiety prowadzone wśród mieszkańców, raporty z konsultacji społecznych, opinie organizacji pozarządowych i przedsiębiorców;
- dane branżowe i eksperckie – opracowania sektorowe – dotyczące np. energetyki, transportu, ochrony środowiska itp.;

- dane geoprzestrzenne i analizy urbanistyczne – plan ogólny, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, analizy zmian struktury zabudowy i infrastruktury itp.

Metodologia określania wartości bazowych i docelowych wskaźników

Wartości bazowe wskaźników będą określane na podstawie dostępnych danych historycznych oraz aktualnych analiz statystycznych i sektorowych. W przypadku braku odpowiednich danych możliwe będzie pozyskanie informacji na podstawie badań własnych prowadzonych przez Urząd Miejski w Zawierciu lub we współpracy z instytucjami zewnętrznymi (np. uczelniami, instytutami badawczymi, partnerami branżowymi). Wartości docelowe ustalane będą w odniesieniu do kierunków rozwoju miasta, trendów regionalnych, możliwości finansowych gminy oraz przewidywanych efektów kierunków działań zapisanych w Strategii.

Sprawozdawczość i proponowany system monitoringu

Monitoring realizacji Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 będzie prowadzony na podstawie wskaźników efektywności, skuteczności i oddziaływania poszczególnych działań. Zestaw przykładowych wskaźników został przedstawiony w Tabeli 6 **(podrozdział 3.3. Oczekiwane rezultaty planowanych działań, w tym w wymiarze przestrzennym oraz wskaźniki ich osiągnięcia).** Tabela ta stanowić będzie podstawowe narzędzie monitorowania realizacji Strategii, które – dla pełnej funkcjonalności – na etapie prowadzonego monitoringu będzie uzupełniana o:

(1) wartości bazowe (wyjściowe), określające stan wskaźnika na moment przyjęcia Strategii,
(2) wartości bieżące, aktualizowane w trakcie okresu wdrażania – co najmniej raz do roku, zgodnie z dostępnością danych.

Każdy z zakładanych efektów realizacji Strategii został opisany jako mierzalny wskaźnik, umożliwiający bieżące monitorowanie oraz ocenę postępów i skuteczności podejmowanych w ramach Strategii działań.

Określona w niniejszej Strategii lista proponowanych wskaźników przyjętych na potrzeby monitoringu Strategii (Tabela 6) ma charakter otwarty, co oznacza, że w toku ewaluacji mogą być wprowadzane nowe wskaźniki dostosowane do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych oraz dostępności danych. Dobór wskaźników do bieżącego monitoringu powinien następować spośród zestawienia zawartego w Tabeli 6, przy założeniu, że dla każdego celu operacyjnego zostanie zastosowany zestaw co najmniej trzech wskaźników najlepiej odzwierciedlających efektywność podejmowanych działań.

System monitoringu będzie oparty na sporządzanym co roku Raporcie o stanie Gminy Zawiercie, który zawierać będzie również ocenę stopnia realizacji celów i działań określonych Strategii.
W ramach raportu analizowane będą kluczowe wskaźniki oraz wpływ podejmowanych działań na rozwój społeczno-gospodarczy miasta. Dane do raportu będą pochodzić z informacji przekazywanych przez jednostki realizujące konkretne zadania, takie jak wydziały i referaty Urzędu Miejskiego, jednostki organizacyjne, spółki miejskie czy organizacje pozarządowe.

Mechanizmy aktualizacji Strategii

W celu umożliwienia skutecznego dostosowywania Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych, a także uwarunkowań zewnętrznych, przyjęte zostaną następujące mechanizmy:

- procedura aktualizacji Strategii – w przypadku istotnych zmian społeczno-ekonomicznych (np. nowych regulacji prawnych, kryzysów gospodarczych, zmian demograficznych) Strategia może zostać poddana aktualizacji. Wniosek o aktualizację będzie wynikał z ustaleń Koordynatora ds. wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii i zostanie przekazany do Prezydenta Miasta oraz Rady Miejskiej, która podejmie decyzję o konieczności aktualizacji dokumentu;
- elastyczny charakter dokumentu – Strategia jest dokumentem, zawierającym otwarty katalog działań, który może być rozszerzony o nowe zadania (względem wskazanych w *Tabeli 5. Wykaz zadań wskazanych przez Urząd Miejski w Zawierciu do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035*), zgodnie z przyjętymi w niej celami i kierunkami rozwoju. Mogą one zostać wdrożone w zależności od dostępności środków finansowych oraz pojawiających się potrzeb społecznych i gospodarczych.

System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 ma kluczowe znaczenie dla skutecznego zarządzania procesem jej wdrażania. Przejrzyste zasady raportowania, bieżąca analiza wskaźników oraz możliwość elastycznego dostosowywania strategii do zmieniających się warunków pozwolą na skuteczną realizację celów rozwojowych miasta i optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów.

10. RAMY FINANSOWE I POTENCJALNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Projekty i działania wynikające z zapisów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035 będą realizowane w okresie wdrażania dokumentu, zgodnie z przyjętym systemem i strukturą wdrażania z wykorzystaniem różnorodnych źródeł finansowania.

Ramy finansowe określają wielkość środków finansowych potrzebnych na realizację działań w ramach Strategii i możliwości finansowe gminy. Polityka strategiczna oprócz identyfikowania potrzeb i projektowania działań wspierających rozwój jednostki terytorialnej, powinna być możliwa do realizacji w ramach możliwości finansowych gminy, bądź innych możliwych do pozyskania źródeł finansowania. Ponieważ zapisy Strategii odnoszą się wiele lat wprzód, ramy finansowe określane są na podstawie obecnych i historycznych danych, analiz i prognoz finansowych. Ewaluacje możliwości finansowych gminy należy wykonywać w oparciu o analizy wpływów i wydatków do budżetu gminy oraz dokumentów regulujących finanse gminy, czyli uchwały budżetowej i wieloletnie prognozy finansowe.

Na potrzeby realizacji zapisów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035 zaplanowano wykorzystanie szerokiego katalogu źródeł finansowania. Przyjmuje się następujące źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- środki pochodzące z budżetu państwa lub budżetu samorządu województwa śląskiego przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
- środki z funduszy celowych, m.in. Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w tym Program LIFE), Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO),
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, m.in.:
  - Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
  - Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
  - Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
  - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS),
  - Fundusze Europejskie dla Śląskiego (FESL);
- Programy unijne:
  - - Program Interreg Europa 2021-2027,
  - - Program Interreg Region Morza Bałtyckiego 2021-2027,
  - - Program Interreg Europa Środkowa 2021-2027;
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, wspólnot mieszkaniowych,
- inne funduszy zewnętrzne, np. funduszy norweskie i fundusze Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- inne środki publiczne.

W planowaniu i organizowaniu źródeł finansowania projektów lub inwestycji będzie w szczególności Perspektywa Finansowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027 oraz nowy budżet Unii Europejskiej na lata 2028-2034, które przewidują możliwość finansowania inwestycji zarówno w formie dotacji, jak i pożyczek. Efektywne wykorzystanie tych środków będzie uzależnione od aktywności Gminy Zawiercie w zakresie identyfikowania dostępnych programów oraz skutecznego aplikowania o fundusze zewnętrzne.

W poniższej tabeli do każdego celu zdefiniowanego w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025–2035 zaproponowano potencjalne źródła finansowania.

Tabela 19. Sposoby i źródła finansowania dokumentu Strategia rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035.

Cel	Potencjalne źródła finansowania	Typy projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie
CEL I - ROZWÓJ OFERTY INWESTYCYJNEJ I ZWIĘKSZENIE ATRAKCYJNOŚCI DLA INWESTORÓW		
1.1 Rozwój oferty inwestycyjnej i zwiększenie atrakcyjności dla inwestorów	KPO	Komponent A „Odporność i konkurencyjność gospodarki”
	FESL	Priorytet FESL.01 Fundusze Europejskie na inteligentny rozwój
1.2 Wzmocnienie roli i wizerunku Agencji Rozwoju Zawiercia	FESL	Priorytet FESL.10 Fundusze Europejskie na transformację

Cel	Potencjalne źródła finansowania	Typy projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie
	FERS	Priorytet FERS.01 Umiejętności
	FENG	Priorytet FENG.02 Środowisko sprzyjające innowacjom
1.3 Współpraca lokalna i międzygminna na rzecz wzmacniania potencjału gospodarczego i turystycznego	FESL	Priorytet FESL.09 Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny
1.4 Rozwój kompetencji zawodowych i wzmacnianie lokalnego rynku pracy	INTERREG CENTRAL EU	1.2: Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości
	FERS	Priorytet FERS.01 Umiejętności
	FESL	Priorytet FESL.05 Fundusze Europejskie dla rynku pracy
	FENG	Priorytet FENG.01 Wsparcie dla przedsiębiorców
1.5 Rozwój turystyki opartej na uwarunkowaniach przyrodniczych i dziedzictwie przemysłowym	FENX	Priorytet FENX.07 Kultura
	FESL	Priorytet FESL.09 Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny
CEL II - ZAWIERCIE MIASTEM PRZYJAZNYM, ROZWIJAJĄCYM PRZESTRZENIE PUBLICZNE, MIESZKANIOWE I INFRASTRUKTURĘ MIEJSKĄ		
2.1 Rozwój atrakcyjnej, dostępnej przestrzeni miejskiej oraz infrastruktury mieszkaniowej	FERS	Priorytet FERS.02 Opieka nad dziećmi i równowaga między życiem prywatnym i zawodowym Priorytet FERS.03 Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami
2.2 Rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym	FERS	Działanie FERS.03.03 Systemowa poprawa dostępności
2.3 Tworzenie nowej jakości miasta przez rewitalizację	FENX	Priorytet FENX.07 Kultura
	FESL	Priorytet FESL.09 Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny Priorytet FESL.10 Fundusze Europejskie na transformację
2.4 Rozwój zintegrowanej i zrównoważonej mobilności miejskiej	FESL	Priorytet FESL.03 Fundusze Europejskie dla zrównoważonej mobilności
	FENX	Priorytet FENX.03 Transport miejski Priorytet FENX.05 Wsparcie sektora transportu z EFRR

Cel	Potencjalne źródła finansowania	Typy projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie
CEL III - ZAWIERCIE MIASTEM „PRZYJAZNYM ŚRODOWISKU", ODPORNYM KLIMATYCZNIE I ODPOWIEDZIALNYM EKOLOGICZNIE		
3.1 Ochrona i odnowa zasobów wodnych i przyrodniczych oraz przywracanie naturalnych ekosystemów	FENX	Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności
	KPO	Komponent D. Efektywność, dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia
	FESL	Priorytet FESL.02 Fundusze Europejskie na zielony rozwój
3.2 Adaptacja miasta do zmian klimatu	FENX	Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
	KPO	Komponent E. Zielona, inteligentna mobilność
3.3 Czystość powietrza, transformacja energetyczna miasta i poprawa efektywności energetycznej	FESL	Priorytet FESL.01 Fundusze Europejskie na inteligentny rozwój
	FENX	Priorytet FENX.01 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z Funduszu Spójności Priorytet FENX.02 Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z EFRR
	KPO	Komponent b. Zielona energia i zmniejszenie energochłonności
3.4 Nowoczesna i zrównoważona gospodarka odpadami	FESL	Priorytet FESL.02 Fundusze Europejskie na zielony rozwój
3.5 Wzmacnianie postaw prośrodowiskowych i zaangażowania mieszkańców w ochronę środowiska	FESL	Priorytet FESL.02 Fundusze Europejskie na zielony rozwój
	INTERREG CENTRAL EU	Priorytet 2. Współpraca na rzecz bardziej zielonej Europy Środkowej
CEL IV - ZAWIERCIE MIASTEM OTWARTYM, INKLUZYWNYM, WSPIERAJĄCYM AKTYWNOŚĆ ORAZ TOŻASAMOŚĆ OBYWATELSKĄ		
4.1 Dostępne i nowoczesne usługi społeczne dla wszystkich mieszkańców	FESL	Priorytet FESL.06 Fundusze Europejskie dla edukacji Priorytet FESL.08 Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca
	FERS	Priorytet FERS.01 Umiejętności
	FERC	Priorytet: II. Zaawansowane usługi cyfrowe
4.2 Zawiercie miastem aktywności i sportu dla wszystkich pokoleń	FENX	Priorytet FENX.07 Kultura

Cel	Potencjalne źródła finansowania	Typy projektów, które mogą otrzymać dofinansowanie
4.3 Zaangażowane społeczeństwo obywatelskie i aktywność lokalna	FESL	Priorytet FESL.07 Fundusze Europejskie dla społeczeństwa Priorytet FESL.08 Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca
	FERS	Priorytet FERS.04 Spójność społeczna i zdrowie
4.4 Wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem i wzmocnienie inkluzywności społecznej	FERS	Priorytet FERS.03 Dostępność i usługi dla osób z niepełnosprawnościami Działanie FERS.05.01 Innowacje społeczne
	FENX	Priorytet FENX.06 Zdrowie
	INTERREG EU	4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu.
4.5 Rozpoznawalne, bezpieczne miasto z własną marką i silną tożsamością lokalną	FESL	Priorytet FESL.08 Fundusze Europejskie na infrastrukturę dla mieszkańca Priorytet FESL.09 Fundusze Europejskie na rozwój terytorialny

Źródło: opracowanie własne.

11. SPISY TABEL I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 (opracowanie własne).....7
Tabela 2. Zestawienie dokumentów, z którymi Strategia Rozwoju Gminy Zawiercie 2025-2035 zachowuje spójność w zapisach (opracowanie własne).....8
Tabela 3. Potencjały rozwojowe Gminy Zawiercie.....14
Tabela 4. Deficyty rozwojowe Gminy Zawiercie.....19
Tabela 5. Wykaz zadań wskazanych przez Urząd Miejski w Zawierciu do realizacji w ramach Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035.....47
Tabela 6. Oczekiwane rezultaty realizacji celów strategicznych określonych w Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 oraz wskaźniki ich osiągnięcia.....50
Tabela 7. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).....54
Tabela 8. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Polityki Energetycznej Polski do 2040 r. 57
Tabela 9. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Strategii Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. 58
Tabela 10. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030. 59
Tabela 11. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ - cele operacyjne.....60
Tabela 12. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030" – Zielone Śląskie. 61
Tabela 13. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Śląskiego 2030.....63
Tabela 14. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w województwie śląskim. ..64
Tabela 15. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Regionalnego Planu Transportowego dla Województwa Śląskiego. 65
Tabela 16. Spójność celów Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035 z założeniami Powiatowego Programu Działań na rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021-2026. 67
Tabela 17. Charakterystyka Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Zawiercie.....80
Tabela 18. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....134
Tabela 19. Sposoby i źródła finansowania dokumentu Strategia rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035. 139

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Wykres analizy SWOT. 23
Rysunek 2. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie – Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych 68
Rysunek 3. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie – Struktura sieci osadniczej wraz z rolą i hierarchią jednostek osadniczych - zbliżenie na centralną część miasta. 76
Rysunek 4. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie - Sieć powiązań przyrodniczych 79
Rysunek 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej - Uwarunkowania wodne 83
Rysunek 6. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie – Główne korytarze i elementy sieci transportowych, w tym pieszych i rowerowych. 87
Rysunek 7. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie - Główne elementy infrastruktury technicznej i społecznej. 89
Rysunek 8. Złoża kopalin na terenie Gminy Zawiercie z obszarem do wyznaczenia filarów ochronnych. 94
Rysunek 9. Kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej Gminy Zawiercie. 104
Rysunek 10. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze (miasta powiększające dystans rozwojowy) oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją, na których występuje kumulacja problemów w województwie śląskim, zgodnie z KSRR 2030. 115
Rysunek 11. Położenie Gminy Zawiercie w tle subregionu centralnego. 117
Rysunek 12. OSI - obszary cenne przyrodniczo. 119
Rysunek 13. OSI - ośrodki wzrostu 122
Rysunek 14. OSI – gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze 124
Rysunek 15. OSI - gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza 126
Rysunek 16. Struktura organizacyjna wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Zawiercie na lata 2025-2035. 132